

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Remzi EKİNEKER

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN DERS AŞAMALARINDA
KULLANDIKLARI GERİ BİLDİRİMLERİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUŞ-2024

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Remzi EKİNEKER

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN DERS AŞAMALARINDA
KULLANDIKLARI GERİ BİLDİRİMLERİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Dr. Öğr Üyesi Murat EKİÇİ

Jüri Üyesi : Dr. Öğr Üyesi Seyithan HAS

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin BAYRAM

MUŞ-2024

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET.....	IV
ABSTRACT	VI
ÖN SÖZ.....	VIII
KISALTMALAR DİZİNİ	IX
TABLolar DİZİNİ	X
ŞEKİLLER DİZİNİ	XII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. GERİBİLDİRİMİN TANIMI	13
1.2. GERİ BİLDİRİME AİT ÖZELLİKLER	15
1.3. GERİ BİLDİRİMDE KULLANILAN STRATEJİLER	16
1.4. GERİ BİLDİRİM VERMENİN ZAMANLAMASI.....	17
1.5. GERİ BİLDİRİM MİKTARI	18
1.6. GERİ BİLDİRİMİN ÖĞRENCİYE VERİLİŞ BİÇİMİ	19
1.7. GERİ BİLDİRİME MUHATAP OLAN ALICI	19
1.8. ALAN YAZINDA GERİ BİLDİRİM SINIFLANDIRMALARI.....	20
1.8.1. Van Den Bergh, Ros Ve Beijaard (2013)'ın Geri Bildirim Sınıflaması İçerisindeki Çalışması	20
1.8.1.1. Geri Bildirimin Odağı.....	21
1.8.1.2. Geri Bildirimin Hedefle Olan Bağlantısı.....	21
1.8.1.3. Geri Bildirimin Doğası	22
1.8.2. Geri Bildirim Sınıflaması İçerisinde Burnett'in Çalışması	23
1.8.3. Geri Bildirimlerin Zaman Faktörü Açısından Kategorisi.....	24
1.9. SCHİMMELE (1988)'İN GERİ BİLDİRİM SINIFLAMASI	25
1.10. GERİ BİLDİRİM SINIFLAMASI İÇERİSİNDE TUNSTALL VE GIPPS (1996)'İN ÇALIŞMASI.....	25
1.11. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMENİN ÖNEMİ.....	27

1.12. GERİ BİLDİRİM İLE İLGİLİ LİTERATÜRDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

1.12.1. Geri Bildirimle İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	33
1.12.2. Geri Bildirimle İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	35
1.12.3. Yurt Dışında Tunstall ve Gipps'e Ait Geri Bildirim Sınıflamasını Kullanan Çalışmalar.....	38
1.12.4. Sosyal Bilgiler Alanında Yapılan Geri Bildirim Çalışmaları.....	42

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. YÖNTEM.....	47
2.1.1. Araştırmanın Deseni.....	47
2.1.3. Verilerin Toplanması.....	48
2.1.3.1. Tunstall ve Gipps (1996) Geri Bildirim Sınıflaması Gözlem Formu	49
2.1.3.2. Gözlem (saha) Notları, Ders Sürecinde Alınan Ses Kayıtları ve Doküman İncelemesi	53
2.1.3.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	53
2.1.4. Verilerin Analizi.....	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. BULGULAR.....	56
3.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Amacına Yönelik Bulgular: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Geri Bildirim Kavramını Nasıl Anlamlandırmaktadır?	56
3.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Amacına Yönelik Bulgular: Sosyal bilgiler öğretmenleri sınıf içi uygulamalarında hangi tür geri bildirim türlerini kullanmaktadırlar?.....	60
3.1.2.1. Araştırmanın İkinci Alt Amacına Yönelik Yapılan Ders Gözlemlerine Ait Bulgular	62
3.1.2.1.1. Başarıyla İlgili Açıklama Geri Bildirim Türünün Katılımcılar Tarafından Kullanımının İncelenmesi	67
3.1.2.1.2. Gelişmeyi Belirtme Geri Bildirim Türünün Katılımcılar Tarafından Kullanımının İncelenmesi.....	68

3.1.2.1.3. Gelişme Yolunu Oluşturma Geri Bildirim Türünün Katılımcılar Tarafından Kullanımının İncelenmesi	69
3.2. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KATILIMCILARIN KULLANDIKLARI GERİ BİLDİRİM ÖRNEKLERİ	70
3.2.1. Uzman Olmayan Katılımcıların Kullandıkları Geri Bildirim Türlerine Ait Örnekler.....	71
3.2.1.1. UO1'e Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler	71
3.2.1.2. UO2'ye Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler	72
3.2.1.3. UO3'e Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler	74
3.2.1.4. U1'e Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler	76
3.2.1.5. U2'ye Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler	80
3.2.1.6. U3'e Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler	83
3.2.1.7. BÖ1'e Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler	87
3.2.1.8. BÖ2'ye Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler	92
3.3.1. Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına Yönelik Bulgular: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin etkili geri bildirim verme konusunda yeterlilikleri nasıldır?	96
3.3.2. Araştırmanın Dördüncü Alt Amacına Yönelik Bulgular: Sosyal bilgiler öğretmenleri sınıf içinde geri bildirim uygulamalarını hangi amaçlar doğrultusunda gerçekleştirmektedirler?	100
3.3.2. Araştırmanın Beşinci Alt Amacına Yönelik Bulgular: Sosyal bilgiler öğretmenleri geri bildirim öğretilere etkilerine yönelik ne düşünmektedir?	102
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	105
KAYNAKÇA	123
EKLER.....	139

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN DERS AŞAMALARINDA KULLANDIKLARI GERİ BİLDİRİMLERİN İNCELENMESİ

Remzi EKİNEKER

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Murat EKİÇİ

2024, 159 sayfa

Bu çalışmada, ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders aşamalarında etkili geri bildirim türlerini kullanma durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma nitel araştırmaya ait yöntem türlerinden durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. 2023-2024 eğitim- öğretim yılının birinci ve ikinci dönemlerinde katılımcıların ders süreçleri takip edilmiştir. Bingöl şehir merkezinde bulunan devlete ait okullarda görev yapan sekiz sosyal bilgiler öğretmenleriyle bu çalışma yürütülmüştür. Katılımcılardan üçü uzman olmayan öğretmen, üçü uzman öğretmen, ikisi ise başöğretmen kariyer basamaklarında yer alan öğretmenlerden oluşturulmuştur. Köğçe (2012)'nin Türkçeye çevirdiği Tunstall ve Gipps (1996)'e ait gözlem formu, ders süreçlerinin ses kayıtlarının alındığı ders gözlemleri ve yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen bulgular araştırmanın veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmada sekiz sosyal bilgiler öğretmenin toplamda 64 ders saatinin ses kayıtlarının alınması ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile sekiz öğretmenle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular veri seti olarak oluşturulmuştur. Katılımcıların her birinin sekiz ders saati ses kayıtları incelenmiş ve yarı yapılandırılmış görüşme formuyla katılımcılara sorulan dokuz soru betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders süreçlerinde kullandıkları geri bildirim kavramını olumlu bir şekilde anlamlandırdıkları, öğretmenlerin bazılarının geri bildirim işlevine odaklandıkları ve geri bildirim öğrenciye verilen dönüt, eğitim sürecinin en önemli hususu, öğrenciyi tanıma, dikkat çekme, öğrenme sürecini iyileştirmede, motivasyon artırmada kullanılan, etkili öğrenme sağlayan, öğretmen öğrenci etkileşimini sağlayan ve eksik öğrenmelerin tespitinde kullanılan bir araç olarak değerlendirmişlerdir. Katılımcıların ders süreçlerinde

kullandıkları geri bildirim türleri incelendiğinde genel anlamda değerlendirici ve betimleyici türde geri bildirimleri ders süreçlerinde belli bir seviyede kullandıkları görülmüştür. Katılımcıların sıklıkla başvurduğu geri bildirim türünün değerlendirici geri bildirim türleri içerisinde yer alan pozitif geri bildirim ve betimleyici geri bildirim içerisinde yer alan gelişmeyle ilgili geri bildirimler olduğu görülmektedir. Katılımcıların değerlendirici geri bildirim türlerinden onaylama türünü en fazla kullanırken, cezalandırma türünü hiç kullanmadığı görülmektedir. Katılımcıların betimleyici geri bildirim türlerinden en fazla kullandıkları türün gelişmeyi belirtme ve gelişme yolunu oluşturma olduğu görülmüştür. Katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular bağlamında geri bildirim konusunda mesleki iş birliğinin önemi üzerinde durulmuş ve üniversite eğitiminde geri bildirim konusunda eğitimlerin yetersizliğinden bahsedilmiştir. Öğretmenlerin geri bildirimini genel anlamda öğrenmeyi değerlendirme, motivasyonu artırma, ders hazırlığı ve öncesi ölçüm ve öğrenci gelişimini desteklemek ve öğrenciye kendisini geliştirmesi adına önemli bir araç olarak gören görüşler ön plana çıkmıştır. Geri bildirim öğrenci üzerindeki etkileri noktasında, olumlu yaklaşım ve motivasyon, eksiklikleri fark etme ve düzeltme ve iletişimi güçlendirme yönlerine vurgu yapılmıştır. Kariyer basamakları içerisinde yer alan öğretmenlerin ders süreçlerinde geri bildirim kullanma durumları buldukları kariyer basamağı bağlamında anlamlı bir farklılık gösterdiği söylenemez ancak mesleki deneyim artıkça geri bildirim verme durumunun daha derinlemesine verildiği söylenebilir. Bu becerilerin geliştirilmesi ve etkili bir şekilde kullanılması, öğretmenlerin profesyonel gelişimlerine ve kariyerlerinde ilerlemelerine katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen geribildirim kullanımı, Kariyer basamakları, Ortaokul sosyal bilgiler, Ders süreçleri, Sosyal bilgiler öğretmeni.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
INVESTIGATION OF THE FEESBACK USED BY SOCIAL SCIENCES
TEACHERS DURING THE COURSE STAGES

Remzi EKİNEKER

Advisor: Assoc. Prof. Murat EKİÇİ

2024, Page: 159

This study aimed to examine secondary school social studies teachers' use of effective feedback types during lesson stages. This research was conducted with the case study design, one of the method types of qualitative research. The course processes of the participants were followed in the first and second semesters of the 2023-2024 academic year. This study was conducted with eight social studies teachers working in public schools in Bingöl city center. Three of the participants were non-specialist teachers, three were expert teachers, and two were teachers at the head teacher career stage. The observation form of Tunstall and Gipps (1996), which was translated into Turkish by Köğçe (2012), the lesson observations with audio recordings of the lesson processes, and the findings obtained through the semi-structured interview form, were used as data collection tools of the research. In the research, the findings obtained from the audio recordings of a total of 64 lesson hours of eight social studies teachers and the semi-structured interview form and the interviews with eight teachers were created as a data set. The voice recordings of each participant from eight lesson hours were examined and nine questions asked to the participants through a semi-structured interview form were analyzed using the descriptive analysis method.

As a result of the research, social studies teachers gave a positive meaning to the concept of feedback they used in the course processes, some of the teachers focused on the function of feedback and stated that the feedback given to the student is the most important aspect of the education process, getting to know the student, attracting attention, being used to improve the learning process, increasing motivation, and being effective. They evaluated it as a tool that provides learning, provides teacher-student interaction and is used to detect missing learning. When the types of feedback used by

the participants during the course processes are examined, they are generally evaluative and It was observed that they used descriptive feedback at a certain level during the course processes. It is seen that the type of feedback that the participants frequently use are positive feedback, which is among the evaluative feedback types, and development-related feedback, which is among the descriptive feedback. It is seen that the participants use the affirmation type the most, while they do not use the punishment type at all, among the types of evaluative feedback. It was observed that the type of descriptive feedback that the participants used most was stating the development and establishing the path of development. In the context of the findings obtained from the interviews with the participants, the importance of professional collaboration on feedback was emphasized and the inadequacy of training on feedback in university education was mentioned. Views that see teachers' feedback as an important tool for evaluating learning in general, increasing motivation, measuring before and during lesson preparation, and supporting student development and helping students improve themselves have come to the fore. Regarding the effects of feedback on the student, emphasis was placed on positive approach and motivation, noticing and correcting deficiencies, and strengthening communication. It cannot be said that teachers' use of feedback during lessons varies significantly depending on their career stage, but it can be said that as professional experience increases, feedback is given more deeply. Developing and using these skills effectively will contribute to teachers' professional development and career advancement.

Key Words: Use of teacher feedback, Career stages, Secondary school social studies, Lesson processes, Social studies teacher

ÖN SÖZ

Geri bildirim, eğitim sürecinin vazgeçilmez bir parçasıdır ve hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin gelişimine önemli katkılar sağlar. Bu nedenle, sınıf içerisinde geri bildirim etkin bir şekilde kullanılması, eğitimin kalitesini artırmak için kritik bir rol oynar. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf içerisinde geri bildirim kullanımı, öğrencilerin tarihi, coğrafi, sosyolojik ve kültürel bilgilerini derinleştirmeleri ve kritik düşünme becerilerini geliştirmeleri açısından oldukça önemlidir. Geri bildirimi sürekli bir iyileştirme aracı olarak kullanarak, öğrencilerin her zaman bir adım öteye gitmeleri teşvik edilmelidir. Sürekli ve düzenli geri bildirim vererek öğrencilerin ilerlemelerini izlemek, onların gelişim süreçlerini daha iyi anlamaya ve gerekli yönlendirmeleri yapmaya olanak tanır. Bu, bireysel farklılıkları dikkate alarak daha kişiselleştirilmiş geri bildirimler vermenizi sağlar. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim faaliyetleri içerisinde sınıf içerisinde kullandıkları geri bildirimlerin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada öğretmenlerin kariyer basamaklarındaki durumları da işe koşulmuştur.

Araştırmamın her aşamasında desteklerini benden esirgemeyen, sabırla bana yol gösteren danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Murat EKİÇİ'ye, yüksek lisans başlangıcıyla birlikte bende yeni ufuklar açan Doç. Dr. Ayça KARTAL hocama, her durumda bizlere yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Ahmet Utku ÖZENSOY hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Beni yüksek lisans yolculuğumda motive eden, moral veren, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen çok sevgili EŞİME, varlıklarıyla bana güç veren oğlum ve kızıma, bugünlere gelmemde çok gayret gösteren kıymetli abime ve aileme teşekkürlerimi sunarım.

Muş-2024

Remzi EKİNEKER

KISALTMALAR DİZİNİ

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

TDK : Türk Dil Kurumu

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.1. Van Den Bergh, Ros Ve Beijaard (2013)'a Ait Tablo.....	20
Tablo 1.2. Geri Bildirim Hedefle Olan İlişkisi	22
Tablo 1.3. Geri Bildirim Yöntemleri.....	23
Tablo 1.4. Geri Bildirim Sınıflamalarından Tunstall ve Gipps (1996)'e Ait Sınıflama .	26
Tablo 2.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	48
Tablo 2.2. Tunstall ve Gipps (1996) Geri Bildirim Sınıflaması	49
Tablo 2.3. Tunstall ve Gipps (1996) Geri Bildirim Sınıflaması	51
Tablo 2.4. Tunstall ve Gipps (1996) Geri Bildirim Sınıflaması	52
Tablo 3.1. Araştırmanın Birinci Alt Amacına İlişkin 1. Sorudan elde edilen Bulgular..	57
Tablo 3.2. Araştırmanın Birinci Alt Amacına Yönelik 2. Sorudan Elde Edilen Bulgular	58
Tablo 3.3. Araştırmanın İkinci Alt Amacına Yönelik Elde Edilen Bulgular.....	60
Tablo 3.4. Katılımcıların Ödüllendirme Geri Bildirim Kullanımı.....	63
Tablo 3.5. Katılımcıların Onaylama Türünde Geri Bildirim Kullanımı	64
Tablo 3.6. Katılımcıların Onaylamama Geri Bildirim Türünün Kullanımı	65
Tablo 3.7. Başarıyı Belirtme Geri Bildirim Türünün Katılımcılar Tarafından Kullanımı	66
Tablo 3.8. Başarıyla İlgili Açıklama Ger Bildirim Türünün Katılımcılar Tarafından Kullanımı	67
Tablo 3.9. Gelimeyi Belirtme Geri Bildirim Türünün Katılımcılar Tarafından Kullanımı	68
Tablo 3.10. Gelişme Yolunu Oluşturma Geri Bildirim Türünün Katılımcılar Tarafından Kullanımı	70
Tablo 3.11. Ders Kitaplarından Alınan Konuyla İle İlgili Etkinlik	80
Tablo 3.12. Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına Yönelik Sorulan 1. Sorudan Elde Edilen Bulgular.....	96
Tablo 3.13. Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına Yönelik Sorulan 2. Sorudan Elde Edilen Bulgular.....	97
Tablo 3.14. Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına Yönelik Sorulan 3. Sorudan Elde Edilen Bulgular.....	98

Tablo 3.15. Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına Yönelik Sorulan 4. Sorudan Elde Edilen Bulgular.....	99
Tablo 3.16. Araştırmanın Dördüncü Alt Amacına Yönelik Elde Edilen Bulgular	101
Tablo 3.17. Araştırmanın Beşinci Alt Amacına Yönelik Elde Edilen Bulgular	102

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. UO2 Öğretmeninin Öğrencilere Gösterdiği Resim (7. Sınıf ders kitabında geçen kil tablet resmi)	72
Şekil 3.2. UO3'ün Sınıfa Gösterdiği Resim (7. Sınıf ders kitabında geçen müslüman bilim insanlarıyla ilgili resim)	74
Şekil 3.3. U1'in Sınıfa Gösterdiği Resim (Yeryüzü şekillerinden akarsuyu gösteren resim).....	76
Şekil 3.4. U1'in Sınıfa Gösterdiği Resim (Yeryüzü şekillerinden dağı gösteren resim)	76
Şekil 3.5. U1'in Sınıfa Gösterdiği Resim (Yeryüzü şekillerinden deltayı gösteren resim)	77
Şekil 3.6. U1'in Sınıfa Gösterdiği Resim (Yeryüzü şekillerinden adayı gösteren resim)	77
Şekil 3.7. Öğrenci 1'e Ait Ödev (Canva programıyla yapılmış bir afiş)	79
Şekil 3.8. U2'nin Sınıfa Gösterdiği Resim (Ders kitabında yer alan deprem haritası)...	81
Şekil 3.9. U2'nin Sınıfa Gösterdiği Resim (Matbaada yapılan bir çalışmayı gösteren resim).....	82
Şekil 3.10. U3'ün Sınıfa Gösterdiği Resim (Matematik konumu ifade eden resim)	83
Şekil 3.11. U3'ün Sınıfa Gösterdiği Resim (Ülkemizin matematik konumunu ifade eden resim).....	84
Şekil 3.12. U3'ün Sınıfa Gösterdiği Resim (Kıtalar ve okyanusları gösteren resim)	85
Şekil 3.13. U3'ün Sınıfa Gösterdiği Resim (Ülkemizdeki iklimleri karşılaştırma adına gösterilen resim).....	86
Şekil 3.14. BÖ1'in Sınıfa Gösterdiği Resim ve Metin (Teknoloji bağımlılığını ifade eden resim)	88
Şekil 3.15. BÖ1'in Sınıfa Gösterdiği Resim (Medya okuryazarlığını ifade eden resim)	89
Şekil 3.16. BÖ1'in Sınıfa Uyguladığı Etkinliğin Görseli	90
Şekil 3.17. BÖ1'in Sınıfa Gösterdiği Resim (Teknoloji bağımlılığını ifade eden resim).	91
Resim 3.18. BÖ2'nin Sınıfa Sunduğu Resim (Türkiye'de yer alan bazı illerin nüfus durumunu gösteren resim).....	92
Şekil 3.19. BÖ2'nin Sınıfa Gösterdiği Resim (Aşık Veysel'e ait şiir)	93
Şekil 3.20. BÖ2'nin Sınıfa Gösterdiği Görsel (Tarım ve Orman Bakanlığının tarıma sunduğu destekler)	95

GİRİŞ

Çağımızda meydana gelen hızlı toplumsal ve teknolojik değişimler, bireylerden beklenen nitelikleri de önemli ölçüde dönüştürmüştür. Bu bağlamda, bireyin tanımlanmasında kültürüne ve topluma katkı sağlayabilen, empati yeteneğini etkin kullanabilen, problem çözme becerileri gelişmiş, girişimcilik özelliklerine sahip, eleştirel düşünebilen ve iletişim kültürünü etkili bir şekilde kullanabilen vatandaşlar olma kriterleri ön plana çıkmaktadır (MEB, 2018). Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarına baktığımızda, bireylerin eleştirel düşünme becerilerini aktif olarak kullanabilen, akıl yürütme becerisine sahip, empati kurabilen, bireysel ve toplumsal sorunlara çözüm üretebilecek bir anlayış ve birikime sahip olmaları hedeflenmektedir (Akpınar ve İcen, 2012: 285).

Belirlenen bu amaçların gerçekleştirilmesinde en önemli faktörün dersin öğretim programları olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, yapılandırmacı bir yaklaşım benimsenerek, 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren öğretim programlarında önemli değişiklikler yapılmıştır. Yapılandırmacı yaklaşım, öğrencilerin derslere aktif katılımını sağlamak ve her öğrencinin potansiyelini en üst seviyeye çıkarmak hedeflerini önemli bir konuma getirmiştir (Durmuş ve Karakırık, 2005). Bu anlayışın benimsenmesiyle birlikte, ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde ve ilgili metot, teknik ve düşüncelerde de önemli değişimler yaşanmıştır (Akpınar, 2010).

Bu değişimler çerçevesinde Sosyal Bilgiler öğretiminde, öğrencilere aktarılması planlanan öğretim içeriği belirlendikten sonra, bu içeriğe uygun öğretim durumunun düzenlenmesi zorunlu hale gelmiştir. Yapılacak bu düzenlemelerle, öğrencilere verilecek ipuçları, pekiştirmeler, dönütler ve düzeltmeler uygun bir biçimde ortaya konmalı; öğrencilerin derse katılımı aktif hale getirilmelidir. Bu süreçte, derse uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması, konu içeriğine uygun materyallerin seçilmesi, etkili bir güdüleme yöntemiyle derslere ilginin artırılması ve nihayetinde kapsamlı bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Değerlendirme anlayışı içerisinde biçimlendirici değerlendirme önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum düşünüldüğünde yapılandırmacı anlayış yeni öğretim programında biçimlendirici değerlendirmeyi önerdiği görülmektedir (Baki, 2008). Bu bağlamda öğretim süreci içerisinde biçimlendirici değerlendirmenin öğrencilerin

halihazırdaki durumunu ve hedeflenen amaca ulaşabilme seviyesine kavuşma adına neleri yapabileceğini bilebilmesi yönüyle önem arz etmektedir (Harlen, Gipps, Broadfoot & Nuttal, 1992). Öğrencilerde süreç içerisinde ortaya çıkan bilgileri belirlemek, var olan bilgileri yorumlanmak ve elde edilen sonuçlardan öğrenmeye yönelik eksikliklerin belirlenmesi biçimlendirici değerlendirmenin önemli aşamalarını oluşturmaktadır (Black & Wiliam, 1998). Bu yönüyle biçimlendirici değerlendirme öğrenciye not verme amacı taşımamakla birlikte asıl ve önemli görülen düşüncenin öğrencinin gelişiminin farkına varmasını sağlamak ve aynı zamanda yeteneklerini geliştireceği imkanları oluşturmaya çalışmaktır (Tunstall & Gipps, 1996).

Öğretme faaliyetleri içerisinde değerlendirme kavramının önemli olduğu görülmektedir. Öğrenme ve öğretme çabasının önemli bir parçası, öğrenciye ait var olan bilgilerin toplanması, toplanan bu bilgilerin yorumlanıp kayıt altına alınması ve kullanıma uygun hale getirilmesi için alınan kararlar bütünü değerlendirme kavramının içerisinde yer almaktadır (Harlen, Gipps, Broadfoot & Nuttall 1992.)

Öğretmenler, öğrencilerin değerlendirilmesinde farklı amaçlara odaklanabilirler. Yaptıkları ölçme ve değerlendirme sonuçlarına dayanarak ders içeriğinde ve uygulamalarında değişiklikler yapabilirler. Bu, öğrencilerin yanlış ve eksik öğrenmelerini düzeltmeye yönelik önlemler almayı kolaylaştırabilir. Ayrıca, ölçme ve değerlendirme verilerine dayanarak, öğrencilerin performansları hakkında geribildirim sağlayabilirler. Bu süreç, öğrencilerin öğrenme performanslarını geribildirim doğrultusunda yönlendirme olanağı sunar. Bu bağlamda geribildirim, biçimlendirici ölçme ve değerlendirme yaklaşımının vazgeçilmez bir unsuru olarak kabul edilir. Geribildirim olmadığında öğrenme süreci, karanlığa atılan bir ok gibidir (Cross, 1996; akt. Huxham, 2005). Geribildirim sayesinde öğrenci, gelecekteki öğrenme süreçleri için planlama yapma imkânı bulur.

Walberg (1984), yaptığı çalışmada, öğrencilerin başarısını etkileyen 26 faktör arasında geribildirim ilk üç faktörden biri olduğunu açıklamıştır. Geribildirim öğretme aşamalarında kullanımının başarıyı artırdığını gösteren 95 araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin başarısının %89'a çıktığı belirlenmiştir (Walberg, 1984; akt. Adrienne, 1997). Bu bulgular, geribildirim eğitimi süreçlerinde ne denli kritik bir role sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu anlayışlardan yola çıkarak, öğrenciler kendi eksikliklerini görebilme fırsatlarını yakalama, performanslarını görüp bu performansı değerlendirme, içsel motivasyonunu ve özgüvenini artırma yoluna gitme gibi çalışmalarını geribildirim ile ortaya çıkarabilirler. Bunu ortaya koyarken biçimlendirici değerlendirmenin bir yöntem olarak kullanılabilmesi söylenebilir. Biçimlendirici değerlendirmeyi öğretim faaliyetlerine yerleştirmek ve bunu süreklilik arz edecek seviyeye taşımak dikkate alınması gereken bir anlayış olarak karşımıza çıkmaktadır (Torrance & Pryor, 1998).

PROBLEM DURUMU

Sosyal bilgiler dersi müfredatına (2018) bakıldığında ölçme ve değerlendirme ilkeleri içerisinde; öğrenci ve öğretmenin aktif bir katılım içerisinde ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinde bulunması öngörülmektedir. Bu yönüyle süreç odaklı ve çok odaklı bir anlayışla öğretim faaliyetleri yapılmalıdır. Öğrenmeyi destekleyen geri dönütler vermenin öğretimdeki gerekliliği önemli görülmektedir. Bir öğrencinin neyi ne kadar öğrendiğini öğrenmek geribildirimle kendini göstermektedir. Öğrencilerin daha hızlı ve daha etkili öğrenebilmelerinde, performanslarını artırma adına çabalarını geliştirmelerinde yapılması gereken şeyleri bilme ve neyi nasıl daha iyi yapabileceğini bilmeleri etkilidir (Rowe & Wood, 2008). Öğrenciyi performansı ile ilgili bilgilendiren, gelişimleri ve öğrenmeleri açısından gerekli bilgi ve beceriyi sunan geribildirim, öğrenci açısından önem arz etmektedir (Sadler, 1989b; Higgins, 2000; Taras, 2005). Bu fikirler literatür içerisindeki bulgularla desteklenmektedir. Öğrenci başarısını artıran en belirleyici unsurun geribildirim olduğu yapılan 87 araştırmanın ortaya koyduğu bulgularla görülmüştür (Hattie, 1987).

Eğitim faaliyetleri içerisinde öğretmenlerin bilgi, beceri ve formasyon yönü öğretmen ve öğrenci arasındaki geribildirim tekniklerinin nasıl kullanıldığına yönelik önemli bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlam içerisinde öğretmen, yapısalcı anlayış modeline göre öğretim faaliyetlerinin etkili bir yapıtaşı olarak görülmektedir. Geribildirim öğrenci başarısını yüzde 50'den yüzde 89'a çıkardığı bulgusuna ulaşan araştırmada 26 unsur arasında geribildirim üçüncü sırada yer almaktadır (Adrienne, 1997).

Bloom'a ait tam öğrenme modeli içerisinde geribildirim, önemli bir temel oluşturmaktadır. Uygun ortamlar ve imkanlar sağlandığında bütün okullar verilmesi

gereken kazanım ve davranışları öğrencilere verebilir fikri ön plana çıkmaktadır. Bilişsel giriş davranışları öğrencilere ait öğrenme düzeylerini belirlemede ilk niteliklidir (Bloom, 1979). Bir öğrencinin yeni bir konu veya ünitenin öğreniminde daha önce kazanmış olması gereken davranışlara bilişsel giriş davranışları denmektedir. İkinci nitelik olarak duyuşsal giriş davranışları görülmektedir. Yani motivasyon ve güdülenme derecesi. (Bloom, 2016) Tam öğrenme modeli içerisinde öğretime ait hizmetleri katılım, geribildirim, ipucu, pekiştireç ve düzeltme olarak ortaya çıkan etkenler olarak görmektedir. Öğrencilerin başarılı olmalarında değişkenliğin önemli bir parçası olarak görülen ipuçları başarıyı artırmada yüzde 14'lük bir yere sahiptir (Bloom, 2016). Bloom katılım etkenini öğrencinin başarısını artırmada yüzde 20 oranında etkili olduğunu belirtmektedir (Bloom,2016). Bloom geri bildirim kullanımının öğretim faaliyetlerine etkisinin yüzde 25 olduğunu açıklamaktadır (Bloom, 2016).

Alan yazına bakıldığında geribildirim ile ilgili yapılmış tanımlamalardan kapsamlı olanı Ten Cate & Van de Ridder, Stokking, Mc Gaghie (2008)'e ait araştırmalar olup bu araştırmada öğrencinin var olan performansı ile beklenen performans arasındaki karşılaştırmanın sonucunda elde edilen verilerle öğrencinin performansını geliştirmesi amacıyla öğrenciye verilen bilgi, beceri ve davranışlardır. Diğer şekliyle öğretmenin bilgi ve düşüncesi arasındaki beklenti düzeyi ile öğrencinin var olan bilgi ve düşüncesi arasındaki farkı ortaya koyan anlayış olarak görülmüştür (Brown & Orlich, Harder, Callahan, Trevisan, 2007, s.337). Bu tanımlamalar ışığında öğrencinin öğreneceği hedef ve davranışlardan haberdar olması öğretmenin etkililiği açısından çok önemlidir. Bu durumdan haberdar olan öğrencilerin var olan performanslarını öğretim hedefleriyle hangi yönüyle ilişkili olduğunu ve öğretim faaliyetlerine nasıl devam edebileceklerine yönelik fikir edinebilirler (Timperley, 2007). Geribildirime ait önemli olan iki özellik içerik ve zamanlamadır. Bu iki özellik geribildirim verimli olmasında önemli bir etkidir. Geribildirim zamanlama özelliği öğrencinin bilgiden faydalanabileceği anı sağlarken, içerik özelliği öğretim hedeflerinde öğrenci nerede ve performansını artırmak için neler yapması gerektiğini bildirmektedir (Van den Bergh, Ros & Beijaard, 2012).

Bu bağlamlar ışığında öğretimin niteliğini önemli bir ölçüde etkileyen geribildirim sosyal bilgiler dersi ve öğretmenleri açısından önemi yadsınamaz bir gerçektir. Bu yönüyle düşünüldüğünde alan yazında sosyal bilgiler dersinde geri bildirim kullanımına yönelik bazı araştırmalar mevcuttur. Ross, (2003) çalışmasında

hafif engelli üç öğrenciyle küçük bir grup ortamında sosyal bilgilere ait kelimelerden oluşan bir etkinlik uyguladı. Birbirlerini gözlemleyen katılımcılar kelimeleri hecelemeye çalıştı ve ilgili öğretici geri bildirim türü kullanılarak sunuldu. Araştırma sonucunda öğrencilerin kendilerine sunulan 12 sözcüğü tamamıyla öğrendiği ve bunları koruduğu gözlemlendi. Bu yönüyle öğrencilerde gözlemsel geri bildirim öğrenimin gerçekleştiği görüldü. Sorgulayan, araştıran, eleştirel düşünebilen, problem çözebilen ve etkin bir vatandaş olmada önemi bilinen sosyal bilgiler dersinin bu hedeflere ulaşmasında öğrenciye geribildirimle rehberlik yapan öğretmen fonksiyonu gözden kaçmayacak bir öneme sahiptir. Öğretimin niteliğini fazlaca etkileyen geribildirim öğretimin aşamalarında nasıl kullanıldığı araştırılması gereken önemli faaliyet olarak görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden uzman olmayan, uzman olan ve başöğretmen olan öğretmenlerin ders içerisinde verdikleri geribildirim türlerini belirlemek problemimizin odak noktasını oluşturmaktadır.

ÇALIŞMANIN ÖNEMİ

Öğretmenlerin yaptıkları hatalardan birisi de öğrencilerin öğrenme stillerini bilmeden bir şeyler öğretme çabası içinde olmalarıdır. Öğrenme faaliyeti deneyimlerin yansıtılması şeklinde ortaya çıkar. Öğrenciler kendi öğrenmelerini gerçekleştirirken yetişkinlerin deneyimlerinden destek alarak öğrenmeyi kolaylaştırır. Problem çözme becerisi zayıf olan, sorumluluklarını yerine getirmede eksik kalan öğrencilere öğretmenler tarafından destek sağlandığında genel anlamda başarının geldiği belirtilmiştir (Wood, Bruner & Ross 1976). Öğrencilerle yapılacak olan iş birliği öğretmen rehberliğinde olursa tek başına yapılarak ulaşılan öğrenmeden daha etkili olabilir. Öğrenci gelişimi açısından ve başarıyı artırması yönüyle bu iş birliği önem arz etmektedir (Wood, Bruner & Ross 1976). Baki (2008) araştırmasında Vygotsky'deki anlayışın yapılandırmacı düşüncesinin okullarda yer edinmesi için şu yöntemi ön plana çıkarmaktadır; öğrenci ortaya koyduğu çabaya rağmen amaca ulaşamıyorsa öğretmenin desteği scaffolding anlayışını ortaya koymalıdır. Bu bağlamda düşünüldüğünde öğrencilerin ortaya konulan çalışmalarında öğrenmelerini artıracak ve gelişim evrelerine kolaylaştırıcı bir etki oluşturacak geribildirimleri vermek öğretmenler için önemli bir görevdir. İşte tam da bu anlayışla geribildirim, öğrencilerin öğrenme aşamalarında bir scaffolding görevi görmektedir. Geribildirim öğrencilerin kavrayışlarına uygunluğu ve bireysel isteklerine uygunluğu scaffolding'in iş görübilirliğini artırmaktadır

(Orsmond, Merry & Reiling 2005). Öğrenmede geribildirim aktif rol aldığı uzun süredir bilinmektedir. Hızlı ve etkili öğrenmede en önemli yollardan birisi de öğrencinin yapması gereken şeyleri bilmesi ve bunu daha iyi yapacak bilgi, beceriye sahip olmasıyla alakalıdır (Rowe & Wood, 2008). Alan yazında ortaya konan bulgular bu iddiaları destekler niteliktedir. Yapılan bir araştırmada 87 çalışma analiz edilmiş ve elde edilen bulgularda öğrencilerin başarılarının artıran en önemli faktörün geribildirim olduğu görülmüştür (Hattie, 1987).

Geribildirim iletişimin önemli bir ögesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretim aşamalarının süreçlerinde bilgiyi sağlamada önemli bir kaynak olarak görülmektedir. Geribildirim öğrenci ve öğretmene sunduğu öğrenme düzeyinin hangi aşamasındayım katkısıyla çift yönlü bir öz değerlendirme imkânı ortaya koymaktadır. Öğretim sürecinde öğretmenin öğrenciye gönderdiği mesajın ulaşıp ulaşmadığı geribildirim sayesinde kontrol eder (Ergin, 2012). Öğrenci ise geribildirim sayesinde var olan eksikliklerini görerek bunları tamamlamasına yardımcı olur. Geribildirim sayesinde kontrol edilen bilgilerin eksiklikleri tespit edilerek öğrenciye tekrar gönderilir. Bu durum öğretim sürecinin devam, kalite, nitelik, durağanlık gibi özelliklerinin döngüsel bir sisteme bağlı olarak çalışmasını gerçekleştirmektedir.

Olumlu geribildirim sunmak öğrencilerdeki motivasyon ve özgüveni artıran bir özellik oluşturmaktadır. Bu durumu oluşturmak için geribildirim hangi aşamalardan geçtiğine dikkat edilmesi önem arz etmektedir. Alan yazın incelendiğinde geribildirim vermenin öğretim aşamalarına ve öğrencinin performansına olan etkisini inceleyen birçok çalışmanın var olduğu görülmüştür. Weaver (2006) tarafından ortaya konulan araştırmada geribildirim verilen öğretim süreçlerinin öğretimi gözle görülür şekilde kolaylaştırdığı görülmüştür. Farklı türde geribildirim kullanımının öğrencilerdeki beceri gelişimine olumlu bir şekilde katkı sunduğu gözlenmiştir (Dökmen, 1982). Etkili bir geribildirim öğrenme üzerinde etkili oluşu geribildirim açık ve anlaşılır olmasının önemini vurgulanmıştır (Karaca, 2011). Öğretim süreçlerinde becerilerin gelişiminde geri bildirim kullanımının önemi yadsınamaz bir gerçektir. Bu durum öğrencinin gelişim düzeylerini görmesine ve kendisine ait hedef oluşturmasında yardımcı olmaktadır. Beceri alanlarına yönelik yetkinlik kazandırmada geribildirimlerin önemi vurgulanmıştır (Straub, 1997; Benligiray, 2014). Sosyal bilgiler dersinin beceri kazandırmadaki önemi düşünüldüğünde geribildirim süreçlerinin aktif kullanımının

öğrencilerdeki beceri yetkinliğine katkısı ortaya çıkacaktır. Bu amaçlar etrafında öğrencilere etkili geribildirim vermenin önemi sosyal bilgiler öğretim amaçları içerisinde kendisini hissettirmektedir. Mentor (2006) yaptığı araştırmada bireyler üzerinde geribildirim öneminin ortaya koymuş ve şu şekilde bir çıkarımda bulunmuştur:

- Bireyin çalışma alanını özendirip pekiştirmektedir
- Yön verdiğiniz bir davranış var veya üretkenliği önemsenmektedir
- Performans artırımına katkıda bulunmaktadır
- Bireyin öğrenme süreçlerini ve gelişimini desteklemektedir.

Geribildirim ile ilgili alan yazında yapılan araştırmalara bakıldığında genel olarak öğretim sürecinde; geribildirim öğretim faaliyetlerini olumlu yönde geliştirdiğine, öğrencinin duygu ve düşüncelerini aktarmada olgunluk düzeyine katkı sağladığı, öğrencinin yaptığı yanlışlara yönelik duyarlılık kazandırdığı, yanlışların düzeltilmesinde fayda sağladığı, yanlış yapma aralığının düzenli bir şekilde azalmasına, öğrencinin olaylara yönelik yanlış tahmin ve genellemelerini düzeltmesine yardımcı olduğu görülmektedir. Hattie & Timperley (2007)'nin meta-analizi, geri bildirim öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini inceledikleri araştırmalarında geri bildirim öğrencilerin öğrenme performansını iyileştirmede güçlü bir araç olduğunu göstermiştir. Özellikle, spesifik ve net geri bildirim, öğrencilere neyi doğru yaptıklarını ve neyi geliştirmeleri gerektiğini göstererek, öğrenme sürecini daha etkili hale getirdiği belirtilmiştir. Shute (2008) araştırmasında etkili geri bildirim stratejilerini ve bunların öğrenme üzerindeki etkilerini ele almıştır. Araştırmada, zamanında ve detaylı geri bildirim öğrencilerin konuyu anlamalarını ve hatalarını düzeltmelerini sağladığı bulunmuştur. Geri bildirim motivasyon üzerinde de olumlu etkisi olduğu belirtilmiştir. Brookhart (2017) yaptığı araştırmada geri bildirim etkili olması için hangi özelliklere sahip olması gerektiğini tartışmıştır. Araştırma, etkili geri bildirim net, spesifik, zamanında ve öğrenme hedeflerine yönelik olması gerektiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, geri bildirim, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yansıtma ve düzeltici önlemler almalarına olanak tanıdığı vurgulanmıştır.

Geribildirim türleri içerisinde yer alan betimleyici geribildirim yol göstericilik yönünün öğrencinin öğrenmesine destek sağladığı, ancak cezanın, ödülün ve övgünün var olduğu değerlendirici geribildirim öğrenciye daha iyi olma adına ne yapılması gerektiği noktasında yol göstermediği için yararlı olmadığı görülmüştür (Davies, 2003). Hattie (1999) ise Davies'e karşılık, geribildirimler içerisinde en etkili olanın öğrenciye neyi nasıl yapmasını, bir şeyi anlayıp anlamadığı şeklinde bilgilendiren ve öğrenciyi düşünmeye yönlendiren performansa yönelik geribildirim olduğunu ortaya koymuştur.

Yapısalcı öğretim anlayışına göre hazırlanan programların hedeflerine ulaşmasında, ölçme ve değerlendirme anlayışındaki yeni yaklaşımların etkililiğini artırmada öğretmenlerin kullandıkları geribildirim türlerinin önemi görülmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde sosyal bilgiler dersinde öğrencilere ait öğrenme süreçlerinin geliştirilmesi ve kalitenin yükseltilmesi, öğretmenlerin öğretim süreçlerinde kullanacakları geribildirim türlerinin belirlenip gerekli önlemlerin alınması açısından önem arz etmektedir.

7354 nolu 3/2/2022 tarihli Öğretmenlik meslek kanunu içerisinde yer alan kariyer basamaklarının amacı; Öğretmenlerin eğitim ve öğretim etkinlikleri içerisinde mesleki gelişimleri, atamaları ve kariyer basamakları içerisinde ilerlemelerini düzenleyen bir çalışmadır.

Temel (2005)'e göre Öğretmen, öğrenene model olmaya çalışan, öğrenmeye sürekli çaba gösteren, bireylere alan bilgisini etkili bir şekilde öğretmeye çalışan kişidir. Öğretmenlik mesleği, profesyonel bir statüde uğraşan, alanında özel bir uzmanlık temelinde formasyona ihtiyaç duyan, akademik çalışmaya ihtiyacı olan, teknolojiye ve bilimsel gelişmelere ilgili ve eğitim sektörünün birçok alanına hakim meslek grubudur (1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 1979; Küçükahmet, 1999; Hacıoğlu ve Alkan, 1997). Verilen özellikler düşünüldüğünde öğretmenler; kültürel, bilimsel, sosyal ve teknolojik yeniliklere uygun olarak kendilerini mesleki anlamda yeterliliklerini geliştirmeleri temel amaç olmalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmenlik mesleğindeki standartları yükseltmek ve öğretmenlerin sürekli olarak mesleklerinde gelişmeleri takip etmelerini teşvik etmek amacıyla çeşitli yenilikler getirmiştir. Bu yenilikler arasında öğretmenlerin araştırma ve inceleme yapmalarını teşvik etmek, mesleki verimliliği artırmak ve mesleki

tükenmişliği önlemek için öğretmen kariyer basamakları uygulaması da bulunmaktadır. Bu adımlar, öğretmenlik mesleğini daha çekici hale getirerek, öğretmenlerin kariyerlerini desteklemeyi ve geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı, 2005 yılında Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelik ile öğretmenlik mesleğini üç farklı basamağa ayırmıştır. Bunlar; öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen. Bu yönetmelik, öğretmenlerin kariyerlerinde ilerlemelerini sağlayarak, uzman öğretmen ve başöğretmenlik pozisyonlarına yeterli kazanmalarını amaçlamaktadır. Buna göre, eğitim-öğretim hizmetleri sınıfında çalışan öğretmenlerin yüzde yirmisi uzman öğretmen, yüzde onu da başöğretmen vasfı ile meslek hayatlarına devam etmektedirler. Bu düzenleme, öğretmenlerin profesyonel gelişimlerini destekleyerek, eğitim kalitesini artırmayı hedeflemektedir.

Geribildirimün öğretimdeki önemi düşünüldüğünde yapılacak bu çalışmayla sosyal bilgiler öğretmenlerinin geribildirimüne yönelik davranışları ve geribildirim türlerini kullanma yönünde ortaya çıkacak veriler sosyal bilgiler dersi alanına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öğretmenlik kariyer basamakları süreciyle birlikte uzman öğretmen, uzman olmayan öğretmen ve başöğretmen olan meslektaşlarımızın geribildirim türlerini kullanma yönündeki ders süreçlerini ortaya koyma adına bu çalışmanın alan yazına katkı sunacağı düşünülmektedir. Ortaya çıkacak dokümanla sosyal bilgiler öğretim programı hazırlama sürecine katkı sağlayacak ve alanda önemli bir eksiklik giderilmeye çalışılacaktır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Sosyal bilgiler dersi öğretim faaliyetleri içerisinde öğrencilerden beklenen genel anlamda; problem çözebilen, eleştirel düşünebilen, sorgulayabilen, akıl yürütebilen, toplumsal sorunlara duyarlı bireyler olmalarıdır. Bu nitelikleri kazandırmada uygun öğretim ortamlarının oluşturulması önem arz etmektedir. Bu şekliyle öğretmenin etkisi değişen ve gelişen teknolojiye, öğretim tekniklerinin değişimine rağmen hedeflenen öğretim amaçlarının gerçekleşmesinde en önemli faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin öğrenme yeterliliklerinde önemli faktörler yüzde 50 ile genetik, yüzde 30 ile öğretmen faktörü olduğu görülmektedir (Hattie, 2009). Öğretmenlerin öğretim faaliyetleri içerisinde nasıl araya girdikleri önemlidir. Öğretim faaliyetleri içerisinde araya girmenin en önemli bileşeni geribildirimdir. Bu yönüyle öğrenme faaliyetinin

odak noktası geribildirimdir. Geribildirim pratikte ortaya konulmadığını, bunun nedeninin öğretmen tarafından verilen geribildirim öğrencilerin algılamakta zorlandıkları ve yüzeysel bir şekilde kaldığıdır (MacDonald, 1991). Ayrıca öğrencilerin öğretim faaliyetleri içerisinde öğretmenlerden performanslarını artıracak geribildirim almak istedikleri ve geribildirim faktörüne önem verdikleri yapılan çalışmalarda kendini göstermektedir (Weaver, 2006; Higgins, Hartley & Skelton, 2002). Öğretmenin rolü bu bağlamda düşünüldüğünde önemli bir konumda yer almaktadır. Öğrencileri için hedefleri yüksek olarak tutan, öğrencilerini sürekli izleyen, onlarla olumlu iletişim yollarını kullanıp yaklaşan, eğitsel alan bilgisi yüksek olan ve öğrencilerine etkili geribildirim sunan öğretmenler önemli bir etki oluşturabilmektedir (Hattie, 2009). Bu durum öğretmenlerin rehberlik yönlerini öne çıkarmaktadır. Voerman, Meijer, Korthagen & Simons, (2012) yaptıkları çalışmada ders süreçlerindeki öğretim faaliyetleri içerisinde öğretmenlerin ders esnasında kullandıkları öğretim bileşenlerinin yüzde 20'sinin geribildirim olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin rehberlik özelliklerinin etkililiğini anlama adına geribildirimlerin incelenmesi önem arz etmektedir.

Gelişimin çeşitli evrelerden oluştuğu düşünüldüğünde ve her bireyin gelişim evrelerinin farklı olduğu gerçeğinden yola çıkarak, hazırlanan öğretim programları öğretmenlerin rehberliğinde öğrencilerin içinde bulunduğu gelişim evrelerine uygun bir anlayışla öğrencilere kazandırılmaya çalışılması önemli bir amaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Geribildirimler üzerinde alan yazında daha fazla araştırma yapılmalıdır çünkü; geribildirimlerin öğrenci performansı ve başarısı üzerindeki etkililiği yadsınamaz bir gerçektir. Yapılan çalışmalara bakıldığında öğrencilerin öğretmenlerden beledikleri geribildirim de vardır. Yapılan çalışmada 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin daha çok yeteneklerinin baz alındığı geribildirimleri istediği, 5. ve 7. sınıf öğrencilerinin ise genel anlamda gösterdikleri çabaya uygun geribildirim istedikleri görülmüştür (Burnett & Mandel'in, 2010). Geribildirim verirken öğretmenlerin uzmanlık bilgileri, öğretmenlik tecrübesi, alan bilgisi, iletişim becerileri gibi özelliklerin geribildirim verirken stratejik olunması gerektiğini ön plana çıkarmaktadır. Evreler halinde hazırlanan öğretim programlarına uygun olarak öğretmenlerin de mesleki tecrübeleri ve kariyer basamaklarındaki konumu geribildirim özellikleri ve türlerine etkisi alana katkı sunması adına önemli görülmektedir.

Öğretmenlikteki tecrübeyle derslerde geri bildirim kullanımını arasında pozitif bir ilişki den bahsedemeyiz. Fakat, öğretmenlik mesleğinde tecrübeli olan ile mesleğe yeni başlamış bir öğretmen arasında eğitime bakış açısında bir farklılığın olduğu görülmüştür (Fuller, 1969; Odabaşı Çimer, 2000). Fuller (1969), yaptığı çalışmada öğretmenlik mesleğini deneyim esasına göre; öğretmenlikte yeni, öğretmenlikte deneyimli ve öğretmenlik mesleğinde son yıllar şeklinde 3 farklı kısma ayırmıştır. Fuller (1969), çalışmasında öğrencilerin öğrenmeye olan ihtiyaçlarını daha fazla dikkate alan, bu amaçla etkili öğretim çalışmalarının daha fazla yoğunlaştığı kısmın öğretmenlikte deneyimli olan grubun olduğunu belirtmiştir. Kariyer basamaklarında ilerleme ile geri bildirim arasında olumlu bir ilişkinin belirlenmesi adına örneklem gruplarının genişletildiği bir çalışmanın yapılması daha uygun görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri ders işleme aşamalarında kullandıkları geri bildirimlerin öğretmen kariyer basamaklarındaki konularına göre incelemek ve ortaya çıkan farklılıkları belirlemektir.

Bu araştırmanın sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim süreçlerinde geri bildirim kullanma durumlarını ortaya koyması açısından önemli görülmektedir. Ayrıca öğretim süreçlerinde kullanılan geri bildirimlerin uygulanma biçimlerine yönelik kanıtlar sunması açısından önemli görülmektedir. Bunlara ek olarak yapılan görüşmelerle öğretmenlerin geri bildirim verme yeterliliklerine yönelik görüşlerin ortaya koyması açısından önemlidir.

Bu araştırmanın ana amacı sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders işleme süreçlerinde kullandıkları geri bildirimleri incelemektir.

ALT AMAÇLAR

1-Sosyal bilgiler öğretmenleri geri bildirim kavramını nasıl anlamlandırmaktadırlar?

2-Sosyal bilgiler öğretmenleri sınıf içi uygulamalarında hangi tür geri bildirim türlerini kullanmaktadırlar?

3-Sosyal bilgiler öğretmenleri etkili geri bildirim verme konusunda yeterlilikleri nasıldır?

4-Sosyal bilgiler öğretmenleri sınıf içinde geri bildirim uygulamalarını hangi amaçlar doğrultusunda gerçekleştirmektedirler?

5-Sosyal bilgiler öğretmenleri geri bildirimün öğrencilere etkilerine yönelik ne düşünmektedirler?

SINIRLILIKLAR

• Araştırmanın bulguları ses kayıtlarından oluşan veriler, geribildirim türlerinin listelendiği gözlem formu ve araştırmacının notlarıyla sınırlıdır

• 2023-2024 eğitim ve öğretim yılı Bingöl ili merkez ilçede bulunan Milli Eğitim Bakanlığına ait bir ortaokulda yer alan 8 sosyal bilgiler öğretmeniyle sınırlıdır

• Ses kayıtlarının alınması ve araştırmacının sınıf içerisinde gözlem yapması öğretmen ve öğrencilerin doğal davranmalarını sınırlandırmıştır.

SAYILTILAR

• Öğrenci ve öğretmenlerin ders süreçlerinin ses kayıt cihazı ile alınan kayıtlarının ile kayıt altına alınmayan derslerdeki davranışların aynı olduğu varsayılmıştır.

• Örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu başlık altında araştırmada geçen temel kavramlara ilişkin açıklamalar yapılmıştır. İlgili kavramlar alan yazın çerçevesinde açıklanmıştır.

1.1. GERİBİLDİRİMİN TANIMI

DeneySEL psikoloji geri bildirim sonuçların bilgisi olarak tanımlanmaktadır. Bu yönüyle bireye davranışlarının sonuçları ile ilgili bilgi verilmesi vurgulanmaktadır. Dökmen (1982) geribildirim pekiştirme, yönlendirme ve güdüleme olarak üç farklı özelliğinin olduğunu belirtmektedir.

“Gönderilen bilgi veya talimatın alıcıda yaptığı etkiye ilişkin edinilen bilgi, dönüt” olarak (TDK, 2024) sözlüğünde tanımı yapılan geribildirim alan yazında farklı birçok tanımı yapılmaktadır.

Öğrencinin eğitim amaçlarına uygun davranışları ortaya koyup koymadığı yönünde bilgi verilmesi ya da hedeflenen davranışın kazanımına yönelik bildirim verilmesini geribildirim olarak tanımlamaktadır (Demirel, 2015).

Öğrencinin öğrendiklerinin doğru olup olmadığına yönelik verilen mesajların bütünü geribildirim olarak belirtmektedir (Senemoğlu,2020).

Bloom (2016) araştırmasında; öğretim hedefleri doğrultusunda bir şeyler vermeye çalışan donanımlı bir öğretici pekiştiricilerini, işaretlerini ve alıştırma miktarını öğrencinin istek ve ihtiyaçlarına uygun değişimler yapar. Bu şekilde öğretici öğrenenin hedeflenen öğrenmeye ulaşip ulaşmadığını ve nasıl bir düzeltme yapılacağı konusunda ileri için işlem yapar. Doğru öğrenmeyi pekiştiricilerle desteklemek, yanlış öğrenmeyi ise düzeltme adına çalışmalar yaptırabilir. Bloom'a (2016) göre geribildirim oluşabilmesi adına donanımlı bir öğreticinin öğrenciye ulaştırdığı mesajların tamamına bakmanın gerekli olduğu vurgulanmıştır. Bloom'a göre geri bildirim:

1. Hedeflenen davranışla öğrencinin ortaya koyduğu davranışın uygunluğu
2. Hedeflenen davranışa uzak oluş varsa eksiklik ve hataların neler olduğu
3. Öğrenenin öğrenme sürecinde yaptığı hatalar ve eksikliklerin hangi yollarla düzeltileceği

4. Öğrenenin hedeflenen öğrenme hedefine ulaşmadaki son aşamayı ortaya koymada önem arz etmektedir.

Öğrenme fonksiyonunu artırmak, zihinsel aktivite ve davranış ortaya koyacak şekilde bireyde değişim oluşturmak amacıyla iletilen performans bilgisi geribildirim olarak belirtilmiştir (Mory, 1992). Kulhavy & Wager (1993) yaptıkları araştırmada geribildirimi; öğrenme ortamında öğrencinin öğreticiye vermiş olduğu cevabın anında, sonra veya belli bir zaman geçtikten sonra öğrencinin vermiş olduğu cevabı pekiştireçlerle desteklemek, motive etmek ya da yanlışlarını düzeltme adına açıklamada bulunma olarak belirtmişlerdir. Hattie, (1993) bunların yanında geribildirimi, öğrencinin kavrayış kabiliyeti ya da bu durumun yetersizliği noktasında öğreticiye bilgi verip bu noktanın düzeltilmesi adına yollar arayan önemli bir yöntem olarak belirtmiştir

Geri bildirim Butler & Winne (1995); öğrenenin bireysel öğrenim sürecine yönelik çabasına odaklanıp bu süreçte ortaya koyduğu performansa yönelik öğreticiden alınan bilgi olarak görmüşlerdir. Panasuk & Lebaron (1999), ise bir ekleme yaparak geri bildirim öğrenenin bireysel performansına yönelik öğrenene sağlanan bilgi ve sonrasında oluşabilecek gelişmeler için ortaya konan öneriler şekline ortaya koymuşlardır.

On yıllık bir araştırmanın sonucunda geribildirime ait temel kısımları; öğrencide beklenen performans ile öğrencinin ortaya koyduğu performans arasında kıyaslama sonucu öğrenciye ait performansı artırma adına verilen kişiye özgü bilgi şeklinde tanımlamışlardır (Van de Ridder vd., 2008). Öğrencideki var olan performans ile hedeflenen performans arasındaki ilişki ile ilgili geribildirim çok önemli bir bilgi aracı olması öğrenme hedeflerinin standart bir şekilde formüle edilmesini sağlamıştır (Nicol & Macfarlane-Dick 2006). Alan yazında araştırmacıların çoğunluğu geribildirim öğrenme aşamalarında etkin bir öğe konumunda olduğu yönünde fikir birliği taşımaktadırlar (Güneş, 2007).

Hattie & Timperly (2007) göre yetkin bir öğreticinin öğrencinin öğrenme performansı üzerindeki etkisi, güdülenmeleri ve başarılarını artırmaları üzerinde geribildirim kullanması güçlü bir etki oluşturmaktadır alan yazına bakıldığında birçok araştırmada öğretmenin öğrenciye vermiş olduğu geribildirim öğrencideki yeterlilik durumuyla ilişkili olduğu görülmüştür (Schweinele, Meyer & Turner, 2006; Thomas,

2013). Bu bağlamda öğrencilerdeki derse yönelik tutum öğretmenin vereceği geri bildirim niteliği ile yakından ilgilidir.

1.2. GERİ BİLDİRİME AİT ÖZELLİKLER

Eğitim sürecinde, öğrencilerin başarılarını artırmak ve gelişimlerini desteklemek için geri bildirim kullanımı oldukça kritik bir öneme sahiptir. Geri bildirim, öğrencilere yapılan değerlendirmelerin yanı sıra, öğrenme sürecinde katkı sağlayan, motivasyonu artıran ve ilerlemeyi teşvik eden bir araç olarak görülmektedir. Brinko (1993) araştırmasında geribildirim etkinliğini artırabilmek için aşağıdaki önerileri ortaya koymuştur:

- Davranışa odaklanmış bir geribildirim anlayışı etkinliğini artırır.
- Tanımlayıcı bir geribildirim etkili olmaktadır.
- Geribildirim öğrenene en kısa süre içerisinde verilmelidir.
- Öğreneni düzelmekten ziyade sürece yayılmış bir anlayış daha etkilidir.
- Kanıtlar ve ortaya konan veriler içeriği etkili hale getirir.
- Öğrenene empatik bir yaklaşım geribildirimi etkili hale getirir.

Geri bildirim, öğrencilerin gelişimine odaklanmalı ve onları ilerlemeye yönlendirmelidir. Hataların belirtilmesi ve nasıl geliştirilebileceği konusunda yol gösterici olmalıdır. Bu şekilde, öğrenciler sürekli olarak kendilerini geliştirme ve ilerleme fırsatı bulurlar.

Öğrenenin ortaya çıkan mevcut performansı ile öğretim hedefleri arasında bağlamsal bir ilişkinin bilgisi geribildirimi ifade eder (Nicol & Macfarlane-Dick, 2006).

Geribildirim etkinliğini artırmak için aşağıdaki özelliklerin oluşması önemlidir:

- Performansı açıklar.
- Öğrenenin kendisini değerlendirmesine fırsat verir.
- Öğrenene öğrendikleri hakkında bilgi sağlar.
- Öğrenen ve öğretici arasında iletişimi aktif hale getirir.
- Güdülenmeyi artırır.

- Öğreticiye öğretim faaliyetlerinde planlama ve değişim imkânı sağlar.

Eğitimde geri bildirim, bu özellikler doğrultusunda kullanıldığında öğrencilerin öğrenme sürecini iyileştirebilir, motivasyonlarını artırabilir ve kişisel gelişimlerini destekleyebilir. Bu özelliklerin dikkate alınması, etkili bir geri bildirim sürecinin temelini oluşturur.

Wiggins (2012)'e göre etkili geri bildirim öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımlarını teşvik etmeli, öğrencilere geri bildirim verirken, öğrencilerin kendi performanslarını değerlendirmeleri ve kendilerini geliştirmek için ne gibi adımlar atabilecekleri konusunda düşünmeleri teşvik edilmeli, böylelikle, geri bildirim sadece bir öğretmen-öğrenci etkileşimi olmaktan çıkar, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerine aktif olarak dahil olmalarını sağlar.

Etkili geri bildirim, öğrencilerin mevcut performanslarını değerlendirirken aynı zamanda onların öğrenme hedeflerine ulaşmalarını sağlamak ve öğrenme sürecine aktif katılımlarını teşvik etmek için kullanılır. Bu şekilde, geri bildirim öğrencilerin öğrenme ve gelişme süreçlerinde önemli bir rol oynar.

1.3. GERİ BİLDİRİMDE KULLANILAN STRATEJİLER

Brinko (1993) geri bildirim stratejilerini şu başlıklar altında incelemiştir:

Geri bildirim kaynağı ve alıcısı: Geri bildirim süreci, kaynak ve alıcı arasındaki etkileşim ve iletişimden oluşur. Etkili bir geri bildirim, anlaşılır, yapıcı, özelleştirilmiş ve alıcı için anlamlı olmalıdır. Bu süreç, alıcının performansını artırmak veya belirli hedeflere ulaşmak için yönlendirici olmalıdır. Her iki taraf arasında açık ve sağlam bir iletişim, etkili geri bildirim sürecinin önemli bir parçasıdır.

Geri bildirim modu: Her bir geri bildirim modu, iletişim tarzına, duruma ve gereksinimlere bağlı olarak tercih edilebilir. Hangi modun kullanılacağı, iletişimin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi ve alıcının en iyi şekilde anlaması için önemlidir. Örneğin, bazı durumlarda sözlü geri bildirim daha doğrudan ve etkili olabilirken, yazılı geri bildirim bazı durumlarda daha ayrıntılı veya kalıcı olabilir.

Geri bildirim içeriği: Etkili bir geri bildirim, olumlu ve yapıcı olmalıdır, gelişim alanlarını belirlemeli ve alıcıyı motive etmelidir. Ayrıca, alıcının ihtiyaçlarına ve

hedeflerine özgü olarak kişiselleştirilmelidir. Bu unsurları dikkate alarak hazırlanan geri bildirim, alıcının gelişimine katkıda bulunabilir.

Geri bildirim durumu: Geri bildirim durumu, iletişimin nasıl gerçekleştiği ve hangi koşullarda sağlandığına bağlı olarak değişebilir. Duruma göre, geri bildirim etkisi, alıcının durumu, iletişim ortamı ve hedeflenen sonuçlar farklılık gösterebilir. Bu durumlar, geri bildirim nasıl iletilip alındığına dair önemli bir perspektif sunar.

1.4. GERİ BİLDİRİM VERMENİN ZAMANLAMASI

Geri bildirim zamanlaması, etkili bir şekilde iletilmesi için oldukça önemlidir. Doğru zamanda yapılan geri bildirim, öğrenme sürecini hızlandırabilir, motivasyonu artırabilir ve performansı geliştirebilir. Etkili bir geri bildirim süreci, zamanlamayı dikkate alarak kişisel gelişimi destekler. Ancak, her durumun kendine özgü olduğunu unutmamak önemlidir. Zamanlama, alıcıya, duruma ve geri bildirim amacına göre ayarlanmalıdır. Brookhard (2008) araştırmasında geribildirim verilme zamanıyla ilgili şöyle bir durum ortaya koymuştur:

İyi Geri Bildirime Örnekler

- Ödev, etkinlik ya da başarı testini bir sonraki gün geri vermek.
- Sorulan sorulara hemen cevap vermek.
- Öğrenenin yanlış öğrenmelerine anında cevap vermek
- *Kötü geribildirime örnekler*
- Ödev, etkinlik ya da başarı testini üç hafta sonra geri vermek.
- Yanlış öğrenmeleri veya hataları görmezden gelmek.
- Test veya ödev gelişme için fırsat kalmadığında geri dönmek.

Zamanı iyi ayarlanmış geribildirim: Öğrenciye verilen test ve ödevler öğrenciye hemen geri verilmelidir. Öğreticinin sonuç bilgisi dediğimiz öğrencinin cevaplamış olduğu sınav kağıdını veya testini ertesi gün öğrencilere dağıtması iyi zamanlanmış bir geribildirim olarak karşımıza çıkmaktadır. (Brookhard, 2008).

İyi bir zamanlama, alıcının gereksinimlerine ve performansına uygun olarak ayarlanmalıdır. Geri bildirim zamanlaması, iletişimin kalitesini ve alıcının performansını artırarak etkili öğrenmeyi destekleyebilir.

Zamanı kötü ayarlanmış geribildirim: Öğrencinin cevaplamış olduğu test veya ödevlerin öğrenciye geri dönüşünde zamanı geciktirmek öğrencilerin duygusal olarak göz ardı edilmiş duygular yaşamalarına sebep olacaktır (Brookhard, 2008).

Etkili bir geri bildirim süreci için zamanlama önemlidir. Kötü zamanlama, geri bildirim sürecinin olumsuz etkilenmesine ve alıcının performansının düşmesine neden olabilir. Bu nedenle, geri bildirim verirken zamanlamaya dikkat etmek, iletişimin etkisini artırabilir ve alıcının gelişimini destekleyebilir.

1.5. GERİ BİLDİRİM MİKTARI

Eğitimde geri bildirim miktarı, öğrencilerin öğrenme sürecinde aldıkları ve işledikleri geri bildirimlerin niceliği ve niteliğini ifade eder. Bu miktar, öğretmenin veya eğitimcinin öğrencilere sağladığı dönütlerin sayısı, sıklığı ve detayı ile ilişkilidir.

Eğitimde, geri bildirim miktarı çok önemlidir çünkü doğru ve zamanında geri bildirimler, öğrencilerin öğrenme sürecini etkiler. İyi bir geri bildirim, öğrencilere neyi doğru yaptıklarını, hangi konularda gelişim göstermeleri gerektiğini ve nasıl ilerleyebileceklerini gösterir.

Brookhard (2008) geribildirim miktarı ile ilgili aşağıdaki bazı bilgilere ulaşmıştır:

Miktarı İyi Olan Geri Bildirime Örnekler

- Belli sayıda ana noktaların ortaya çıkarılması.
- Öğrenme hedeflerine yönelik önemli kısımlarla ilgili geribildirimde bulunulması.
- Yorum yaparken zayıf ve güçlü yönler odaklanmak.
- *Miktarı Kötü Olan Geri Bildirime Yönelik Örnekler*
- Öğrenci her hata yaptığında kağıdını düzeltmek.
- Ortaya konan çalışmaya yapılan yorumların kapsamlı olması.

- Kalitesi düşük olan kağıtların yorum sayısının yüksek kaliteli kağıtlara oranla daha fazla olması.

Eğitimde geri bildirim miktarı, öğrencilerin öğrenme sürecinde alınan ve işlenen geri bildirimlerin sayısı, sıklığı ve detaydır ve bu, öğrenme sürecini önemli ölçüde etkileyebilir.

1.6. GERİ BİLDİRİMİN ÖĞRENCİYE VERİLİŞ BİÇİMİ

Geri bildirim veriliş biçimi, iletişim şekli, tonu, içeriği ve odak noktası gibi unsurları içerir. Etkili bir geri bildirim, alıcıya net, yapıcı ve özgüven verici bir şekilde sunulmalıdır. Genellikle sözlü geribildirim öğrenci üzerinde etkili olmaktadır.

Brookhard (2008)'e göre geribildirim veriliş biçimi ile ilgili bazı kısımlar aşağıda verilmiştir

Veriliş biçimi bakımından İyi Geri Bildirime Örnekler

- Öğrencilere ait ürünleri kendilerinin inceleyebilmesi adına yazılı geribildirim türünü kullanmak.
- Okuma yeteneği zayıf olan öğrenciler için sözlü geribildirimi kullanmak.
- Öğrencilere fazladan bilgi verme durumu varsa sözlü geribildirimi kullanabilmek.

Veriliş biçimi bakımından kötü geribildirime örnekler

- Sözlü geribildirimi vermeyi yazma zahmetinden kurtulma adına vermek.
- Okuma yeteneği zayıf olan öğrencilere ısrarla yazılı geribildirim kullanmak.
- Gelişime yönelik yönlendirmelerden yoksun değerlendirmelerde bulunmak.

Geri bildirim veriliş biçimi, alıcıyla etkili bir iletişim kurmayı ve gelişmeye odaklı olmayı amaçlar. Bu noktalara dikkat ederek, geri bildirim verme süreci daha etkili ve yapıcı hale getirilebilir.

1.7. GERİ BİLDİRİME MUHATAP OLAN ALICI

Geri bildirim alıcısı, geri bildirim tonunu, içeriğini ve veriliş biçimini belirlemede önemli bir rol oynar. Alıcıya yönelik geri bildirimlerin yapıcı, dürüst ve özgüven verici olması, iletişimin etkili olmasını sağlar ve gelişimi destekler.

Geribildirim verilecek mesaj aynı öğrenci grubuna verilecekse bu durum öğreticiye zaman tasarrufu sağlar. Ancak bazı öğrenciler bireysel geribildirim ihtiyacı duyabilirler. Bu öğrencilere uygun zamanda gerekli geribildirim verilmelidir. Brookhard (2008) alıcısına yönelik geribildirim örneklerini şöyle belirtmiştir:

Alıcısı Yönüyle İyi Geri Bildirime Örnekler

- Bireysel performansı iyi olanlara bireysel geri bildirim vermek.
- Grup özellikleri aynı olan öğrencilere geribildirim grup şeklinde vermek.

Alıcısı Yönüyle Kötü Geribildirim Örnekler

- Geribildirim alacak öğrenci grubuna aynı türde yorumlarda bulunmak.
- Kişiyi özel geribildirim çok zaman almasından ötürü kullanmamak.

1.8. ALAN YAZINDA GERİ BİLDİRİM SINIFLANDIRMALARI

Geribildirim türlerine ait alan yazın incelendiğinde farklı şekillerde oluşturulmuş sınıflamalara rastlanmaktadır. Bu sınıflamalardan bazıları aşağıda verilmiştir.

1.8.1. Van Den Bergh, Ros Ve Beijaard (2013)'ın Geri Bildirim Sınıflaması İçerisindeki Çalışması

Yaptıkları araştırmalarında geribildirim türlerine yönelik öğretmenlerin verdikleri geribildirimleri aşağıdaki şekilde sınıflamışlardır.

Tablo 1.1. Van Den Bergh, Ros Ve Beijaard (2013)'a Ait Tablo

Öğretmen Geri Bildirimleri			
Odak	Hedefle İlişkili Olma	Doğası	Yöntem
<ul style="list-style-type: none">• Görev• Süreç• Meta-bilişsel• Sosyal• Bireysel/Spesifik olmayan	<ul style="list-style-type: none">• Evet• Hayır	<ul style="list-style-type: none">• Onaylayıcı• Eleştireci• Yapıcı• Yıkıcı	<ul style="list-style-type: none">• Kolaylaştırıcı• Yönlendirici• Yürekendirici

1.8.1.1. Geri Bildirim Odağı

Van den Berg, Ros & Beijaard (2013) yaptıkları araştırmada geri bildirim kullanırken odaklanılması gereken beş düzeyi şöyle sıralamıştır; görev düzeyi, süreç düzeyi, meta-bilişsel düzey, sosyal düzey, bireysel/spesifik olmayan düzey.

Görev: Öğrencinin yapmış olduğu çalışmayı kontrol eden öğretmenin, öğrenciye görevi tekrar söylediği, başka bir görev verdiği veya var olan konuyla ilgili çeşitli bilgiler verdiği durumları ifade eder. Örneğin “Karadeniz iklimi ile Akdeniz iklimi arasındaki farklılıklar nelerdir? Bu farklılıkları harita üzerinde göster?” şeklinde ifade edilebilir.

Süreç: Öğrencinin kendisine verilen göreve nasıl başlaması gerektiğini, süreç içerisinde neler yapacağı, kendisinden beklentilerin öğretmen tarafından bilgi verildiği durumlardır. Örneğin “Önce Türkiye haritası çiz. Daha sonra Karadeniz ve Akdeniz iklimlerinin görüldüğü yerleri renklendir. Bu iklimlerin farklılıklarını harita üzerinde resimlerle göster.”

Üst biliş: Öğrencilerin öğretmen tarafından verilen görevleri yaparken kendi planlarını yapmaları, öğretmenin öğrencileri değerlendirebileceği ve öğrencilere gerekli yardımları yapmaya teşvik etmeye çalıştığı durumları ifade eder. Örneğin: “Görevi tamamlamana az bir süre kaldı. Süreyi verimli kullanabilmek için neler yapmayı planlıyorsun? Yaptığın çalışmalar şu an için yeterli mi?”

Sosyal: Grup halinde çalışma yapmaları için öğretmenin öğrencilere bilgi verdiği ve yönlendirdiği durumlardır. Örneğin “Grup motivasyonunuzun düşmemesi adına görev paylaşımlarını iyi yapın. Sorumluluklarınızı paylaş. Grup lideri olmak her şeyi sen yapacaksın anlamına gelmez.”

Bireysel/Spesifik Olmayan: Bir öğrencinin ortaya koyduğu performansa yönelik öğretmenin yapmış olduğu bireysel geribildirimdir. Ancak hangi davranışa geribildirimde bulunduğu bilinmemektedir. Örneğin” Aferin, çok güzel bir çalışma ortaya koymuşsun, bravo.”

1.8.1.2. Geri Bildirim Hedefle Olan Bağlantısı

Hattie & Timperley (2007) araştırmalarında geri bildirim öğrenme hedeflerine ulaşmadaki kritik rolünü vurgulamaktadır. Geri bildirim etkili olabilmesi için,

öğrencilere öğrenme hedeflerine ne kadar yaklaştıklarını ve bu hedeflere ulaşmak için ne yapmaları gerektiğini açıkça göstermesi gerektiğini belirtirler. Bu, öğrencilerin mevcut durumlarını ve hedeflenen başarı seviyesini anlamalarını sağlar.

Tablo 1.2. Geri Bildirimin Hedefle Olan İlişkisi

Evet	Öğretmen öğrenmenin herhangi bir hedefini ortaya koyar ve öğrencinin ortaya koyduğu çalışmaları bu hedefle ilişkilendirir.	Bu çalışmadaki amacımız Karadeniz ve Akdeniz iklimlerinin nerede görüldüğünü bulmak sonrada bu iki iklim arasındaki farklılıkları ortaya koymaktır.
Hayır	Öğretmen öğrenmenin herhangi bir hedefini ortaya koymadığı ve öğrencinin ortaya koyduğu çalışmaları bu hedefle ilişkilendirmediği durumlardır.	Öncelikle bu konuya daha çok çalış ve denemelerini artır.

1.8.1.3. Geri Bildirimin Doğası

Geribildirim doğası, iletişimin önemli bir unsuru olarak karşımıza çıkar. Genellikle bir kişinin davranışları, performansı veya eylemleri hakkında bilgi veren, değerlendirici veya yönlendirici geri besleme olarak tanımlanabilir. Geribildirim, birinin neyi doğru yaptığını vurgulamak veya nasıl gelişebileceğini göstermek için verilebilir. Brookhart (2017) geri bildirim nasıl etkili bir şekilde verileceği ve farklı geri bildirim türlerinin (onaylayıcı, eleştirici, yapıcı vb.) nasıl kullanılabileceği konusunda pratik öneriler sunar.

Onaylayıcı: Öğrenci davranışlarının öğretmen tarafından övülüp onaylandığı durumlardır. ‘Doğru yapmışsın aferin.’

Eleştirici: Öğrencinin çalışmayla ilgili sorun yaşadığı veya anlamadığı durumları ifade ettiği türdür. ‘İklimleri haritada göstermede sorun yaşıyorsun. Bunu tekrar etmelisin.’

Yapıcı: Öğrencinin gelişmesi adına öğretmenin öğrenciyi yönlendirip, ipuçları verdiği türdür. ‘İklimleri harita üzerinde göstermeden önce harita çizimi konusunda kendini geliştirebilirsin.’

Yıkıcı: Öğrencinin performansını öğretmenin eleştirip, motivasyonu düşürdüğü türdür. ‘Ahmet bile bu konuyu anladı. Sana kaç kez anlattım. Çok mu zor bir şey?’

Onaylayıcı-Eleştirici-Yapıcı: Üç geribildirim türünün öğretmen tarafından bir arada kullanıldığı türdür. 'Haritada doğru göstermişsin iklimleri ancak biraz daha detaylandırman gerekecek, şekilleri biraz daha fazla kullanman iyi olacak.'

Kombinasyon: İki geribildirim türünün öğretmen tarafından bir arada kullanıldığı türdür. 'Bravo! Haritaya güzel yansıtmışsın. Ancak farklılıkları tam gösterememişsin.'

Tablo 1.3. Geri Bildirim Yöntemleri

Yönlendirici	Projenin nasıl yapılması gerektiği konusunda yol gösterildiği ve bilgi verildiği durumlardır.	İklimler konusu için ders kitabına bakabilirsin. İnternette videolar ve animasyonları izleyebilirsin. Siteler var.
Yürekendirici	Öğrencilere güvenildiğini öğretmenin ifade ettiği durumları gösterir.	İşte bu. Eminim ki bu görevi çok güzel bir şekilde ortaya koyacaksın.

1.8.2. Geri Bildirim Sınıflaması İçerisinde Burnett'in Çalışması

Öğretmenlerin öğretim aşamalarında kullandıkları geri bildirim türlerini dört farklı aşamada değerlendirmiştir (Burnett, (1996).

Negatif geri bildirim, öğrencilerin ortaya koydukları performansların eksik veya istenilen düzeyde olmadığına dair bildirimleri içerir (Örneğin: "Bu yeterli değil, daha fazla çalışmalısın.").

Pozitif geri bildirim ise öğrencilerin ortaya koydukları performansların istenen hedefe yakın olduğunu vurgular ve öğrenciyi takdir eder, över ya da onaylar (Örneğin: "Harika iş!").

Çaba temelli geri bildirim, öğrencinin performansını geliştirme sürecinde gösterdiği çabayı, isteği ya da ilerlemesi gereken adımları ifade eder (Örneğin: "Sen gerçekten çok çalışkan bir öğrencisin.").

Son olarak, yetenek temelli geri bildirim, öğrencinin gösterdiği performansta öne çıkan akademik ya da bireysel yeteneklerine vurgu yapar (Örneğin: "Bu konuda gerçekten çok yeteneklisin.").

Burnett'in çalışması, öğrencilerin aldıkları geri bildirimlerin, özellikle övgüye dayalı ifadelerin öğrenci başarısına olumlu etkisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca,

sözlü geri bildirim yazılı olanlardan bir adım önde olduğunu da vurgulamıştır (Edmonds' tan aktaran Dökmen, 1982). Bu bulgular, öğretmenlerin geri bildirimlerini hangi şekilde ilettiklerinin öğrenciler üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

1.8.3. Geri Bildirimlerin Zaman Faktörü Açısından Kategorisi

Zamanlama konusunda geribildirimler için farklı perspektifler bulunmaktadır. Anında geri bildirim, bazıları için etkinliğin içinde veya öğretim etkinliğinin sonunda verilen düzeltilmiş bilgi olarak görülürken, diğerleri etkinlik bitiminde sürekli bir şekilde öğrenciye sunulan geri bildirim olarak tanımlarlar (Dempsey & Wager'den aktaran Bangert & Drowns, 1991). Bazıları ise anında geri bildirimi, öğrencinin yanıtından hemen sonra yapılan geri bildirim şeklinde kabul ederler (Sturges'den aktaran Kulhavy & Wager, 1993; Surber & Anderson, 1975). Bunun yanı sıra, gecikmeli geri bildirim kavramı da farklı yorumlanır (Sassenrath & Yonge'den aktaran Alderson, 2000; Sassenrath, 1975). Kimi araştırmacılar bu, yanıtın verilmesi sonrasında belirli bir süre (örneğin 4-8 saniye gibi) verilen geri bildirim anlamına gelirken, diğerleri için daha uzun bir zaman dilimini (birkaç hafta gibi) içerebilir (Sturges'den aktaran Alderson, 2000; Kulik & Kulik 1990). Bu farklı yorumlar, geri bildirim zamanlamasının ne zaman yapıldığının değerlendirilmesinde önemli bir rol oynar.

Anında geri bildirim vermenin her zaman etkili olmadığı araştırmalarda kendisini göstermiştir. Kulhavy & Wager (1993), öğretmenin öğretim aşamalarında geri bildirimi öğrenciye sunarken, sunumu belli bir süre ertelenmesinin, öğrencilerin kalıcılık testlerinde belirgin bir artışa yol açabileceğini belirtmiştir. Bu durum, literatürde "gecikmeli kalıcılık etkisi" şeklinde kendisini göstermiştir. Ortaya çıkan bu durumun, verilen yanlış cevaplara anında verilen geri bildirim, öğrencinin hemen hatasını düzeltmesine ve doğru cevabı anlamasına engel olabilir. Fakat gecikmeli bir şekilde verilen geri bildirimlerde, meydana gelen durumun ortadan kaldırılarak öğrencilerdeki doğru cevabın etkili bir şekilde hatıra gelmesine yardımcı olabilir. Bu şekilde, gecikmeli geri bildirim, öğrenme sürecinde doğru cevabın daha kalıcı bir şekilde anlaşılmasına katkı sağlayabilir.

Öğretim süreçlerinde aktif rol oynayan geri bildirim; özellikle düşünme üzerine düşünme ve sosyal öğrenme üzerinde odaklanır. Hedefler ve ortaya çıkan performans arasındaki ilişkide bizlere bilgiyi geribildirim vermektedir. Bu sebeple, geri bildirim

hedefe yönelik ortaya çıkıp çıkmadığı sıkça tartışılır (Hattie & Timperley, 2007; Nicol & Macfarlane-Dick, 2006). Nitelik açısından geribildirim, olumlu onaylama ile yapıcı eleştiri arasında bir denge bulunduğu en etkili hale gelir. Kolaylaştırıcı bir nitelik taşıyan geri bildirim, öğrenme sürecinde yapılandırmacı bir yaklaşıma en uygun olanıdır.

1.9. SCHIMMEL (1988)'İN GERİ BİLDİRİM SINIFLAMASI

Geri bildirim, öğrenme sürecinde temel bir unsurdur ve Schimmel'in (Senemoğlu, 2020'den aktarılan) sınıflandırmasına göre beş temel fonksiyona ayrılabilir. İşlevlerini açıklamak gerekirse:

Teyit Edici Geri Bildirim, öğrencilerin öğretmene söylemiş olduğu yanıtın doğruluğu ya da yanlışlığını belirterek, ekstra ek bilgi vermeden öğrencinin yanıtını onaylama veya reddetme işlevine sahiptir.

Düzeltilici Geri Bildirim, öğretim sürecinde öğrencilerden gelen hatalı veya eksiklikler içerdiği anlarda doğru yanıtı sunarak düzeltilmesine yardımcı olur.

Açıklayıcı Geri Bildirim, yanlış veya doğru cevabı anlama noktasında öğrencilere yardımcı olmak için nedenlerini açıklayarak öğrenme sürecine destek sağlar.

Teşhis Edici Geri Bildirim, yanlış öğrenmeleri düzeltmek ve öğrencilerin hangi alanlarda faaliyette bulunması hakkında yönlendirici çalışmalar sunarak öğrencinin gelişimine odaklanır.

Son olarak, Genişletmeye Dönük Geri Bildirim, mevcut bilgiyi çağın gerektirdiği bilgilerle geliştirmeyi hedefler. Bu tür geri bildirim, öğrencinin öğrenme sürecini zenginleştirerek öğrencinin var olan bilgilerini daha kapsamlı bir şekilde bağlantılandırmasını sağlar.

Bu sınıflandırma, geri bildirim farklı işlevlerini vurgulayarak öğrenme sürecindeki çeşitli katkılarını açıklamaktadır.

1.10. GERİ BİLDİRİM SINIFLAMASI İÇERİSİNDE TUNSTALL VE GIPPS (1996)'İN ÇALIŞMASI

Geribildirim, öğretim süreci içerisinde öğrencinin ortaya koyduğu performansına yönelik olumlu ya da olumsuz bilgiler bütünüdür (Tunstall & Gipps, 1996). Bu

bağlamda, öğretim süreci içerisinde sunulan geri bildirimleri ayrıntılı bir şekilde sınıflandırmak amacıyla Tablo 4'de detaylı bir yöntem ortaya koymuşlardır.

Tablo 1.4. Geri Bildirim Sınıflamalarından Tunstall ve Gipps (1996)'e Ait Sınıflama

Değerlendirici geribildirim	Pozitif geribildirim	A1 Ödüllendirme	B1 Onaylama
	Negatif geribildirim	A2 Cezalandırma	B2 Onaylamama/Beğenmeme
Betimleyici geribildirim	Başarıyla ilgili geribildirim	C1 Başarıyı belirtme	D1 Başarıyla ilgili açıklama
	Gelişmeyle ilgili geribildirim	C2 İlerleme/Gelişmeyi belirtme	D2 Gelişme yolunu oluşturma

Ortaya konan bu geri bildirim sınıflamasında, öğretim sürecinde kullanılan geri bildirimler iki ana kategoriye ayrılır: değerlendirici ve betimleyici. Değerlendirici geri bildirim, öğrencinin eylemleri veya sözleri hakkında bir yargı içerirken, betimleyici geri bildirim öğrencinin performansının nasıl olduğu, gelişebileceği, aynı zamanda ilerleme yönünün nasıl olacağı belirlenmeye çalışılmıştır. Değerlendirici geribildirim, öncelikle iki alt kategoriye ayrılır. Ödüllendirme ve onaylama pozitif geri bildirimler olarak tanımlanırken, cezalandırma-onaylamama negatif geri bildirimler şeklinde ele alınır. Betimleyici geri bildirim ise başarıya yönelik ve gelişme odaklı geri bildirimler olmak üzere iki temaya ayrılır. Gelişme odaklı geri bildirimleri sınıflandırırken bunları, gelişme yolunu oluşturma ve gelişmeyi belirtme şeklinde oluştururken, başarıya yönelik geri bildirim sınıflamasında ise başarıyla ilgili açıklama ve başarıyı belirtme olarak adlandırılırken farklı iki türde incelenir. Bu şekilde geri bildirim türleri, değerlendirme ve destekleme amaçlı farklı alt kategorilere ayrılarak açıklanır.

A1-Ödüllendirme: Öğrencilerin ortaya koydukları davranışı veya görevleri yapmalarından kaynaklanan durumu ifade eder. Öğretmenler, öğrencilerin en fazla çaba

gösterdiklerini düşündükleri durumlarda bu tür geri bildirim tercih ederler. Bu tür geri bildirim, dışsal motivasyonu destekler.

B1-Onaylama: Öğretmen, öğrenci tarafından ortaya konan performansı değerlendirir ve performansını tasdik ettiğini ifade eder. Genellikle öğrencilerin devam etmesi için kullanılan bir geri bildirim türüdür.

A2-Cezalandırma: Bu geri bildirim türü, öğretmenin ortaya konan davranışa yönelik veya göreve yönelik bütünüyle onaylamadığını ifade eden olumsuz bir geribildirim türüdür.

B2-Onaylamama: Öğrencilerin performanslarını ve görevleri yapma durumlarının onaylanmadığı olumsuz geri bildirim türüdür.

C1-Başarıyı Belirtme: Ortaya konacak iyi bir başarıya nasıl ulaşılacağı ve başarıya giden yollara yönelik çeşitli yönleri vurgulayan geri bildirim türüdür.

D1-Başarıyla İlgili Açıklama: Geri bildirim türleri içerisinde öğretme sürecine yönelik çalışmaları destekleyen anlayışla oluşturulan türdür. Elde edilen başarının neden ve nasıl olduğu hakkında düşünceler içerir ve öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerine yardımcı olur.

C2-Gelişmeyi Belirtme: Herhangi bir çalışmaya veya hata üzerine odaklanarak öğrenilen şeylerin nasıl geliştirilebileceği yönünde sözel anlamda ifadelerin oluşturduğu bir içeriğe sahiptir.

D2-Gelişme Yolunu Oluşturma: İlerleme adına yapılacak yolları gösteren ve öğrencilere performanslarında gelişim gösterebilecekleri yöntemleri ifade eden geribildirim türüdür.

Bu sınıflandırmalar, Tunstall & Gipps'in (1996)'e ait geri bildirim sınıflamasının araştırmanın amacına en uygun olduğunu düşünüldüğü için çalışmada tercih edilmiştir.

1.11. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMENİN ÖNEMİ

Sosyal bilgiler dersinin, insanların toplumsal yaşamlarında kültürünü, insanlarla ilişkilerini, bulunduğu toplumun yaşayışını, o toplumun diğer toplumlar arasındaki konumunu, diğer toplumlarla olan bağımlı ilişkilerini inceleyip önemli ve gerekli olan bilgilerin bir

kısmını oluşturan bir özelliğinin olduğu var olan gerçektir. Sözer, (1998) sosyal bilgiler dersi kapsamında kültürün temel öğelerini birçok çalışmadan elde edilen bulgulardan hareket ederek, disiplinler arası bir anlayışla toplayıp ilköğretim aşamasına uygun bir ders şeklinde programdaki yerini almıştır.

Öğrencilerin toplumsal hayata uyumlu bir birey olarak hazırlayıp sosyalleşmelerini geliştiren ve günlük yaşamda aktarabileceği bilgi, beceri ve tutumları öğrenmesine imkan sağlayan dersin sosyal bilgiler dersi olduğunu belirtmişlerdir (Kaya Uyanık ve Çalışkan, 2015). Barth ve Demirtaş, (1997) ise sosyal bilgiler dersinin temel amaçlarını belirtirken öğrencilerin iyi ve doğru kararlar almasına yardımcı olan, sorumluluk bilincine sahip yurttaşlar olarak yetişmelerine destek olan bir ders olarak vurgulamışlardır.

Öğrencilerin dünya koşullarında toplumlarla uyum sağlayabilmeleri amacıyla sosyal bilgiler öğretim programı 2005 yılında yeniden hazırlanmıştır. Hazırlanan bu yeni program küresel değişim ve gelişimlerin yanında Avrupa birliği kriterleri, Avrupa eğitim anlayışı, ihtiyaç analizleri ve var olan programların değerlendirmelerinin sonucunda ortaya çıkan durumlar dikkate alınarak oluşturulmuştur (MEB, 2005).

Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin toplumsal konuları anlamalarını ve bu konularla ilgili eleştirel düşüncelerini sağlamak için yapılandırmacı yaklaşımla büyük bir uyum içindedir. Bu yaklaşım, öğrencilerin aktif katılımını teşvik eder ve onların öğrenme süreçlerini daha anlamlı ve etkili hale getirir. Yapılandırmacı yaklaşımın sosyal bilgiler dersine entegrasyonu, öğrencilerin daha derinlemesine öğrenmelerini ve toplumsal olayları daha iyi kavramalarını sağlamayı hedefler. Öğretim süreçlerinde ezberden ziyade, var olan bilgiyi yorumlayabilme ve farklı durumlara uygulayabilme bu hedefleri kazandırmada aktif bir rol oynamaktadır (Çalışkan, 2011).

Soru sorma, öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimi zenginleştirir ve öğrenme sürecini derinleştirir. Etkili soru sorma, öğrencilerin aktif katılımını sağlar, eleştirel düşünme becerilerini geliştirir ve anlamayı derinleştirir. Öğretmenler, soru sorma tekniklerini ve stratejilerini bilinçli bir şekilde kullanarak, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini daha etkili hale getirebilirler. Öğretmenlerin soru sormanın etkisi noktasında ve öğrenmeye katkısını bilerek yeni yöntemler bulmalıdır (Şevik, 2005). Akyol, (2010) araştırmasında soru sormanın öğrencileri öğrenme sürecine aktif olarak

katılmaya teşvik ettiğini belirtmiştir. Araştırmada, soru sormanın eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiği ifade edilmektedir, soru sormanın öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci arasındaki iletişimi artırdığını vurgulamıştır. Soru sormanın, öğretmenlere öğrencilerin öğrenme durumlarını anlama ve gerekli geri bildirim sağlama imkânı verdiği belirtilmektedir. Öğretmenler, sorular aracılığıyla öğrencilerin hangi konularda zorlandıklarını veya eksik bilgiye sahip olduklarını tespit edebilir ve buna göre öğretim stratejilerini ayarlayabilirler. Soru sormanın öğrencilerin öğrenme motivasyonunu artırdığını belirtmiştir. Sorular, öğrencilerin merak duygusunu uyandırarak, onları daha fazla araştırma yapmaya ve öğrenmeye teşvik eder. Bu motivasyon, öğrencilerin derse olan ilgisini ve katılımını artırır. Bu bağlamda öğretim süreçlerinde öğrencilere verilmesi hedeflenen kavram, beceri, bilgi ve değerlerin öğrenciler tarafından ne kadar alındığı ölçme ve değerlendirme çalışmalarıyla ortaya konulmaktadır (Kaya Uyanık ve Çalışkan, 2015).

Sosyal bilgiler öğretiminin temel amaçlarından birisi de sorgulama yapmadan doğruları kabul eden bireyler yetiştirmek değildir. Eleştiren, yeni değer yargıları üreten yaratıcı vatandaşlara toplumun ihtiyacı vardır (Doğanay, 2005). Bu amacı gerçekleştirip demokratik vatandaş yetiştirmede sosyal bilgiler dersinin önemli bir görevi vardır. Vatandaş olarak yukarıda belirtildiği üzere birey sorgulayıp eleştirir. Etkili sorabilen öğretmen bu amacı gerçekleştirmede önemli bir göreve sahiptir. Öğretmenler öğretim süreçlerinde soru sormayı ve bunu nasıl kullanacağını, bu soruları doğru ve yerinde kullanmayı bilmek durumundadır (Sönmez, 2003).

Belli bir özelliğin gözlemlenmesi ve bu gözlem sonuçlarının sembol ve sayılarla ifade edilmesi ölçme olarak tanımlanmaktadır (Tekin, 2004).

Ölçme ile elde edilen sonuçların bir ölçütü karşılaştırılıp karar verme süreci değerlendirme olarak tanımlanmaktadır (Turgut ve Baykul, 2010).

Eğitimde ölçme ve değerlendirme, öğrenci öğrenmelerini optimize etmek, öğretim süreçlerini geliştirmek ve eğitim sisteminin genel kalitesini artırmak için hayati öneme sahiptir. Bu süreçler, öğretmenlere ve öğrencilere geri bildirim sağlamanın ötesinde, eğitimde eşitlik ve adaleti teşvik eder, motivasyonu artırır ve karar verme süreçlerini destekler. Etkili ölçme ve değerlendirme, eğitimde sürekli iyileştirme ve yeniliklerin temelini oluşturur.

Yapılandırmacı anlayışta ölçme ve değerlendirme önemli bir öğretim unsurudur. Bu yönüyle öğretmenler, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin önemi ve yerini çok iyi bilmeli ve öğretim süreçlerinde etkili bir şekilde kullanmaya çalışmalıdırlar (Uçar, 2009).

Sosyal bilgiler dersi, öğrencilere tarih, coğrafya, vatandaşlık bilgisi ve sosyoloji gibi disiplinlerde temel bilgi ve beceriler kazandırmayı hedefler. Bu dersin amacı, öğrencilere toplumsal, kültürel ve coğrafi olayları anlamaları için gerekli olan analitik ve eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmektir. Bu hedeflere ulaşmak için ölçme ve değerlendirme süreçleri kritik bir rol oynamaktadır. Ölçme ve değerlendirme, öğrencilerin öğrenme düzeylerini belirlemek, öğretim yöntemlerinin etkinliğini değerlendirmek ve eğitim süreçlerinin sürekli iyileştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla kullanılmaktadır.

Ölçme ve değerlendirme, öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki öğrenme düzeylerini belirlemenin en temel aracıdır. Bu süreçler, öğrencilerin konuyu ne kadar anladıklarını, hangi alanlarda güçlü olduklarını ve hangi konularda desteğe ihtiyaç duyduklarını objektif bir şekilde ortaya koyar. Örneğin, tarih konularında yapılan sınavlar veya coğrafi bilgi testleri, öğrencilerin belirli dönemler ve olaylar hakkındaki bilgilerini ölçmeye yarar.

Ölçme ve değerlendirme süreçleri, öğrencilere ve öğretmenlere düzenli geri bildirim sağlama imkânı sunar. Öğrenciler, sınav sonuçları ve değerlendirme raporları aracılığıyla güçlü ve zayıf yönlerini görürken, öğretmenler de hangi konuların daha fazla tekrar edilmesi gerektiğini veya hangi öğretim yöntemlerinin daha etkili olduğunu anlayabilirler. Bu sayede, öğretmenler, öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik özel rehberlik ve destek sağlayabilirler.

Ölçme ve değerlendirme, öğretim yöntemlerinin etkinliğini değerlendirme ve geliştirme açısından da büyük önem taşır. Sosyal bilgiler dersinde kullanılan çeşitli değerlendirme araçları, öğretmenlerin ders materyallerinin ve öğretim stratejilerinin ne kadar etkili olduğunu anlamalarına yardımcı olur. Örneğin, bir grup projesi veya tartışma etkinliği sonrası yapılan değerlendirme, öğrencilerin işbirliği, araştırma ve sunum becerilerinin ne kadar geliştiğini gösterir. Bu bilgiler ışığında öğretmenler,

öğretim yöntemlerini yeniden gözden geçirebilir ve daha etkili stratejiler geliştirebilirler.

Eğitimde ölçme ve değerlendirme süreçleri, öğretmenlerin ve eğitim yöneticilerinin daha bilinçli kararlar almasını sağlar. Sosyal bilgiler dersinde elde edilen değerlendirme verileri, öğrencilerin hangi konularda daha fazla desteklenmesi gerektiğini ve hangi öğretim materyallerinin daha etkili olduğunu belirlemekte kullanılır. Ayrıca, bu veriler, eğitim politikalarının geliştirilmesi ve uygulanmasında önemli bir rol oynar.

Öğrencilerin başarılarını ve gelişimlerini düzenli olarak değerlendirmek, onların motivasyonunu artırır. Sosyal bilgiler dersinde yapılan değerlendirmeler, öğrencilerin ne kadar ilerleme kaydettiklerini görmelerine olanak tanır ve bu da onları daha fazla çalışmaya teşvik eder. Ayrıca, öz değerlendirme faaliyetleri, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini daha iyi anlamalarını ve kendi gelişimlerini izlemelerini sağlar.

Sosyal bilgiler dersinde ölçme ve değerlendirme süreçlerinin objektif ve standartlara uygun şekilde yürütülmesi, eğitimde adaletin sağlanmasına katkıda bulunur. Her öğrencinin eşit şartlar altında değerlendirilmesi, onların başarılarının adil bir şekilde ölçülmesini sağlar. Bu da eğitimde fırsat eşitliğini destekler ve her öğrencinin potansiyelini gerçekleştirme için gerekli ortamı sağlar (Doğanay, 2005)

Ölçme ve değerlendirme, sosyal bilgiler dersinin genel eğitim kalitesini artırma potansiyeline sahiptir. Program değerlendirmeleri ve sınav sonuçları, eğitim materyallerinin ve öğretim yöntemlerinin ne kadar etkili olduğunu gösterir. Bu bilgiler, programların sürekli olarak iyileştirilmesi ve geliştirilmesi için kullanılabilir. Ayrıca, belirli standartların oluşturulması ve bu standartların korunması için ölçme ve değerlendirme süreçleri kritik öneme sahiptir.

Sosyal bilgiler dersinde ölçme ve değerlendirme faaliyetleri içerisinde yer alan geri bildirim kullanımının önemi yadsınamaz bir gerçektir.

Geri bildirim, eğitimde ölçme ve değerlendirme süreçlerinin en kritik bileşenlerinden biridir. Sosyal bilgiler dersinde geri bildirim, öğrencilerin öğrenme süreçlerini anlamalarına ve geliştirmelerine yardımcı olurken, öğretmenlere de öğretim yöntemlerini iyileştirme fırsatı sunar. Alan yazında geri bildirimün eğitimdeki önemi ve

etkinliği üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada, sosyal bilgiler dersinde geri bildirim rolü ve önemi, alan yazından kaynaklarla desteklenerek ele alınacaktır.

Geri bildirim, öğrencilerin öğrenme süreçlerini desteklemenin en etkili yollarından biridir. Hattie & Timperley (2007), geri bildirim öğrenci başarısı üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğunu vurgulamaktadır. Sosyal bilgiler dersinde, geri bildirim sayesinde öğrenciler, hangi konularda eksiklikleri olduğunu ve bu eksiklikleri nasıl giderebileceklerini öğrenirler. Örneğin, bir tarih sınavında yapılan hatalar üzerine verilen geri bildirim, öğrencilerin tarihsel olayları daha iyi anlamalarına yardımcı olabilir.

Geri bildirim, öğrencilerin motivasyonunu artırmada önemli bir rol oynar. Deci & Ryan'ın (1985) öne sürdüğü öz belirleme teorisi, geri bildirim öğrencilerin içsel motivasyonunu artırabileceğini savunmaktadır. Sosyal bilgiler dersinde, olumlu geri bildirim alan öğrenciler, daha fazla çaba göstermeye ve dersle daha fazla ilgilenmeye teşvik edilirler. Bu, öğrencilerin öğrenmeye olan ilgisini artırır ve akademik başarılarını olumlu yönde etkiler.

Geri bildirim, öğretmenlerin öğretim süreçlerini değerlendirme ve iyileştirme imkânı sağlar. Black & Wiliam (1998), geri bildirim öğretimin kalitesini artırmada önemli olduğunu belirtmektedir. Sosyal bilgiler dersinde, öğretmenler, öğrencilerden aldıkları geri bildirimler sayesinde hangi öğretim yöntemlerinin daha etkili olduğunu ve hangi konuların daha fazla açıklanması gerektiğini belirleyebilirler. Bu, öğretmenlerin öğretim stratejilerini sürekli olarak geliştirmelerine olanak tanır.

Geri bildirim, öğrencilerin öz değerlendirme yapma becerilerini geliştirir. Nicol & Macfarlane-Dick (2006), geri bildirim, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini değerlendirmelerine ve öğrenme sorumluluklarını üstlenmelerine yardımcı olduğunu belirtmektedir. Sosyal bilgiler dersinde, geri bildirim alan öğrenciler, kendi hatalarını ve eksikliklerini fark ederler ve bu eksiklikleri gidermek için ne yapmaları gerektiğine karar verirler. Bu süreç, öğrencilerin bağımsız öğrenme becerilerini ve öz disiplinlerini geliştirir.

Geri bildirim, öğrenci-öğretmen iletişimini güçlendiren önemli bir araçtır. Sadler (1989), etkili geri bildirim, öğrenci ile öğretmen arasında sürekli bir diyalog gerektirdiğini vurgulamaktadır. Sosyal bilgiler dersinde, geri bildirim aracılığıyla

öğrenciler ve öğretmenler arasında karşılıklı bir iletişim kurulabilir. Bu iletişim, öğrencilerin dersle ilgili sorularını ve endişelerini dile getirmelerine ve öğretmenlerin bu sorulara ve endişelere yanıt vermelerine olanak tanır. Bu süreç, öğrenme ortamını daha işbirlikçi ve destekleyici hale getirir.

Geri bildirim, eğitimde eşitlik ve adaletin sağlanmasına katkıda bulunur. Stiggins (2007), geri bildirim her öğrencinin bireysel ihtiyaçlarına yönelik özel destek sağlama imkânı sunduğunu belirtmektedir. Sosyal bilgiler dersinde, geri bildirim sayesinde her öğrencinin öğrenme süreci ve performansı izlenebilir ve bu süreçte ortaya çıkan farklılıklar dikkate alınarak, her öğrenciye uygun destek sağlanabilir. Bu, eğitimde fırsat eşitliğini ve adaletini destekler.

Sosyal bilgiler dersinde ölçme ve değerlendirme faaliyetleri içerisinde yer alan geri bildirim, öğrenci öğrenmelerini destekleme, öğretim süreçlerini iyileştirme, motivasyonu artırma, öz değerlendirme becerilerini geliştirme, öğrenci-öğretmen iletişimini güçlendirme ve eğitimde eşitlik ve adaleti sağlama açısından kritik bir öneme sahiptir. Alan yazındaki çalışmalar, geri bildirim eğitimideki rolünü ve etkinliğini açıkça ortaya koymaktadır. Etkili geri bildirim uygulamaları, sosyal bilgiler dersinin hedeflerine ulaşmasında ve öğrencilere daha iyi bir öğrenme deneyimi sunmasında önemli bir rol oynar.

1.12. GERİ BİLDİRİM İLE İLGİLİ LİTERATÜRDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Geri bildirimle ilgili bu bölümde yurt içinde ve yurt dışında yapılmış çalışmalar üzerinde durulacaktır.

1.12.1. Geri Bildirimle İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Burnett, (2001) öğretmenlerin sınıf ortamında ilköğretim öğrencilerine yönelik vermiş oldukları tercihler ve övgü türlerini ortaya koymaya çalışmıştır. Bu çalışmada övgü tutum anketi kullanılmıştır. Ankette soru maddeleri genellikle hangi geri bildirimlerin ne sıklıkta kullanılabilceği, bu geri bildirimlerin nasıl bir sıklıkla verilebileceği, geri bildirimleri sınıfın karşısında mı yoksa bireysel olarak mı almak istedikleri şeklinde oluşturulmuştur. Avustralya'nın New South Wales'te yer alan ilköğretim okullarında okuyan 3. Sınıftan başlayıp 6. sınıfa kadar öğretim faaliyeti içerisinde yer alan 747 öğrenci ile yapılan bu çalışmada ortaya çıkan bulgular; öğrencilerden %91'i ders öğretmenlerinin övgüye dayalı geri bildirimini daha çok

bekledikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden %31'i öğrencilerin önünde övgü ifadelerini beklerken, %52'si ise övgü ifadelerinin bireysel verilmesini istediği görülmüştür. Öğrencilerin sınıf düzeylerinin artması ile yeteneğe bağlı geri bildirim türlerini isteyenlerin azaldığı, çabaya bağlı geribildirim türlerini isteyenlerin ise arttığı gözlenmiştir.

Quinn & Wilson (1997) yaptıkları araştırmada öğretmenler tarafından öğrencilere verilen ödevlere verilen geri bildirimlere yönelik görüşleri belirlemeye çalışmışlardır. Bu çalışmanın örneklem grupları olarak ilkokuldan 5 okul, 5 ortaokul ve liseden 4 okul seçilmiştir. Farklı türde sosyoekonomik özelliklere sahip kurumlara başvurular yapılmış, 2.sınıf, 7.sınıf ve 11.sınıf matematik öğretmenlerinin kullandığı geri bildirim türlerini ortaya koymak amacıyla anket uygulaması yapılmıştır. Bu çalışmada ödevlere verilen geri bildirimlerde öğretmenlerin genellikle tutumlarının olumlu olduğu ancak uygulama aşamasında bu tutumun ortaya konulmasında eksikliklere ulaşılmıştır.

Yapılan başka bir araştırmada beşinci sınıf öğrencileri incelenmiş ve çabaya yönelik geri bildirimlerin öğrenmeye ait görevler ile alakalı olduğu, beceriye yönelik geri bildirimlerin ise öğrencilerin ortaya koydukları performans ile alakalı olduğu görülmüştür (Mueller & Dweck, 1998). Elde edilen bulgularda herhangi bir görevde başarısızlık gösteren öğrencinin bu başarısızlık sonrasında beceriye yönelik geri bildirim aldıklarında başarısızlığı çabaya değil de beceriye yöneltebilecekleri görülmüştür. Bu durum performanslarına da yansımıştır ve düşüş görülmüştür. Bunun yanında çabaya bağlı geri bildirim alan öğrencilerin performanslarının iyileştiği görülmüştür. Bu bağlamda düşünüldüğünde çabaya bağlı geri bildirim beceriye bağlı geri bildirim göre daha çok tercih edildiği, aynı zamanda çaba geribildiriminin öğrencide cesaret oluşturduğu beceriye bağlı geribildirim ise öğrencilerde zayıflık duygusunu oluşturduğu görülmüştür (Mueller & Dweck, 1998).

Voerman & vd. (2012) yaptıkları araştırmada sınıf içerisinde öğretmenlerin ders yapıları incelenmiş bunların ne kadarının geri bildirim olduğu konusunda gözlemler yapılmıştır. Ortaokulda görev yapan 78 öğretmenle bu çalışma yapılmış olup her öğretmen bir dersini video kamera ile kayıt altına almışlardır. Bu video kayıtlardan 10 dakikalık kısımlar incelenmiş ve elde edilen verilere göre öğretmenlerin ders esnasında kullandıkları yöntemlerin %20'sinin geribildirim türleri olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin geri bildirimlere ait algılarını ortaya koymak ve öğretmenlerin ders esnasındaki öğretim faaliyetlerinde geri bildirimleri kullanma yönlerini belirleme adına bir çalışma yapılmıştır. Beş kişiden oluşan öğretmen grubu ve elli altı öğrenciden oluşan çalışmada kayıt altına alınan ders gözlemleri ve katılımcılarla yapılan görüşmelerden veri elde edilmeye çalışılmıştır. 4 madde ile incelenen geri bildirimlerden (övgü, çaba, olumsuz ifadeler ve beceri) en fazla kullanılan geri bildirim türünün olumsuz ifadeler ve övgü ifadelerine bağlı türler olduğu görülmüştür (Burnett & Mandel, 2010).

Yaşları 14 ile 17 arasında değişiklik gösteren 146 öğrenci ile yapılan matematik ders süreçlerinde yazılı geri bildirimlerin başarı üzerindeki etki ve öğrencilere sağladığı fayda algısı belirlenmek amaçlanmıştır. Öğrencilere süreç sonunda uygulanan anket sonucunda geri bildirimlerin süreç odaklı oluşunun sınıfa odaklı geri bildirimlere oranla başarıya daha fazla katkı sağladığı görülmüştür (Harks & diğerleri (2014).

Geri bildirimlerin öğrencilerdeki güdülenme, derslerdeki başarıyı artırma ve öğrenme üzerinde etkililiği artırma yönüyle önemli bir etken olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Derslere ait hedeflere ulaşmada geri bildirimlerin verilmesinin kalıcı öğrenme üzerinde etkililik sağlaması düşünülmektedir.

1.12.2. Geri Bildirimle İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Beden eğitimi dersinde öğretmenlerin ders esnasında öğrencilere verdikleri geri bildirimlerin kalıcılık üzerine transfer etmeye etkisini inceleyen Kangalgil (2008) yaptığı araştırmada dört gruptan oluşan 8. Sınıfta okuyan toplam 80 öğrenciyle çalışma yürütmüştür. Deney deseni olarak 'Test-İşlem-Test-Ara-Test' desenini kullanmıştır. 3 grubu deney grubu olarak, bir grubu ise kontrol grubu olarak oluşturmuştur. Sözel geri bildirim verilen grup 1. Grup olarak belirlenmiş, görsel geri bildirim verilen grup olarak ikinci grup seçilmiş hem görsel hem de sözel geri bildirim verilen grup üçüncü grup olarak belirlenmiş, geri bildirim verilmeyen grup ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Dersin başında İlk test ön test, ikinci test ve son test dersin sonunda kullanılırken, yirmi dört saat sonra kalıcılık ölçümlerini yapma adına üçüncü test uygulanmıştır. Altı hafta boyunca 4 ayrı gruba farklı geri bildirim türleri verilen dersler işlenmiştir. Sözel geri bildirimler 1. Gruba, derste öğrenilen hareketler video kaydı ile alınmış ve öğrencilere izlettirilmiştir. Kendi videolarını izleyen Üçüncü gruba aynı zamanda sözel geri bildirim de verilmiştir. Üç grupta da uygulanan ders işlenişi kontrol grubunda da işlenmiş ancak

hiçbir geri bildirim verilmemiştir. Öğrencilere öğretilen hareketler video kayıt altına alınacak şekilde öğrencilerden yapmaları istenmiştir. Aradan geçen yirmi dört saat sonra öğrenme kalıcılığını ölçmek adına hareketleri tekrarlamaları istenmiş video kaydına alınmıştır. Devinişsel alana ait gözlem formları, bilişsel alanla ilgili test ve Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Yapılan analizlerde beden eğitimi dersine yönelik kalıcılık ve transfer etme yönüyle deney ve kontrol gruplarının yüksek puanlar aldıkları gözlemlenmiştir.

Çabakçor vd. (2011)'nin yaptıkları araştırmalarında, matematik dersinde öğretmen adaylarının hangi geri bildirimleri tercih ettiği ve geri bildirim çeşitliliği üzerinde durulmuştur. Geri bildirim özellikleri ile ilgili hazırlanan ölçek yardımıyla geri bildirimlere ait özellikler ortaya konmaya çalışılmıştır. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçeklere verilen cevaplar kullanılarak 5 kişi belirlenmiş ve onlarla görüşmeler yapılmıştır. Geri bildirimlerin nitelikleri ile ortaya çıkan sonuçlara göre; hataları düzeltme, övgü, performans ve ipucu türlerinde geri bildirim alındığı belirlenmiştir. En çok tercih edilen geri bildirim türünün düzeltmeye yönelik geri bildirim olduğu görülmüştür. Bu bağlamda motive edici, birebir, olumlu davranışa yönelik ve öğretici geri bildirimlerin yoğunlukta olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının gelişimlerini olumlu yönde etkileyeceği yönüyle düşünüldüğünde yanlışları düzeltmek ve motive etmek geri bildirimlerinin kullanımının olumlu olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Öğrenme ve öğretme aşamalarında 4 ve 5. Sınıf öğretmen ve öğrencilerinin geri bildirimine ait görüşlerinin incelendiği Ayar (2009)' ait araştırma 210 öğrenci ve 150 sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Hazırlanan iki farklı anket öğretmen ve öğrencilere özgü hazırlanıp veriler bu şekilde toplanmıştır. Öğretmenlere uygulanan anketle geri bildirim yönüyle görüşler, karşılaşılan sorunlar ve güçlükler ve geri bildirimlere ait işlevler incelenmeye çalışılmıştır. Öğrencilere uygulanan anket de ise öğrencilerdeki geri bildirim işlevleri ve geri bildirimlere yönelik öğrenci görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Analiz aşamasında SPSS programından faydalanılmış ve her iki grubun da ortak görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. Ortaya çıkan görüşler;

1. Öğrencilerin hataları geri bildirim sayesinde düzeltilir,
2. Öğrenci gelecek ile ilgili plan yapmayı geri bildirim sayesinde öğrenir,

3. Öğrenci geri bildirim sayesinde motive olur,
4. Öğretmen öğrenciyi geri bildirim sayesinde yönlendirir,
5. Öğrenci geri bildirim sayesinde bilgilenir,
6. Öğretmen ve öğrencinin karşılıklı fikir edinmesini geri bildirim sağlar, şeklinde görüşler ortaya çıkmıştır.
7. Öğretmenlerden alınan geri bildirimde ait görüşlerde değişkenler adına bir farklılık oluşmamıştır.

Yıldız (2016), yaptığı araştırmada geri bildirim ve buna bağlı ortaya çıkan düzeltmenin 6.sınıflarda okuyan öğrencilerde yazma yeteneğine etkisini belirlemeye çalışmıştır. Kahramanmaraş iline ait bir ortaokulda öğrenim gören 6.sınıf öğrencilerinden toplam 115 öğrenci bu çalışmada yer almıştır. Karma yöntem tekniğine uygun olarak üç farklı grup oluşturularak bu çalışma yapılmıştır. A grubu öğrencilerine geri bildirim ve düzeltme, B grubu öğrencilerine ise yalnızca geri bildirim, C grubu öğrencilerine ise puanların belirtilmesi yönüyle çalışma yapılarak bulgular toplanmıştır. Çalışmanın sonunda A grubunun diğer gruplara göre başarı durumlarının daha iyi olduğu görülmüştür.

Yapılan bir başka araştırmada deney ve kontrol grubu oluşturulup ilkokulda okuyan 5. sınıf öğrencilerine uygulanan dereceli puanlama anahtarı ile öğretmenlerden alınan geri bildirimlerin türlerinin akademik başarıya etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Öğrencilere ön test ve son test uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere bir ay süresince 6 adet açık uçlu soru sorulmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlarda deney grubu öğrencilerine ait başarı testi puanlarının kontrol grubundan yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Aydın, 2011).

Geri bildirim ve pekiştiricilerin öğretme faaliyetleri içerisindeki konumu ve önemi üzerinde yapılan çalışmada alan yazın birçok noktada araştırılmış ve öğretmenlere çeşitli öneriler sunulmuştur (Can, 2005).

Kütahya'da 1992-1993 eğitim-öğretim yılı içerisinde 7. Sınıfta öğrenim gören öğrencilere yönelik yapılan deneysel çalışmada bir kontrol, iki de deney grubu oluşturulmuştur. Her bir grupta 23 öğrencinin bulunduğu bu çalışmada; birinci deney grubunda yer alan öğrencilere geri bildirim ve düzeltme, ikinci deney grubu

öğrencilerine yönlendirici ipuçları farklı olacak şekilde verilmiştir. Kontrol grubu öğrencilerine bu işlemler uygulanmamıştır. Elde edilen sonuçlarda birinci deney grubunun erişilerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Oğuz,1993).

1.12.3. Yurt Dışında Tunstall ve Gipps'e Ait Geri Bildirim Sınıflamasını Kullanan Çalışmalar

Öğretmenlerin matematik derslerinde öğrencilere verdikleri geri bildirimlere yönelik kalite belirleme çalışmalarından biri örnekleme Yeni Zelanda topraklarında yer alan iki ilköğretim okulunda görev yapan 6 öğretmenden oluşan araştırmadır. Bu araştırmada veri toplama süreci derslerde yapılan gözlem, öğretmenlerle yapılan görüşmeler ve doküman analizi çalışmaları sonucunda toplanmıştır. Toplamda 18 saatlik matematik dersi gözlemlenerek çalışma oluşturulmuştur. Ders esnasında ortaya çıkan diyaloglar araştırmacı tarafından not edilmiş ve ders sonrasında geri bildirimler vurgulanmaya çalışılmıştır. Ortaya çıkan gözlemler analiz edilirken Tunstall ve Gipps'e (1996) ait geri bildirimlere yönelik hazırlanan tipolojisi değerlendirme aracı olarak kullanılıp veriler analiz edilerek sonuçlar ortaya çıkarılmıştır. Elde edilen bulgulardan ortaya çıkan sonuçlar, öğrencilere verilen geri bildirimlerin çoğunlukla değerlendirmeye yönelik olduğu, bunun yanında geri bildirimlerden betimleyici olanların ise değerlendirmeye yönelik olanlarla kıyasla az olduğu gözlemlenmiştir (Knight, 2003).

Burrell & Sara (2000) tarafından yapılan araştırmada sözlü ger bildirimlerin okula uyum aşamasında yer alan öğrencilerdeki sıklık ve kalitesini belirlemek adına çalışma yapmışlardır. Farklı iki sınıfta 2'şer öğrenciyle okulun ilk senesinin 2. Döneminde gözlemler yapmışlardır. Öğretmenlerin öğrencilere vermiş oldukları geri bildirimler hazırlanan formlar kullanılarak kaydedilmiş ve Tunstall & Gipps (1996)'e ait geri bildirimlere yönelik sınıflandırması değerlendirme aracı olarak kullanılmıştır. Ortaya konan ilk vaka çalışmasında öğrencilerden iyi olarak adlandırılan öğrencinin onaylayıcı ve ödüllendirici özellikteki geri bildirimleri sıklıkla almaya çalıştığı, ancak ders başarısı iyi olmayan olarak adlandırılan öğrencide ise olumlu özellikteki geri bildirim alma sıklığının çok az olduğu görülmüştür. Zayıf olarak adlandırılan öğrencinin negatif geri bildirim kategorisinde cezalandırma ve onaylamama özelliklerine sahip türlerden sıklıkla aldığı, ancak iyi öğrencinin negatif türde geri bildirim almadığı görülmüştür. Gelişmeyle alakalı geri bildirim zayıf öğrenci almışken, başarıyla ilgili geri bildirim

alamadığı görülmüştür. Hem gelişme hem de başarıyla ilgili geri bildirimleri iyi öğrenci sıklıkla almıştır. Yapılan ikinci vaka araştırmasında okula uyum konusunda iyi ve kötü olarak adlandırılan 2 öğrenci gözlemlendi. Öğretmen her iki öğrenciye de onaylama geri bildirim verirken, ödül geri bildirimini hiç kullanmadı. İyi öğrencilere başarıyla ilgili geri bildirim verildiği gözlemlenirken, zayıf öğrencilere böyle bir geri bildirim verilmedi. Ceza geri bildirimini tercih edilmese de zayıf öğrenciye onaylama dışında geri bildirim verildi. Zayıf olarak adlandırılan öğrenci iyi öğrenci olarak adlandırılan öğrenciye göre gelişmeye bağlı geri bildirim sıklıkla aldığı görüldü. İlginç olan kısmın onaylamama türündeki geri bildirim en çok kullanılmasının yanında bu geri bildirim zayıf olarak adlandırılan öğrenciye daha fazla verilmiş olmasıdır. Olumsuz yönlere odaklanan öğretmenlerin varlığı yetersizliği ortaya koyması yönüyle önemli görülmüştür. Öğrencilerdeki güveni artırmada önemli olan kısmın geri bildirimlerin yol gösterici yönünün fazla olması olarak vurgulanmıştır.

Yapılan bir başka çalışmada gönüllü olarak 3 ilkokul öğretmeni ve bunların sınıflarıyla bir çalışma yürütülmüştür. Sözel geri bildirimlerin belirlenebilmesi adına yürütülen bu çalışmada 8 hafta boyunca 3 sınıftaki ders işlenmesi ses kayıtları şeklinde toplanmıştır. Betimleyici geri bildirim türüne göre kodlanarak ortaya konan veriler Tunstall & Gipps (1996) sınıflaması ile oluşturulmuştur. C1: Başarıyı belirten geri bildirim türü olarak görülen türü 3 öğretmen de kullanmıştır. Etkileşim şeklinde C2: Gelişmeyi belirtme geri bildirimlerine yönelik bir kullanım ortaya çıkardığı görülmüştür. 5. ve 6. Sınıf öğretmenlerinin D1: Başarıya yönelik açıklama gerektiren geri bildirim türünü kullandığı ancak diğer öğretmenlerin bunu yeterince kullanmadığı görülmüştür. (Hawe, Dixon & Watson, 2008). Öğretmenlerin kullandığı geri bildirim türlerini iyileştirmeyi planlayan (Dixon, 2005)'e ait çalışmada bir profesyonel programın kullanılabilirliğini test etmek için Tunstall & Gipps (1996) 'e ait geri bildirim türüne yönelik tipolojisini araştıran çalışma yürüttü. Araştırmanın odak noktası, dört farklı hizmet süresine sahip kadın öğretmenle gerçekleştirildi. Öğretmenler ve öğrenciler arasındaki etkileşim ve sınıf içerisindeki derslere ait uygulamaları ortaya çıkarmak adına ses kayıt cihazlarıyla doğal ortama müdahale edilmeden dersler kaydedildi ve veriler incelendi, kodlandı ve sıklıkla sayıldı. Transkriptler farklı araştırmacılar tarafından analiz edildi. Bir araştırmacı geri bildirim tipolojisiyle dayanarak ortaya çıkarmaya çalışırken, bir diğeri tamamen bağımsız bir anlayışla analiz etti, elde

edilen geri bildirim türleri sınıflandırıldı ve farklar tartışıldı. Değerlendirme geri bildirim türleriyle ilgili sınıflandırmaların çoğunun uyumlu olduğu görüldü, ancak farklılık gösteren tanımlayıcı geri bildirim sınıflandırmasında C1 ve C2 kategorilerinde öğretmenlerle yapılan tartışmalar sonucunda bir uzlaşmaya varıldı. Bu tür anlaşmaları takip eden dersler analiz edildiğinde elde edilen geri bildirim türlerinin birbiriyle daha uyumlu olduğu görülmüştür. Geri bildirim türlerinin tipolojinin öğretmenlere yardımcı olma özelliğinin yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin ders esnasında öğrencilere verilen sözlü değerlendirmeye yönelik çalışmaların öğrenmeye uygunluk ve öğrenciler üzerindeki etkililiğini araştıran Boistrup (2010)'a ait doktora çalışmasında, 5 farklı sınıfa matematik 4.sınıf dersi verildi. Araştırmayı yapan kişi, verileri elde etmek için derslere ait farklı materyaller ve video kayıt cihazları kullandı. Matematik öğretimi sırasında her sınıfta bir öğretmen ile iki öğrenci arasındaki etkileşim kaydedildiği 29 matematik dersi ses kayıtları ve bu derslerin transkriptleri oluşturuldu. Yazılı materyal olarak kaydedilen öğrenci defterleri incelendi. Çalışmada, eylemlere ait roller incelendi. Verileri incelemek için Tunstall & Gipps (1996) 'e ait geri bildirim türlerine yönelik tipolojisi kullanıldı. Bulgulara dayanarak, 4 değerlendirme anlayışının matematik dersleri olduğu ön plan çıkmıştır. 'Hızlı ve doğru yap' ifadesi değerlendirmeye yönelik söylem ile benzerdir. 'Her şey kabul edilir' bu 2. söylem matematiksel olarak uygun olabilecek öğrenci performanslarını tartışmadan bırakır. Her iki söylem de öğrencilerin matematik öğrenimi için düşük uygunluk derecesine sahiptir. 'Her şey tartışmaya açık olabilir' şeklindeki 3. Söylem ise değerlendirmenin odak noktasını oluşturmaktadır. 'Mantıklı düşünmek vakit alır' problemleri çözme ve akıl yürütme gibi matematiksel süreçlere önem atfeder. Matematik öğrenimi için uygun olarak görülen kısmın Üçüncü ve dördüncü söylemler olduğu belirlenmiştir.

Ortaöğretimde okuyan öğrencilerin geri bildirimleri nasıl faydalı buldukları ve ne zaman faydalı buldukları ile ilgili Gamlem & Smith (2013) bir araştırma ortaya koymuşlardır. Norveç'te bulunan rastgele seçilmiş on bir öğrenci ile bu çalışma yürütülmüştür. Bu öğrencilerle yapılan kişisel görüşmeler sonucunda ortaya çıkan veriler farklı sınıflandırılarak kodlanmıştır. Tunstall & Gipps (1996) 'e ait geri bildirim türlerine yönelik tipolojisi faydalı bir anlayış oluşturmuş ve yeni kodların aranmasına olanak sağlamıştır. Bu kodlardan 3 tema meydana gelmiştir: Dürüst geri bildirim, değerlilik ve

geri bildirim türleri. Öğrencilerde algılanan geri bildirim tipolojisinin yanında kontrol etme, diyalog, raporlama ve not verme adında özgün geri bildirim türleri ortaya çıkmıştır.

Kültürel çeşitliliğin geri bildirimlerle olan ilişkisi üzerine Standberg & Lindberg (2012) yaptıkları çalışmada Tunstall & Gipps (1996)'e ait geri bildirim yönelik tipolojisi üzerinden çok kültürlü sınıflarda okuyan öğrencilerin sınıf içerisindeki etkileşim özellikleri gözlemlenmiştir. Otuz sekiz ders gözlemlenmiş ve geri bildirim en çok kullanıldığı iki ders ayrıntılı incelenmiştir. Öğretmen seçimi yapılırken 8. Sınıfta okuyan Afrika ve Asya doğumlu on dört öğrencisi olan bir öğretmen belirlenmiştir. Bu öğrencilere konusu korku olan bir ödev verilmiş, ailelerin de cevaplayabilecekleri sorular sorulmuş ve bu öğrencilerin sınıf içerisinde bu soruların konuşulması sağlanmıştır. Öğretmen sınıf içerisinde yapılan konuşmalar esnasında öğrencilere iletişim adına yapmış olduğu katkıları gözlemlenmiş ve öğrencileri destekleyici ifadelerin özelliği, övgü, şakalar ve neşe anları, içeriğe ait sorular, ciddiyet, tekrar ve özet, sessizlik olmak üzere 7 farklı geri bildirim türü belirlenmiştir. Öğrencilerden farklı geçmişe sahip kişilere öğretmenin doğru cevap verememesi kültürel çeşitliliğe ait bilgi konusunda eksik olduğu düşünülmüştür. Sorulara verilen 22 farklı cevap incelendiğinde ailelerin kültürel özellikleri ve yaşanan problemlere göre cevapların değiştiği ortaya çıkmıştır.

Altıncı sınıfta okuyan öğrencilerin motivasyonları üzerinde öğretmenlerin kullandığı geri bildirim tipolojileri arasındaki bağlantıyı inceleyen Murtagh (2014) İngiltere'de 2 sınıfla bu çalışmasını yürütmüştür. Tunstall & Gipps'e 1996 ait geri bildirim yönelik tipoloji bu çalışmanın temelini oluşturmuştur. Bilgi alışverişini sağlayan geri bildirim kavramları (phatik) Tunstall & Gipps'e ait tipolojisi ile birlikte kullanılmıştır. Çocuklardaki geri bildirim yönelik algılara ulaşma adına tecrübeli 2 öğretmenin girdiği sınıflarda 24 saatlik ders gözlemi yapılmıştır. Öğretmenlerin yazılı ve sözlü etkileşimlerde değerlendirici, betimleyici ve phatik geri bildirim türlerini kullandığı görülmüştür. Öğrencilerdeki bakış açıları, zihinsel ihtiyaçlar ve motivasyon ihtiyaçları geri bildirim tipolojileri belirlenirken öğretmenler tarafından dikkate alınması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır.

1.12.4. Sosyal Bilgiler Alanında Yapılan Geri Bildirim Çalışmaları

Gelişen dünyada eğitim, öğrencilerin sadece bilgi edinmelerini değil, aynı zamanda kritik düşünme becerilerini geliştirmelerini ve bilgiyi günlük yaşamlarında kullanabilmelerini sağlamayı amaçlar. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilere toplumları ve dünyayı anlamaları için önemli bir araç sunar. Ancak, bu dersin etkili bir şekilde öğrenilmesi ve öğrencilerin hedeflenen becerileri kazanması için geri bildirimün önemi büyüktür.

Geri bildirim, öğrencilere neyi doğru yaptıklarını, neleri geliştirebileceklerini ve nasıl daha iyi yapabileceklerini anlatan değerli bir araçtır. Özellikle sosyal bilgiler dersinde, öğrencilerin konuları derinlemesine anlamalarını ve düşüncelerini etkili bir şekilde ifade etmelerini teşvik eden birçok karmaşık konu bulunmaktadır. İşte bu noktada, öğrencilere düzenli ve yapıcı geri bildirimler sağlamak, öğrenme süreçlerini güçlendirir ve başarılarını artırır.

Sosyal bilgiler dersinde geri bildirimün önemli bir yararı, öğrencilerin kendi fikirlerini geliştirmelerine ve çeşitli bakış açılarını anlamalarına yardımcı olmasıdır. Öğrencilere sunduğumuz geri bildirimler, onların düşünme ve analiz etme becerilerini geliştirirken, aynı zamanda empati kurma ve farklı perspektifleri anlama yeteneklerini de artırır. Bu da onları daha bilinçli ve etkili vatandaşlar haline getirir. Sosyal bilgiler dersinde geri bildirimün önemi, öğrencilerin bu becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmasından kaynaklanır. Öğrencilere düşüncelerini açıkça ifade etmeleri ve kendi görüşlerini savunmaları için fırsatlar sunulmalıdır. Ancak, bu süreçte öğrencilerin neyi doğru yaptıklarını, neleri geliştirebileceklerini ve neleri daha etkili bir şekilde ifade edebileceklerini bilmeleri önemlidir. İşte bu noktada, geri bildirim sağlamak önemli bir rol oynar.

Sosyal bilgiler dersinde geri bildirim kullanımına yönelik birçok araştırma ve çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar, öğrencilerin sosyal bilgiler alanındaki anlayışlarını derinleştirmek ve öğrenmelerini artırmak için geri bildirimün nasıl kullanılabileceğini araştırmaktadır.

Fluckiger & diğ. (2010) araştırmalarında biçimlendirici geri bildirimün kullanımıyla ilgili yaptıkları uygulamada etkili geri bildirim vermede zamanı organize etmenin zor bir süreç olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencileri biçimlendirici geri

bildirim verme sürecine dahil etmede farklı bazı yöntemler geliştirmişlerdir. Bu yöntemleri şöyle sıralamışlardır. A. Süreç, ilerleme ve ürünle ilgili üç renkli grup sınavı B. Öğrencilere yönelik ara dönem konferansları C. Öğrencilerin kendilerinin oluşturmuş olduğu ifade ve soruların düzenlenmesi D. İşbirlikçi olarak hazırlanan ödev blogları kullanılarak zamanında geri bildirim. Bu yöntemler sayesinde zamanında geri bildirim sağlanır.

Roberts, (1978) araştırmasında Bruner'e ait öğretim stratejisi kullanıldığında kavramların geri bildirim sistemleri sayesinde 10 ile 11 yaşındaki çocuklara öğretilebileceğini belirtmiştir. Roberts geri bildirim diyagramları hazırlayıp sosyal bilgiler dersinde temel kısımların anlaşılır oluşuna ve temsiline olanak sağlayan bir müfredat hazırlayıp uyguladı ve değerlendirdi. Elde edilen sonuç dikkat çekiciydi hazırlanan müfredat ile lisansüstü derslerde öğretilenler sosyal bilgiler dersinde analiz ve sentez becerileri öğrenciler tarafından öğrenildi.

Tamamlayıcı değerlendirme, sürekli geri bildirim verme ve alma sürecine dayanır. Bu geri bildirimler, öğrencilerin eksiklerini görmelerine ve bu eksiklikleri gidermek için adımlar atmalarına yardımcı olur. Ayrıca, öğretmenler için de öğretim stratejilerini ve yöntemlerini gözden geçirme fırsatı sunar. Yelken, (2006), sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan 108 öğretmen adayı ile tamamlayıcı değerlendirme adına görüşme yapmıştır. Açık uçlu sorulardan oluşan görüşme sonucunda sosyal bilgiler dersi öğretim sürecinde tamamlayıcı değerlendirmeyi aktif bir şekilde kullanmayı önemli görmüşlerdir.

Sosyal bilgiler dersinde kullanılan geri bildirim çalışmaları içerisinde rubrik kullanımı önemli bir değerlendirme aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bilgiler dersinde rubriklerin kullanımı hem öğretmenler hem de öğrenciler için değerlendirme sürecini daha şeffaf, adil ve yapılandırılmış hale getirir. Rubrikler, öğrencilere net geri bildirim sunar, motivasyonlarını artırır ve öğrenme süreçlerini geliştirir. Öğretmenler için ise, değerlendirme sürecini standartlaştırarak, eğitim kalitesini ve öğrenci başarısını artırmaya yardımcı olmaktadır. Bu düşünceyle Tuncel, (2011) sosyal bilgiler dersinde rubriklerin kullanımına yönelik yaptığı çalışmada yarı deneysel yöntem kullanarak ön test ve son test tekniği uygulamıştır. Elde edilen sonuçlara bakıldığında rubrik

kullanımının sosyal bilgiler dersinde önemli bir değerlendirme aracı olarak görüldüğü belirtilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme araçlarını kullanım durumları geri bildirim verme yönleri üzerinde olumlu etkilere sahip olmaktadır. Bu yönüyle düşünüldüğünde alternatif yöntemlerin, öğrencilerin sadece sınav performansını değil, aynı zamanda proje çalışmaları, sunumlar, grup çalışmaları gibi çeşitli aktivitelerdeki performanslarını değerlendirme imkânı sunduğunu ve bu sayede öğrencilere daha kapsamlı geri bildirim verebildiklerini ortaya koymaktadır. Duran, (2013) araştırmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine karşı tutumlarını eğitim düzeyi, kıdem, cinsiyet ve sınıf mevcudu değişkenlerine göre incelemiş ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin olumlu bir tutum gösterdikleri gözlemlenmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders süreçlerinde geri bildirim kullanımlarını etkileyen bir diğer önemli etken soru sormaktır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf içerisinde etkili soru sorma yeterlilikleri, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini ve geri bildirim süreçlerini önemli ölçüde etkiler. Etkili soru sorma, öğrenci katılımını artırır, eleştirel düşünmeyi teşvik eder, öğrenme sürecini derinleştirir ve bireyselleştirilmiş geri bildirim verme fırsatları yaratır. Bu da öğrencilerin daha iyi anlamalarını, gelişimlerini ve motivasyonlarını destekler. Yeşil, (2008) sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders süreçlerinde sorulardan yararlanma yeterliliklerine yönelik sorunları belirleme adına gözlem ve değerlendirme formu kullanarak bir araştırma yürütmüştür. Bu çalışmanın sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders süreçlerinde geri bildirim verme ve soru sorma adına bazı sorunlar tespit edilmiş ve bu konuda öğretim süreçlerinde soru sormanın aktif kullanımının önemine yönelik öneriler sunulmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin etkili geri bildirim sunma noktasında verimli eğitimlerden geçmeleri öğretim süreçlerindeki kaliteyi artıracaktır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme araçlarını etkili bir şekilde kullanabilmeleri için bu alanda eğitim almaları çok önemlidir. Bu eğitimler, öğretmenlerin değerlendirme bilgilerini ve becerilerini geliştirerek, öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha iyi değerlendirmelerine, etkili geri bildirim sağlamalarına ve öğretim kalitesini artırmalarına yardımcı olur. Çelikkaya ve diğ. (2010) sosyal bilgiler öğretmenlerinin

yapılandırmacı eğitim anlayışını temel alarak ölçme ve değerlendirme araçlarına yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. 52 sosyal bilgiler öğretmeniyle yapılan bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme değerlendirme araçları kullanımıyla ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Bordoh, (2023) yaptığı araştırmada Gana ülkesinde son sınıfta okuyan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders süreçlerinde geri bildirim kullanma durumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya ülkenin batısındaki 3 yüksek okulun son sınıfındaki tüm öğrenciler katılmıştır. Araştırma sonucunda etkili geri bildirim kullanımının dersin amaçları ve ortaya çıkan boşluğu kapatan bir yönünün olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda öğretmen adaylarının ders süreçlerinde geri bildirimden gözden geçirme amaçlarına uygun olarak kullanmalarının önemini ortaya çıkarmıştır. Geri bildirim kullanımının öğrencilerdeki anlama yönlerinin değerlendirmede ve sonraki ders süreçlerine hazırlıkta önemli bir referans noktası olduğu belirtilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çeşitli geri bildirim stratejilerini kullanmaları, öğrencilerin öğrenme süreçlerini desteklemek, motivasyonlarını artırmak ve başarılarını artırmak için kritik öneme sahiptir. Etkili geri bildirim, öğrencilerin nerede olduklarını, nereye gitmeleri gerektiğini ve oraya nasıl ulaşacaklarını anlamalarına yardımcı olur. Bu, öğrencilerin akademik başarılarını artırır ve öğrenme deneyimlerini zenginleştirir. Akpınar, (2018) sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders süreçlerinde kullandıkları geri bildirim stratejilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Trabzon ilindeki 33 sosyal bilgiler öğretmeniyle yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak çalışma yapılmıştır. Elde edilen verilerden yola çıkarak öğretmenlerin hem yazılı hem de sözlü olarak geri bildirim yönünde olumlu tutum göstermiş olup çoğunlukla bireysel geri bildirim kullandıkları gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin sıklıkla öğrenci seviyesini düşünüp geri bildirim verdikleri belirlenmiştir.

Sosyal bilgiler dersinde bireysel geri bildirim vermek, öğrencilerin öğrenme süreçlerini derinleştirir, motivasyonlarını artırır ve akademik başarılarını geliştirir. Bu tür geri bildirim, öğrencilerin özgün ihtiyaçlarına yönelik yapılandırılmış geri bildirim sağladığı için, genel başarılarını olumlu yönde etkiler. Bireysel geri bildirim stratejilerinin etkin bir şekilde uygulanması, öğrenci başarısının artmasında kilit rol oynar. Akpınar ve Özalp, (2023) sosyal bilgiler öğretmenlerinin bireysel geri bildirim

kullanma durumlarının öğrenci başarısına etkisini araştırdıkları çalışmalarında 3 farklı sosyal bilgiler öğretmeni ve 6 öğrenciyle çalışmışlardır. Öncelikle etkili geri bildirim konusunda öğretmenlere eğitim verilmiş ve öğrencilerden ikisine bireysel geri bildirim verilmesi istenmiştir. Sonuçta öğrencilerin geri bildirim alamadan önceki puanlarıyla aldıktan sonraki puanları karşılaştırılmıştır. Bireysel geri bildirim alan öğrencilerin sınav puanlarının sınıf ortalamasına göre fazlaca bir değişim yaşandığı görülmüştür.

Bu çalışmalar, sosyal bilgiler dersinde geri bildirim nasıl etkili bir şekilde kullanılabileceğini ve öğrenci başarısını artırabileceğini göstermektedir. Öğretmenlerin öğrencilere spesifik, anlaşılır ve yapıcı geri bildirim vermesi, öğrencilerin anlayışlarını derinleştirmelerine ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu da öğrencilerin sosyal bilgiler alanında daha başarılı olmalarını sağlayabilir.

Ayrıca, geri bildirim sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerine ve kişisel gelişimlerini takip etmelerine olanak tanır. Öğrencilere verilen dönütler, zayıf yönlerini belirlemelerine ve bu alanlarda kendilerini geliştirmeye yönlendirir. Bu da öğrencilerin öğrenme sürecine daha aktif katılımını teşvik eder ve özgüvenlerini artırır.

Son olarak, sosyal bilgiler dersinde geri bildirim kullanmak, öğrenciler arasında bir öğrenme topluluğu oluşturur. Öğrencilerin birbirlerine geri bildirim sağlaması, birlikte çalışmayı ve iş birliğini teşvik eder. Bu da sınıf içi ilişkileri güçlendirir ve öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerini sağlar.

Kısacası, sosyal bilgiler dersinde geri bildirim kullanmak, öğrencilerin derinlemesine öğrenmelerini teşvik eder, özgüvenlerini artırır, düşünme becerilerini geliştirir ve iş birliği ruhunu destekler. Bu da öğrencilerin sadece ders başarısı elde etmelerini değil, aynı zamanda hayatları boyunca aktif ve bilinçli vatandaşlar olmalarını sağlar.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. YÖNTEM

Çalışmanın bu aşamasında; araştırma deseni, çalışmanın katılımcıları, veri toplamada kullanılan araçlar, verilerin elde edilmesi ve elde edilen verilerin analiz aşamalarına yer verilecektir.

2.1.1. Araştırmanın Deseni

Ders süreçlerinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf içi geri bildirim uygulamalarını araştırmayı hedefleyen çalışma nitel araştırmaya ait yöntemlerinden durum çalışması deseniyle gerçekleştirilmiştir. Mevcut durumları derinlemesine inceleme durum çalışmalarının temel özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Yıldırım ve Şimşek (2018)'e göre durum çalışması; olayların, bireylerin, süreçlerin ve duruma yönelik ortamların incelenen durumu nasıl etkiledikleri ve incelenen durumdan etkilenme şekillerini belirlemeye çalışan bir desendir. Bu çalışmanın durum deseni olarak belirlenmesinde öğretmenlerin ders sürecinde öğrencilere yönelik kullandıkları geri bildirimlerin detaylı incelenecek olması yatmaktadır.

2.1.2. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcı grubu Bingöl ili merkezinde devlet okullarında görev yapan çalışmaya katılmaya gönüllü 2 başöğretmen, 3 uzman ve 3 uzman olmayan sosyal bilgiler öğretmenidir. Toplamda çalışma grubu 8 sosyal bilgiler öğretmeninden oluşmaktadır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme katılımcıların belirlenmesinde kullanılmıştır. Araştırmacıya pratiklik ve hız kazandırma özelliğinden ötürü kolay ulaşılabilir durum örnekleme seçilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Çalışmanın başlangıç sürecinde araştırmanın yapılacağı okulun yöneticileri ve öğretmenler çalışmanın amaç, süreç ve kapsamı ile ilgili araştırmacı tarafından bilgilendirilmiştir. Ders süreci içerisinde derslerin ses kaydıyla kayıt altına alınacağından ve araştırmacının sınıflarda bulunarak gözlem notları alacağından dolayı katılımcı grubuna dâhil edilecek öğretmenler gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. Araştırma kapsamında iki başöğretmen, üç uzman öğretmen ve üç tane de uzman olmayan öğretmen çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmişlerdir. Toplamda katılımcı grubu biri kadın yedisi

erkek olmak üzere toplam sekiz katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında katılımcıların gerçek isimleri yerine kod isim olarak başöğretmenler için (BÖ), uzman öğretmenler için (U) ve uzman olmayan öğretmenler için (UO) şeklinde kodlamalar kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 5’de detaylı bir biçimde verilmiştir.

Tablo 2.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Çalışma süresi	Mezuniyet	Hangi sınıf düzeylerini okuttuğu	Ses kaydı alınan ders saati süresi
UO1	Erkek	34	8	Eğitim fak.	5, 6, ve 7	8
UO2	Erkek	36	8	Eğitim fak.	7	8
UO3	Erkek	38	9	Eğitim fak.	7	8
U1	Kadın	40	12	Eğitim fak.	5	8
U2	Erkek	42	13	Eğitim fak.	5 ve 7	8
U3	Erkek	43	16	Eğitim fak.	6	8
BÖ1	Erkek	48	23	Eğitim fak.	5	8
BÖ2	Erkek	49	24	Fen edeb.	6 ve 7	8

- (UO) Uzman Olmayan
- (U) Uzman
- (BÖ) Baş Öğretmen

2.1.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın amaç ve alt amaçları doğrultusunda araştırmacı katılımcı grubunda yer alan öğretmenlerin derslerini 8 hafta boyunca gözlemci katılımcı olarak gözlemlemiş ve bu gözlemler sırasında gözlem (saha) notları almıştır. Öğretmenlerin sınıf içinde kullandığı geri bildirim türlerini belirlemek amacıyla da Tunstall ve Gipps (1996) tarafından geliştirilen ve Köğce (2012) tarafından Türkçeye çevrilen geri bildirim sınıflamasının (Tablo 6) esas alındığı gözlem formunu sınıf içinde veri toplamak amacıyla kullanmıştır. Aynı zamanda gözlemlerin yapıldığı derslerde öğretmen tarafından ders içinde geri bildirim amaçlı kullanılan tüm materyaller doküman incelemesi yöntemi ile incelenmiştir. Bunlara ek olarak araştırmanın amaçları doğrultusunda katılımcı grubu ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede araştırma kapsamında veri toplamak, nitel araştırmada güvenilirliği artırmak

amacıyla Triangulation (Üçgenleme) yapılarak gözlem, görüşme ve doküman incelemesi ile veri toplama süreçlerinde çeşitli veri toplama yöntemleri işe koşulmuştur. Araştırmanın veri toplama süreci ile ilgili bilgiler aşağıda başlıklar halinde detaylı bir biçimde açıklanmıştır.

2.1.3.1. Tunstall ve Gipps (1996) Geri Bildirim Sınıflaması Gözlem Formu

Tunstall ve Gipps (1996)'e ait geri bildirim sınıflandırmasının esas alındığı ve bu gözlem formunun Köğce (2012) tarafından Türkçeye çevrilmiş hali gözlem formu (Tablo 6) araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Öğretmenler tarafından ders sürecinde kullanılan geri bildirimler gözlem formunda işaretlenerek belirlenmiştir.

Tablo 2.2. Tunstall ve Gipps (1996) Geri Bildirim Sınıflaması

DEĞERLENDİRMECİ			
POZİTİF GERİ BİLDİRİM		NEGATİF GERİ BİLDİRİM	
A1-a) <u>Ödüller verme</u> A1-a1. Öğrenciye ayrıcalıklı davranma A1-a2. Öğrencinin başarısını takdir etme (alkış, teşekkür) A1-a3. Öğrencinin geniş kitleler tarafından takdir edilmesi (sınıf alkışı)	B1-a) <u>Sözel olumlu ifade</u> B1-a1. Genel övgü B1-a2. Tavsiye B1-a3. Olumlu karşılaştırma B1-a4. Duygularını olumlu ifade etme B1-a5. Tatlı söz söyleme	V B1-a) <u>Sözel olumlu ifade</u> B1-a1. Genel övgü B1-a2. Tavsiye B1-a3. Olumlu karşılaştırma B1-a4. Duygularını olumlu ifade etme B1-a5. Tatlı söz söyleme	B2-a) <u>Sözel olumsuz ifade</u> B2-aa. <u>Olumsuz hisler</u> B2-aa1. Öfke ve hayal kırıklığının ifadesi B2-aa2. Rahatsızlığın ifadesi B2-aa3. Tehdit B2-aa4. Ses tonu B2-ab. Öğrencinin şahsına dönük onaylamama ifadesi B2-ab1. Öğrenciyi aşağılama B2-ab2. Olumsuz ifadeler kullanmak

Tablo 2.2. Tunstall ve Gipps (1996) Geri Bildirim Sınıflaması (Devamı)

	B1-a6. Gayretin önemini ifade etme	B1-a6. Gayretin önemini ifade etme	B2-ab3. Suçlamak
	B1-a7. Genel onaylama ifadesi	B1-a7. Genel onaylama ifadesi	B2-ac. <u>Genel onaylamama ifadesi</u>
	b) <u>Sözel olmayan</u>	b) <u>Sözel olmayan</u>	B2-ac1. Onaylamadığını belirtme
	ba) Mimik veya görsel	ba) Mimik veya görsel	B2-ac2. Yetersizliği belirtme
	ba1: Olumlu başını sallama	ba1: Olumlu başını sallama	B2-b) <u>Sözel olmayan olumsuz ifade</u>
	ba2: Olumlu yüz ifadesi	ba2: Olumlu yüz ifadesi	B2-ba1. <u>Mimiksel veya görsel</u>
	ba3: Olumlu el kol kullanma	ba3: Olumlu el kol kullanma	B2-ba. Olumsuz başını sallama
	bb1. <u>Sembol simge kullanma</u>	bb1. <u>Sembol simge kullanma</u>	B2-ba2. Olumsuz yüz ifadesi
			B2-ba3. Olumsuz el kol hareketi
			B2-bb. <u>Sembol/simge kullanma</u>

Tablo 2.3. Tunstall ve Gipps (1996) Geri Bildirim Sınıflaması

DEĞERLENDİRMECİ			
POZİTİF GERİ BİLDİRİM		NEGATİF GERİ BİLDİRİM	
A1: Ödüllendirme	B1: Onaylama	A2: Cezalandırma	B2: Onaylamama
<p>A1-a) <u>Ödüller verme</u> A1-a1. Öğrenciye ayrıcalıklı davranma</p> <p>A1-a2. Öğrencinin başarısını takdir etme (alkış, teşekkür)</p> <p>A1-a3. Öğrencinin geniş kitleler tarafından takdir edilmesi (sınıf alkışı)</p>	<p>B1-a) <u>Sözel olumlu ifade</u> B1-a1. Genel övgü</p> <p>B1-a2. Tavsiye</p> <p>B1-a3. Olumlu karşılaştırma</p> <p>B1-a4. Duygularını olumlu ifade etme</p> <p>B1-a5. Tatlı söz söyleme</p> <p>B1-a6. Gayretin önemini ifade etme</p> <p>B1-a7. Genel onaylama ifadesi</p> <p>b) <u>Sözel olmayan</u> ba) <u>Mimik veya görsel</u> ba1: Olumlu başını sallama ba2: Olumlu yüz ifadesi ba3: Olumlu el kol kullanma bb1. <u>Sembol simge kullanma</u></p>	<p>A2-a) <u>Ceza</u> A2-a1. Sevdiği bir şeyden mahrum bırakma</p> <p>A2-a2. Yaptığı çalışmayı ödevi tahrip etme çöpe atma</p> <p>A2-a3. Sınıfı veya grubu cezalandırma</p> <p>A2-a4. Öğretmenin kendini soyutlaması, muhatap almaması</p> <p>A2-a5. Fiziksel ceza</p> <p>A2-a6. Azarlama, gözdağı verme</p>	<p>B2-a) <u>Sözel olumsuz ifade</u> B2-aa. <u>Olumsuz hisler</u> B2-aa1. Öfke ve hayal kırıklığının ifadesi</p> <p>B2-aa2. Rahatsızlığın ifadesi</p> <p>B2-aa3. Tehdit</p> <p>B2-aa4. Ses tonu</p> <p>B2-ab. Öğrencinin şahsına dönük onaylamama ifadesi B2-ab1. Öğrenciyi aşağılama</p> <p>B2-ab2. Olumsuz ifadeler kullanmak</p> <p>B2-ab3. Suçlamak</p> <p>B2-ac. <u>Genel onaylamama ifadesi</u> B2-ac1. Onaylamadığını belirtme B2-ac2. Yetersizliği belirtme</p> <p>B2-b) <u>Sözel olmayan olumsuz ifade</u> B2-ba1. <u>Mimiksel veya görsel</u> B2-ba. Olumsuz başını sallama B2-ba2. Olumsuz yüz ifadesi B2-ba3. Olumsuz el kol hareketi B2-bb. <u>Sembol/simge kullanma</u></p>

Tablo 2.4. Tunstall ve Gipps (1996) Geri Bildirim Sınıflaması

BETİMLEYİCİ			
BAŞARIYLA İLGİLİ GERİBİLDİRİM		GELİŞMEYLE İLGİLİ GERİBİLDİRİM	
C1: Başarıyı belirtme	D1: Başarıyla ilgili açıklama	C2: İlerleme/gelişmeyi belirtme	D2: Gelişme yolunu oluşturma
C1-a1. Başarının durumunu belirtme	D1-a1. Öğrencinin yaptığı işin çeşitli yönlerini açıkça ifade etme	C2-a1. Yanlışı belirtme	D2-a1. Gelişmeyi sağlayıcı alternatif stratejiler veya öneriler ortaya koyma
C1-a2. Başarının belirli kıstaslarını belirtme	D1-a2. Öğrencinin şu anki başarısı ile önceki başarılarını karşılaştırma fırsatı verme	C2-a2. Yanlışı veya eksiği belirtmek ve gelişme için yol gösterme	
C1-a3. Açıklamayla övgüyü birlikte kullanmak	D1-a3. İleriki gelişmelere dönük övgü	C2-a3. Yanlışı veya eksiği düzeltme	D2-a2. Gelişimi sağlamak için olumlu eleştirilerde bulunma
	D1-a4. Öğrenciye başarısı üzerinde düşünme fırsatı verme	C2-a4. Doğrusunu söyleme veya yol gösterme	
		C2-a5. Daha fazla uygulama yaptırma	
		C2-a6. Öğretmenin beklentilerini belirtmesi	D2-a3. Rollerini değiştirme (öğretmenin, öğrencinin yardımcısı gibi davranması)
		C2-a7. Öğretmenin kendi modelini sunması	
		C2-a8. Kendi kendini kontrol etmenin önemi	
		C2-a9. Bağımsız/kendi başına öğrenmenin önemi	D3-a4. Teşhisi öğrenciyle birlikte koymak

2.1.3.2. Gözlem (saha) Notları, Ders Sürecinde Alınan Ses Kayıtları ve Doküman İncelemesi

Araştırmada temel kurallardan birisi de araştırmacının yapacağı çalışmada araştırmacının amacına uygun olarak önemli görülen her şeyi kaydetmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada yapılacak gözlemlerde amaca uygun olarak ses kaydedilmesi önemli bir yere sahiptir. Kaydedilen seslerin tekrar tekrar dinlenmesi ve notlar alınması süreci etkili bir şekilde tanımlamakta önemli bir yer tutmaktadır. Derslerin ses kayıt cihazı ile kaydedilmesi ve bu kayıtların incelenip ortaya çıkan verilerin incelenerek analiz edilmesi sağlanmıştır.

Araştırmada veri elde etme aşamalarında;

1. Okul yönetimi araştırmacının gönüllü öğretmenlerinden gerekli idari izinler alınmıştır. (Etik kurul izni ve Bingöl Valiliğinden gerekli izinler alınmıştır. Ek 2 ve Ek 3'te izinler mevcuttur.)
2. Ses kayıtlarının alınması sırasında problem teşkil etmeyecek öğretmenler arasından gönüllülük esasına göre seçim yapılmıştır.
3. Ses kayıtları ses kayıt cihazının öğretmen masasına bırakılması sonucunda alınmış olup araştırmacı doğal ortama dahil olup saha notları almıştır.
4. Araştırma katılımcıları 2023-2024 eğitim-öğretim yılı süresinde girdikleri sınıf ve ders saatleri düşünülerek her öğretmenin 8'er saat olacak şekilde dersleri gözlemlenip ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir.
5. Araştırma sürecinde alınan ses kayıtları ayrıntılı bir şekilde analiz edilmiş ve gözlem formuna işaretlenmiştir.

2.1.3.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırma kapsamında öğretmenlerin geri bildirme yönelik yeterlikleri, sınıf içi uygulamaları ve öğrencilere katkılarına yönelik görüşlerini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçların gerçekleştirilmesi amacıyla öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde kullanılmak üzere araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. (Ek 2'de sunulmuştur)

Katılımcılara uygulanması gereken görüşme sorularının belli ilkelerden geçmesi gerektiği yadsınamaz bir gerçektir. Yıldırım ve Şimşek (2016) bu ilkeleri şu şekilde belirtmişlerdir;

- Anlaşılabilirliği kolay ve ifade edilebilirliği etkili sorular hazırlama,
- Soruların hedeflerle bağlantılı olması,
- Açık uçlu cevaplara yol açacak ve manipülasyon oluşturacak sorular hazırlamama,
- Sorulan soruların birden fazla yanıt oluşturacak sorulardan uzak durma,
- Sondalar ve alternatif olacak sorular oluşturma,
- Soru türlerinin farklı olmasına dikkat etme,

Araştırmanın amaçları doğrultusunda yüz yüze görüşmeler yapılmadan önce sosyal bilgilerde geri bildirim kullanılmasına yönelik alan yazın incelenmiştir. Yapılan bu inceleme sonrası araştırmanın amaçlarına hizmet etmesi için yarı yapılandırılmış bir görüşme formunun oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda alan yazından ve araştırmanın amaçlarından destek alınarak bir soru havuzu oluşturulmuştur. Bu soru havuzunda ilk olarak 14 soru oluşturulmuştur.

Verilerin toplanma aşamasında araştırmacı tarafından literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması sonucunda 14 görüşme sorularından oluşan soru havuzu meydana getirilmiştir. Görüşme sorularının pratik oluşu, uygulanabilirliği, anlaşılabilirliği ve kullanışlı oluşu yönünden 2 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Sorunların benzer oluşu ile ilgili uzmanlardan gelen dönütler önemli bir rol oynamıştır. Sorunların belirlenmesi aşamasında ifade benzerliği olan sorulara diğer sorularla birleştirilme yoluyla çözüm üretilmiştir. Çalışmanın amaç ve ifade edilme yönüne uymayan sorular çalışmaya eklenmemiştir. 4 sosyal bilgiler öğretmeniyle soruların pilot uygulaması yapılmıştır. Yapılan pilot uygulama çalışmanın kapsamına alınmaması uygun görülmüştür. Görüşme sorularının anlaşılabilirliği öğretmen dönütleriyle birlikte sınanmıştır. Dokuz sorudan oluşan görüşme soruları pilot uygulama sonrası son şekli verilerek belirlenmiştir. Ek-2’de görüşme sorularına yer verilmiştir.

2.1.4. Verilerin Analizi

Çalışmaya katılan öğretmenlerin 8’er ders saati gözlemlenmiş olup toplamda 64 ders saati sınıf içi gözlemler yapılmıştır. Türkçe’ye çevrilen Köğce (2012)’nin oluşturduğu Tunstall ve Gipps (1996)’e ait geribildirim için sınıflama temel

alınarak gözlem verileri analiz edilmiştir. 64 ders saati kısmından 24 saatlik rastgele seçilen ses kayıtları alan uzmanı olan iki farklı araştırmacıya (Dr. Öğretim üyesi ünvanına sahip bir alan uzmanı ve Doç. Dr. ünvanına sahip bir ölçme ve değerlendirme uzmanı) tarafından analizi yapılmıştır. Çalışmayı yapan araştırmacı ve iki farklı uzmanın yaptığı analizlere bakıldığında % 84 uyumun olduğu görülmüştür. Ses kayıtlarının analizi ile görülen fikişel ayrılıklar görüşölüp tartışııldıktan sonra araştırmacı tarafından geriye kalan ses kayıtların da analizi yapılıp süreç betimsel analiz yöntemi kullanılarak veriler değeriendirilip tamamlanmıştır.

Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yapılan görüşmelerde veri kaybını önlemek amacıyla görüşmeler ses kayıt altına alınmıştır. Bu ses kayıtları daha sonra bilgisayarda Word programına aktarılmıştır. Araştırmacı görüşme ile elde edilen verileri bir kere okumuş ve ses kaydı ile karşılaştırarak veri kaybının önüne geçmeye çalışmıştır. Veri kaybının olmadığı anlaşıldıktan sonra araştırmacı görüşmelerde elde edile verileri içerik analiz yöntemini kullanarak analiz etmiştir. Araştırmacı analiz sürecinde ilk olarak veriye aşına olmak adına görüşmelerden elde edilen verilerin ilk okumasını gerçekleştirmiştir. Buradaki amaç verilere aşına olmaktır. Bu aşamada araştırmacı herhangi bir kodlama yapmamıştır. İkinci okuma ile araştırmacı verilerde kodlamalara başlamış ve süreç içerisinde çeşitli kodlar oluşturmuştur. Üçüncü bir okuma da gerçekleştiren araştırmacı kodlama sürecini tamamlayarak kategorileştirme aşamasına geçmiştir. Kodlarda belirli bir örüntü gösteren kodlar kategoriler altında toplanmaya başlanmıştır. Bu süreçte kodlaması yapılan verilerden rastgele seçilen %20'lik bir kısım iki alan uzmanına gönderilerek kodlayıcılar arası güvenilirliğe bakılmıştır. Kodlayıcı iki alan uzmanın dönüşleri sonrasında kodlar arası uyuma bakıldığında araştırmacı ve iki alan uzmanının kodları arasında %89'luk bir uyum olduğu görülmüştür. Kategorileştirme süreci de tamamlandıktan sonra da araştırma bulgularını oluşturacak temalara ulaşarak veriler bulgular şeklinde sunulmuştur. Burada temel amacın elde edilen verileri açıklayacak kavram ve ilişkilere ulaşmak olduğu önemli görülmektedir. İçerik analiz yönteminde betimsel analize göre fark edilmeyen veriler derinlikli bir şekilde keşfedilmeye çalışılır. Yıldırım ve Şimşek (2016)'e göre elde edilen verilerin öncelikle kavramsallaştırılması, sonrasında mantık çerçevesinde düzenlenip temaların oluşturulması önemli görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. BULGULAR

Yapılan araştırmada 8 Sosyal Bilgiler Öğretmeninin 2023-2024 eğitim-öğretim yılı içerisinde 64 saatlik derse ait ses kayıtları ses kaydedici yardımıyla kayıt altına alınmıştır. Ses kayıtlarına yönelik bulgular çalışmanın amacına uygun olarak geri bildirim ders sürecinde kullanımının öğretmen kariyer basamakları bağlamında incelenmiştir. Daha sonrasında yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sorular bağlamında verilere yönelik bulgular içerik analiz tekniğiyle incelenmiştir. Bulgular sunulurken çalışmaya katılan öğretmenlerin gerçek isimleri yerine öğretmenleri betimleyici kodlar kullanılmıştır. Örneğin Uzman Öğretmenler için U1, Uzman Olmayan Öğretmenler için UO1, Başöğretmenler için BÖ1 gibi kodlar kullanılmıştır. Bulguların sunumunda doğrudan alıntılar bu kodlar çerçevesinde düzenlenerek aktarılmıştır.

3.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Amacına Yönelik Bulgular: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Geri Bildirim Kavramını Nasıl Anlamlandırmaktadır?

Araştırma kapsamında öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğretmenlerin geri bildirim kavramını nasıl anlamlandırdıkları incelenmiştir. Bu amaca yönelik hazırlanan sorulara öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin bazıları geri bildirim işlevine odaklandıkları ve geri bildirimi öğrenciye verilen dönüt, eğitim sürecinin en önemli hususu, öğrenciyi tanıma, dikkat çekme, öğrenme sürecini iyileştirmede, motivasyon artırmada kullanılan, etkili öğrenme sağlayan, öğretmen öğrenci etkileşimini sağlayan ve eksik öğrenmelerin tespitinde kullanılan bir araç değerlendirmişlerdir.

Tablo 3.1. Araştırmanın Birinci Alt Amacına İlişkin 1. Sorudan elde edilen Bulgular

Tema	Kodlar	Frekans	Yüzde %
Geri Bildirimin İşlevi	Geri Bildirimin Rolü	11	52,38
	Öğrenci Gelişimini Sağlama	5	23,80
	Geribildirimin Zamanlaması	3	14,28
	Dikkat Çekme Motivasyon Sağlama	2	9,52
Toplam	4	21	100

Tablo 3.1. incelendiğinde katılımcıların geri bildirim rolüne yönelik olumlu anlamda görüşler belirttikleri, geri bildirim öğretimin sürecinde öğrencilerdeki gelişime katkısı, motivasyonu sağlama ve geri bildirim zamanlamasına vurgu yapmışlardır. Öğretim süreçleri içerisinde geri bildirim etkinliği ve rolü üzerinde katılımcıların daha çok görüş bildirdikleri görülmektedir. Dikkat ve motivasyon sağlamaya yönelik görüş bildirme sıklığının en az olduğu görülmektedir

Tablo 3.2. Araştırmanın Birinci Alt Amacına Yönelik 2. Sorudan Elde Edilen Bulgular

Tema	Kodlar	Frekans	Yüzde %
Geri Bildirimin İşlevi	Öğretmen ve Öğrenci İlişkisi	5	38,46
	Kazanım Ve Hedef İlişkisi	4	30,76
	İlgiyi Artırma	2	15,38
	Öğrenme Sürecinin İyileştirilmesi	2	15,38
Toplam	4	13	100

Tablo 3.2. incelendiğinde geri bildirim sunmanın öğretmen ve öğrenci ilişkisine katkısı, hedeflere ulaşma düzeyini ortaya koyması, öğrencideki ilgiyi artırma ve öğretmenlerin öğretim sürecini iyileştirmesi yönünde görüşler belirtmişlerdir. Öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkiye katkı görüşü en fazla; ilgiyi artırma ve öğretim sürecini iyileştirme en az frekansa sahip olduğu görülmektedir.

Elde edilen veriler ışığında katılımcıların ortaya koydukları görüşlerden bazıları şöyledir:

Örneğin, (U2) geri bildirim önemine yönelik "Geri bildirim eğitimde çok önemli husus teşkil etmektedir.", "Öğrencinin eksiklerinin yanlışlarını bilmesinde ve hedeflerine ulaşmasında geri bildirim önemi çok fazla.", "Özellikle öğretmenlerin yani öğrencileri tanınmasında, öğrencilerin kazanımları alıp almaması noktasında öğretmene çok büyük faydası dokunmaktadır.", "Bu şekilde öğretmen de öğrenciye aktaracağı bilgileri ya da kazanımları şey hususunda eksik ve yanlış yönlerini görmekte ve buna göre önlem almaktadır." (U01) geri bildirim önemine yönelik "Geri bildirim eğitim öğretim sürecinde aslında öğrencilere yönelik kullandığımız yani öğrencilerden bir nevi dönüt aldığımız etkili öğrenmeyi sağlayan yöntemlerden biri.", (U03) geri

bildirimine yönelik "Geri bildirim eğitimde zaten vazgeçilmez bir konu. Aslında konumuzun anlaşılıp anlaşılmadığını öğrenmek için öğrencilerin ne kadar konuyu aldığını, kazanma elde ettiğini öğrenmek için vazgeçilmezdir yani.", (BÖ2) kazanım ve hedef ilişkisi üzerine "Geri bildirim yanlışı, eksik öğrenmeyi, eksikleri tamamlar, yanlışları düzeltir.", "Öğretmen, verdiği bilgilerin ve kazandırmak istediği kazanımların ne düzeyde kazandırdığını öğrenebilmek için bunun mutlaka kullanmalıdır.", "Geri bildirimde bulunduğunuzda karşıdaki kişinin motivasyonunu, performansını arttırmış olursunuz.", (U1) öğrenme sürecinin iyileştirilmesi yönünde "Eğitim faaliyetlerinde geri bildirim kullanımı, öğrenme sürecini geliştirir.", "Öğretim sürecini geliştirir ve iletişimi güçlendirir.", "Motivasyonu artırır hatalardan öğrenme fırsatı sunar.", "Eksik öğrenmelerin tespit edilmesinde kritik bir rol oynamaktadır.", (BÖ1) geri bildirim ilgiyi artırması yönünde "Dersin ortasında dikkatler sözel derslere dikkatler dağılır. Çabuk öğrenciler dersi takip edip etmediklerini fark ettiğimizde kim etmiyorsa uygun sorularla onların dikkatlerini çekerek geri bildirim kullanıyoruz.", "Özellikle bazı hani dersin sonunda öğrencinin konuyu ne derecede öğrenildiği için geri bildirim kullanıyoruz da onlardan alıyoruz.", "Amaçlara, kazanımlara ne düzeyde ulaşıldığında dair öğretmene bir öğretmenin eli güçlendirir.", (U3) kazanıma ve hedeflere ulaşma durumuna yönelik "Öğretmen, verdiği bilgilerin ve kazandırmak istediği kazanımların öğrencilere ne düzeyde kazandırdığını öğrenebilmek için bunun mutlaka kullanmalıdır.", (UO2) kazanıma ve hedeflere ulaşma üzerine "Bu konuda örneğin verdiğimiz kazanların ne kadarın gerçekleşip gerçekleşmediğini daha iyi anlayabiliyoruz.", "Öğrencilerin derse ne kadar ilgili olduklarını derse karşı olan motivasyonlarını ancak geri bildirimler sayesinde anlayabiliriz." (U1) öğrenme sürecinin iyileştirilmesi yönüne yönelik "Öğretim sürecinin sürekli iyileştirme gibi birçok fayda sağlar", (BÖ1) öğretim sürecinin iyileştirilmesi yönüne yönelik "Geri bildirim alıcı ve gönderici taraflar arasında geriye dönük olumlu ve olumsuz görüşlerin paylaşılmasıdır.", "Geri bildirim ile sadece bilgi paylaşımı yapılmaz, bildirim alan öğrenciye derslerde kendini geliştirebilecek tavsiyelerde de bulunulur."

3.1.2 Araştırmanın İkinci Alt Amacına Yönelik Bulgular: Sosyal bilgiler öğretmenleri sınıf içi uygulamalarında hangi tür geri bildirim türlerini kullanmaktadırlar?

Araştırma kapsamında öğretmenlerle yapılan görüşmelerde Sosyal bilgiler öğretmenleri sınıf içi uygulamalarında hangi tür geri bildirim türlerini kullandıkları incelenmiştir. Bu amaca yönelik öğretmenlerle yapılan görüşmeler incelendiğinde öğretmenlerin ödül ve iyileştirmeye yönelik geri bildirim türleri, öğrenmenin değerlendirildiği geri bildirim türleri, eleştirel düşünmeyi teşvik edecek geri bildirim türleri, öğrencinin başarısının durumunu ve tavsiye türünde geri bildirim türlerine yönelik etkinlikleri ve çalışmaları kullandıkları görülmektedir. Ayrıca geri bildirim türleri kullanılırken zamanlamaya dikkat edilmesi yönünde görüşler belirtilmiştir.

Tablo 3.3. Araştırmanın İkinci Alt Amacına Yönelik Elde Edilen Bulgular

Tema	Kodlar	Frekans	Yüzde %
Geri Bildirim Süreçleri ve İşlevleri	Geri Bildirim Türleri	6	33,33
	Geri Bildirim Zamanlaması	3	16,66
	Ödül ve İyileştirme	3	16,66
	Öğretmenin Değerlendirmesi	3	16,66
	Çeşitlilik	2	11,11
	Eleştirel Düşünme	2	11,11
Toplam	6	18	100

Tablo 3.3. incelendiğinde katılımcıların geri bildirim türlerine yönelik görüşlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Geri bildirim zamanlamasına yönelik görüşler aynı şekilde ön plana çıkmıştır. Geri bildirim ödül ve iyileştirmeye dönük

yönüne vurgu yapan katılımcılar ile öğrenmenin değerlendirilmesi ve geri bildirim zamanlaması yönüne yönelik vurgulama aynıdır.

Elde edilen bulgular yönüyle katılımcıların ortaya koyduğu görüşlerden bazı alıntılar şöyledir:

Örneğin, UO1 geri bildirim için türleri derslerinde kullanırken “Öğrenci genellikle sözlü iletişim yollarını kullanıyorum. Kendi adıma yani öğrenciyi bir nevi ödüllendirme, aferin doğru cevap verdiniz ya da jest ve mimiklerimle kendisini bir şekilde onayladığımı gösteriyorum.” UO2 geri bildirim için türleri derslerinde kullanırken “Sözel pekiştiricileri hemen hemen her Dersin sonunda ya da dersin ortasında öğrencilere karşı kullanıyoruz ancak daha maddi. Pekiştiricileri ise aralıkta pekiştirici olarak kullanıyoruz.” UO3 geri bildirim için türleri derslerinde kullanırken “Çocukları alkışlatarak benim çok kullandığım bazen şahit olmuştunuzdur. Çocuklar bunu çok sık kullanırlar. Hocam bize bir ahsen very good der misiniz? Bu tarz kelimeler çok kullanırım.” U2 geri bildirim için türleri derslerinde kullanırken “Derse motive edici işte sözler ve bazen işte diyelim ki hani genelde hani eğitimde pek kullan tavsiye edilmiyor ama notla ilgili de mesela bazen işte notlarını yükseltileceği ile ilgili geri bildirim de veriyorum.” U3: “jest ve mimiklerle yönlendirici geri bildirimler kullanıyoruz.” BÖ1 geri bildirim için türleri derslerinde kullanırken “Öğrencilere alkışlatma şeklinde de olabilir. Yanına kadar gidip dokunma da olabilir.” U2: "Genelde işte orta süreçlerinde ya da sonlarına doğru bu geri bildirimler kullanılmaktadır." BÖ1 geri bildirim kullanırken zamanlamaya yönelik olarak "Öncelikle geri bildirim yani dersin her aşamasında verilebilir. Başta da sonda da." BÖ2 geri bildirim kullanırken zamanlamaya yönelik olarak "Genellikle sözel derslerde bütün derslerde olduğu gibi bizde de dersin giriş kısmında gelişme bölümünde ve sonuç bölümünde geri bildirimlerden sık sık yararlanıyoruz." BÖ1 geri bildirim için ödül ve iyileştirmeye yönelik yönüne “Öğrencilerin performanslarını ve gelişimlerini iyileştirmek için bireysel iyileştirme planları oluşturabilirsiniz.” U3 geri bildirim için ödül ve iyileştirmeye yönelik yönüne “Öğrencilerin ders çalışmalarını tamamladıklarında veya ödevlerini zamanında teslim ettiklerinde onları övmek.” UO3 geri bildirim için ödül ve iyileştirmeye yönelik yönüne “Öğrencilerin gelişimini takip etmek ve gerektiğinde geri bildirimde bulunmak, onların sürekli olarak iyileşmelerini sağlar.” U1 geri bildirim için kullanımına yönelik çeşitlilikler üzerine "Öğrencilerin ders içeriğini anlamalarını değerlendirmek için

konuyla ilgili sorular sorulabilir.", "Öğrencilerin konuyla ilgili kavramları, tarihleri, olayları ve kah kavramları hatırlamalarını ve anlamalarını değerlendirmek amacıyla çoktan seçmeli, doğru yanlış veya açık unsurlar kullanılabilir.", "Öğrencilerin yazılı raporlar, proje ödevleri ve sunumlarını değerlendirerek güçlü yönlerini ve gelişim alanlarını belirten geri bildirim sağlanabilir." U2 geri bildirim kullanımına yönelik çeşitlilikler üzerine "Öğrencilerin farklı öğrenme sitelerini ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde değerlendirilmesi sağlanır." U1 geri bildirim kullanımına yönelik çeşitlilikler üzerine "Sosyal bilgiler dersinde kullanılan geri bildirimlerin çeşitli olması, öğrencilerin farklı öğrenme sitelerini ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde değerlendirilmesi sağlanır.", "Öğrencilerin sosyal bilgiler konularını analiz etmelerini teşvik etmek için analitik geri bildirimler kullanılabilir." U1 geri bildirim eleştirel düşünme üzerindeki yönüne yönelik "Bu şekilde öğrencilerin eleştirel düşünme yetenekleri değerlendirilebilir."

3.1.2.1. Araştırmanın İkinci Alt Amacına Yönelik Yapılan Ders Gözlemlerine Ait Bulgular

Araştırma kapsamında kariyer basamakları farklı 8 öğretmenin toplamda 64 saatlik dersleri gözlemlenip ses kayıt cihazıyla dersler kaydedilmiştir. Bu gözlemler esnasında Tunstall ve Gipps'e (1996) ait gözlem formu kullanılıp katılımcıların derslerde kullandıkları geri bildirim türleri belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların ders süreçlerinde kullandıkları geri bildirim türlerine ait tablolar ve ders süreçlerindeki bazı diyaloglar aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.4. Katılımcıların Ödüllendirme Geri Bildirimin Kullanımı

A1 Ödüllendirme	U01	U02	U03	U1	U2	U3	BÖ1	BÖ2
a1- Öğrenciye ayrıcalıklı davranma	0	0	0	0	0	0	0	0
a2-Öğrencinin başarısını takdir etme	2	2	2	3	3	2	4	3
a3-Öğrencinin geniş kitleler tarafından takdir edilmesi	1	1	1	1	2	2	2	3
TOPLAM	3	3	3	4	5	4	6	6

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ödüllendirme geri bildirimlerini ders süreçlerinde kullanma sıklıkları Tablo 3.4’de verilmiştir. Bu türler içerisinde yer alan ‘Öğrencinin geniş kitleler tarafından takdir edilmesi’ ve ‘Öğrencinin başarısını takdir etme’ türündeki geri bildirimleri sıklıkla kullandıklarını ancak ‘Öğrenciye ayrıcalıklı davranma’ türündeki geri bildirimini hiçbir öğretmenin kullanmadığı gözlemlenmiştir. ‘Öğrencinin başarısını takdir etme (21 kez)’ sosyal bilgiler öğretmenlerinin en çok kullandığı tür olduğu görülmektedir. Öğrencinin başarısının takdir etme türünü en çok kullanan öğretmenin BÖ1 (4 kez) olduğu görülmüştür. Öğrencinin başarısının takdir etme türünü en az kullanan öğretmenlerin U01, U02 ve U03 (3’er kez) olduğu görülmektedir. Öğrencinin geniş kitleler tarafından takdir edilmesi türünü en çok kullanan öğretmenin BÖ2 (3 kez), bu türü en az kullanan öğretmenlerin ise U01, U02, U03 ve U1 (1’er kez) olduğu görülmektedir.

Tablo 3.5. Katılımcıların Onaylama Türünde Geri Bildirim Kullanımı

B1 Onaylama	U01	U02	U03	U1	U2	U3	BÖ1	BÖ2
a1-Genel övgü	1	2	2	1	2	2	2	2
a2-Tavsiye	1	1	1	1	1	1	1	1
a3-Olumlu karşılaştırma	0	0	0	0	0	0	0	0
a4-Duygularını olumlu ifade etme	1	1	1	1	0	0	1	1
a5-Tatlı söz söyleme	1	1	1	1	1	1	1	1
a6-Gayretin önemini ifade etme	0	0	0	0	0	1	0	0
a7-Genel onaylama ifadesi	1	0	1	2	1	2	2	2
ba1-Olumlu başını sallama	0	0	0	0	0	0	0	0
ba2-Olumlu yüz ifadesi	0	0	0	0	0	0	0	1
ba3-Olumlu el kol kullanma	0	0	0	0	0	0	0	0
bb1-Sembol kullanma	0	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	5	5	6	6	5	7	7	8

Sosyal bilgiler öğretmenleri Tablo 3.5'e göre 49 kez onaylama türünde geri bildirim kullanmışlardır. 'Genel övgü (14 kez) ve Genel onaylama (11 kez)' türündeki geri bildirimlerin en fazla kullanılan türler olduğu görülmektedir. Kullanılmayan geri bildirim türlerinin olumlu karşılaştırma, olumlu el kol kullanma, olumlu başını sallama ve sembol kullanma olduğu görülmektedir. 'Olumlu yüz ifadesi' türündeki geri bildirimini kullanan öğretmen BÖ2 olmuştur. 'Genel onaylama' geri bildirim türünü kullanmayan tek öğretmen U02 olmuştur. Gayretin önemini ifade etme geri bildirim türünü kullanan sadece U3 olmuştur. Duygularını olumlu ifade etme türünü kullanmayan U2 ve U3 olmuştur.

Tablo 3.6. Katılımcıların Onaylamama Geri Bildirim Türünün Kullanımı

Onaylamama	UO1	UO2	UO3	U1	U1	U1	BÖ1	BÖ2
aa1-Öfke ve hayal kırıklığının ifadesi	0	0	0	0	0	0	0	0
aa2-Rahatsızlığının ifadesi	0	0	0	0	0	0	0	0
aa3-Tehdit	0	0	0	0	0	0	0	0
aa4-Ses tonu	0	0	0	0	0	0	0	0
ab1-Öğrenciyi aşağılama	0	0	0	0	0	0	0	0
ab2-Olumsuz ifadeler kullanmak	0	0	0	0	0	0	0	0
ab3-Suçlamak	0	0	0	0	0	0	0	0
ac1-Onaylamadığını belirtme	2	2	1	2	2	2	2	2
ac2-Yetersizliği belirtme	0	0	0	0	0	0	0	0
ba1-Olumsuz tarzda başını sallama	0	0	0	0	0	0	0	0
ba2-Olumsuz yüz ifadesi	1	1	1	1	1	1	1	1
ba3-Olumsuz tarzda el ve kolunu kullanma	0	0	0	0	0	1	0	0
bb1-Sembol simge kullanma	0	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	3	3	2	3	3	4	3	3

Yukarıda verilen Tablo 3.6'a bakıldığında Sosyal bilgiler öğretmenlerinin onaylamama geri bildirimlerini ders aşamalarında kullanma sıklıklarına özellikle 'Onaylamadığını belirtme (15 kez), Olumsuz yüz ifadesi (8 kez)' olacak şekilde en fazla

kullandıkları görülmektedir. ‘Tehdit, ses tonu, öğrenciyi aşağılama, suçlamak, yetersizliğini belirtme ve sembol ve simge kullanma’ geri bildirim türlerini sınıf içerisinde kullanmadıkları gözlemlenmiştir. Aynı zamanda ‘Olumsuz tarzda el ve kolunu kullanma’ türünü sadece U3 kullanmıştır.

Tablo 3.7. Başarıyı Belirtme Geri Bildirim Türünün Katılımcılar Tarafından Kullanımı

Başarıyı belirtme	UO1	UO2	UO3	U1	U2	U3	BÖ1	BÖ2
a1-Başarının durumunu belirtmek	1	1	2	1	1	2	1	1
a2-Başarının belirli kıstaslarını belirtmek	1	0	0	1	1	1	1	0
a3-Açıklamayla övgüyü birlikte kullanmak	0	1	0	1	1	1	1	3
TOPLAM	2	2	2	3	3	4	3	4

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Tablo 3.7’de görüldüğü üzere Başarıyı belirtme türüne ait geri bildirim en fazla sıklıkta ‘Başarının durumunu belirtme’ kategorisini kullandıkları görülmüştür (10 kez). Diğer alt kategorileri de belirli sıklıkta kullandıkları görülmektedir. ‘Açıklamayla övgüyü birlikte kullanmak’ kategorisini en fazla kullanan öğretmen BÖ2 (3 kez)’dür. ‘Açıklamayla övgüyü birlikte kullanmak’ kategorisini kullanmayan UO1 ve UO3 olmuştur.

Cezalandırma geri bildirim türünün katılımcılar tarafından kullanımının incelenmesi

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders süreçlerinde değerlendirmeci geri bildirim türü içerisinde yer alan negatif geri bildirim türüne ait cezalandırma geri bildirim türüne yönelik geri bildirim kullanmadıkları görüldüğünde bu kısım ile ilgili bir tabloya ihtiyaç duyulmamıştır.

3.1.2.1.1. Başarıyla İlgili Açıklama Geri Bildirim Türünün Katılımcılar Tarafından Kullanımının İncelenmesi

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Tablo 14’de görüldüğü üzere betimleyici türün başarıyla ilgili açıklama geri bildirimini ders işleme aşamalarında kullanım sıklıkları verilmiştir.

Tablo 3.8. Başarıyla İlgili Açıklama Geri Bildirim Türünün Katılımcılar Tarafından Kullanımı

Başarıyı belirtme	UO1	UO2	UO3	U1	U2	U3	BÖ1	BÖ2
a1- Öğrencinin yaptığı işin çeşitli yönlerini açıkça ifade etme	1	1	2	1	2	2	2	2
a2- Öğrencinin şu anki başarısı ile önceki başarılarını karşılaştırma fırsatı verme	0	0	0	0	0	0	1	1
a3- İleriki gelişmelere dönük övgü	0	0	0	0	0	0	0	0
a4- Öğrenciye başarısı üzerine düşünme fırsatı sunma	1	1	1	1	1	1	1	1
TOPLAM	2	2	3	2	3	3	4	4

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Tablo 14’e göre ders süreçlerinde Öğrencinin yaptığı işin çeşitli yönlerini açıkça ifade etme (13 kez), yoğunlukla kullanılan bir başka tür ise Öğrenciye başarısı üzerine düşünme fırsatı sunma (8 kez) olduğu görülmektedir. Bunu yanında diğer iki kategoride yer alan geri bildirimleri ileriki gelişmelere dönük övgü geri bildirimini hiçbir öğretmenin kullanmadığı görülmüştür. Öğrencinin şu anki

başarısı ile önceki başarılarını karşılaştırma fırsatı verme geri bildirim türünü BÖ1 ve BÖ2 kullanmıştır.

3.1.2.1.2. Gelişmeyi Belirtme Geri Bildirim Türünün Katılımcılar Tarafından Kullanımının İncelenmesi

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin betimleyici geri bildirim türünün alt kategorisi olan gelişmeyle ilgili geri bildirim basamağını ders işleme süreçlerinde kullanma sıklıkları Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 3.9. Gelişmeyi Belirtme Geri Bildirim Türünün Katılımcılar Tarafından Kullanımı

Gelişmeyi Belirtme	UO1	UO2	UO3	U1	U2	U3	BÖ1	BÖ2
a1-Yanlışı veya eksigi belirtme	0	0	0	0	0	0	0	0
a2-Yanlışı veya eksigi belirtmek ve gelişme için yol gösterme	0	0	0	0	0	0	0	0
a3-Yanlışı veya eksigi düzeltme	1	2	1	1	1	1	2	2
a4-Doğrusunu söyleme veya yol gösterme	1	1	1	2	2	2	2	2
a5-Daha fazla uygulama yaptırma	0	0	0	0	0	0	0	0

Tablo 3.9. Gelimeyi Belirtme Geri Bildirim Türünün Katılımcılar Tarafından Kullanımı (Devamı)

a6- Öğretmenin beklentilerini belirtmesi	0	0	0	0	0	0	0	0
a7- Öğretmenin kendi modelini sunması	0	0	0	0	0	0	0	0
a8-Kendi kendini kontrol etmenin önemi	0	0	0	0	0	0	0	0
a9-Bağımsız/ kendi başına öğrenmenin önemi	0	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	2	3	2	2	3	3	4	4

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin betimleyici geri bildirim türünün alt kategorisinde yer alan gelişmeyi belirtme ger bildirim türüne yönelik kullanım sıklıklarına Tablo 15'e göre bakıldığında ağırlıklı olarak Eksiği ve yanlış düzeltme (11 kez) ve Doğruyu söyleyip yol gösterme (13 kez) geri bildirim türlerini kullandıkları görülmüştür. Geriye kalan geri bildirim türleri öğretmenler tarafından kullanılmamıştır. Bu geri bildirim türlerini en çok kullanan başöğretmenler olmuştur.

3.1.2.1.3. Gelişme Yolunu Oluşturma Geri Bildirim Türünün Katılımcılar Tarafından Kullanımının İncelenmesi

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin betimleyici geri bildirim türü içerisinde yer alan gelişme yolunu oluşturma geri bildirimine ait ders işleme süreçlerinde kullanım sıklıkları Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 3.10. Gelişme Yolunu Oluşturma Geri Bildirim Türünün Katılımcılar Tarafından Kullanımı

Gelişme Yolunu Oluşturma	UO1	UO2	UO3	U1	U2	U3	BÖ1	BÖ2
a1-Gelişmeyi sağlayıcı alternatif stratejiler veya öneriler ortaya koyma	0	0	0	0	0	0	0	0
a2-Gelişimi sağlamak için olumlu eleştirilerde bulunma	1	0	0	1	1	1	1	1
a3-Rolleri değiştirme	0	0	0	0	0	0	0	0
a4-Teşhisi öğrenciyle birlikte koyma	1	2	2	2	3	2	3	3
TOPLAM	2	2	2	3	4	3	4	4

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin betimleyici geri bildirim türleri içerisinde yer alan gelişme yolunu oluşturmaya ait alt kategorileri içerisinde “Teşhisi öğrenciyle birlikte koyma (18 kez) türünü sıklıkla kullandıkları, diğer alt kategorilerden olan gelişimi sağlamak için olumlu eleştirilerde bulunmak geri bildirim türü ise (6 kez) kullanılmıştır. Gelişimi sağlamak için olumlu eleştirilerde bulunmak geri bildirim türünü kullanmayan UO2 ve UO3 olmuştur. Tablo 16’ya bakıldığında geriye kalan geri bildirim türleri öğretmenler tarafından kullanılmadığı görülmektedir.

3.2. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KATILIMCILARIN KULLANDIKLARI GERİ BİLDİRİM ÖRNEKLERİ

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders süreçlerinde kullandıkları geri bildirim türleri alınan ses kayıtlarının analizi ve araştırmacının ders süreçlerindeki gözlem notları ile belirlenmiştir.

3.2.1. Uzman Olmayan Katılımcıların Kullandıkları Geri Bildirim Türlerine Ait Örnekler

Uzman olmayan 3 öğretmenin girdikleri derslerdeki geri bildirim türlerine yönelik kullanım örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

3.2.1.1. UO1'e Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler

Diyalog 1

UO1 beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan insanlar, yerler ve çevreler ünitesinin giriş kısmında:

UO1: ‘Kitabınızdaki 62 ve 63. sayfalarda bulunan haritayı inceleyiniz. Sizce bu haritada kullanılan renkler neleri ifade ediyor olabilir?’ diye bir soruyla başladı.

Öğrenci 1: Öğretmenim renkler yükseklikleri ifade eder dedi.

UO1: Evet. Yükseklikleri ifade eder. Arkadaşınızı alkışlayın. Bütün sınıf arkadaşımı alkışladı. (**Öğrencinin başarısını takdir etme, (alkış, teşekkür)**).

Diyalog 2

UO1: sevgili öğrenciler haritaları hangi amaçlar için kullanırsınız?

Öğrenci 2: Yönleri bulmamızı sağlar.

Öğrenci 3: Kıtaları bulmamızı sağlar

Öğrenci 4: Coğrafya dersini öğrenmemizi sağlar.

UO1: Başka cevap yok mu? (Başka cevap gelmedi). Sevgili öğrenciler haritaların sadece verdiğiniz cevaplarla sınırlı bir kullanımı yok. Mesela yalnız coğrafya dersi ile ilgili cevabı veren arkadaşımıza katılmıyorum. Mesela tarih, ekonomi ve sosyoloji gibi derslerde de kullanılması gerektiğini düşünüyorum. (**Onaylamadığını belirtme**)

Diyalog 3

UO1: Fiziki haritalarda yer alan yeryüzü şekillerine örnekler verebilir misiniz?

Öğrenci 5: Dağ

Öğrenci 6: Vadi

Öğrenci 7: Öğretmenim haritalardaki bu şekilleri bilmek bize nerde gerekli olacak? Diye soru sordu.

U01: Bir işte başarılı olmak sadece sınav notlarının iyi olmasıyla değil, öğrencilerin derste öğrendiklerini gerçek hayatta nasıl kullanabileceklerini ve konuları ne kadar derinlemesine anladıklarını görmek önemlidir. Burada öğrendikleriniz günlük hayatta birçok yerde karşınıza çıkacak. **(Başarının belirli kıstaslarını belirtme)**

Diyalog 4

U01: Ders kitabında yer alan ‘Okulunuzun bulunduğu yeri bilmeyen birine okulunuzu bulabilmesi için nasıl yardımcı olursunuz?’ hazırlık sorusunu sınıfa sorarak derse başladı.

Öğrenci 8: Cep telefonuna okulun konumunu atarım.

U01: Cep telefonu olmayan birisiymiş gibi düşünmen daha iyi olur. **(Tavsiye)**

Öğrenci 9: Okulun adresini ona gönderirim.

U01: Çok güzel düşündün **(Genel övgü)**

3.2.1.2. UO2’ye Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler

Şekil 3.1. UO2 Öğretmenin Öğrencilere Gösterdiği Resim (7. Sınıf ders kitabında geçen kil tablet resmi)

Kaynak: 7. Sınıf ders kitabı

Diyalog 1

UO2 yazının bulunuşu ile ilgili yukarıda verilen resmi öğrencilere gösterip ‘Bu resim ne ile alakalı olabilir?’ diye bir soruyu öğrencilere yöneltti.

Öğrenci 1: Bisküvi’ye benziyor (gülüşmeler)

Öğrenci 2: Bu kil tablet ve üzerinde eski yazı var

UO2: Tebrik ederim. Güzel bir cevap (Öğrencinin başarısını takdir etme) (**alkış**)

Diyalog 2

UO2: Yazının bulunuşu ile ilgili neler biliyorsunuz? Ya da tahminleriniz nelerdir? diye bir soruyu sınıfa yöneltti.

Öğrenci 3: İhtiyaç olmuş ki bulmuşlar.

Öğrenci 4: Tesadüf eseri bulmuş olabilirler.

UO2: Bu doğru olabilir, ancak yazının bulunuşuyla ilgili daha fazla araştırma yapmak önemlidir. Yazının bulunuşu genellikle tek bir olaya bağlı değildir, çoğu zaman bir dizi keşfin sonucudur. (Onaylamadığını belirtme)

Öğrenci 5: Bence çok önemli bir olay.

Öğrenci 6: Bence yazı olmasaydı daha iyiydi.

UO2: Yazının bulunuşuyla ilgili farklı düşünceler öne sürdünüz. Peki, bu farklı teorileri araştırıp birlikte değerlendirebilir miyiz? Hangi kanıtlar daha güçlü görünüyor? (**Teşhisi öğrenciyle birlikte koymak**)

Diyalog 3

UO2: Karikatür incelendiğinde yazının bulunuşu sizce ne zaman gerçekleşmiştir? Diye bir soru sordu.(Karikatür telif hakları kısmına girdiğinden buraya konulmadı)

Öğrenci 7: Günümüzden çok uzakta olsa gerek

Öğrenci 8: Öğretmenim bir yerde okumuştum M.Ö. 5000 yılında bulunmuştur.

UO2: Bu yaklaşık bir tarih olabilir, ancak bazı araştırmalar, yazının bulunuşunun daha eski olduğunu düşündürmektedir. Belirli bir kaynağa başvurarak daha kesin bir tarih bulabiliriz. (**Doğrusunu söyleme veya yol gösterme**)

Diyalog 4

UO2 açıklama yapmak üzereyken

Öğrenci 9: Öğretmenim ‘Yazının bulunuşuyla ilgili farklı kaynaklara baktım ve kendime ait bir fikir oluşturmaya başladım.’ Dedi

UO2: Kendi görüşünü oluşturmak önemli bir adım! Hangi kanıtları veya bilgileri daha etkileyici buldun? Kendi görüşünü oluştururken ne gibi zorluklarla karşılaştın? (Öğrenciye başarısı üzerinde düşünme fırsatı verme)

Öğrenci 9: Öğretmenim özellikle, çeşitli medeniyetlerin yazıyı nasıl geliştirdiğiyle ilgili farklı çalışmalarını görmek ilginç geldi bana.

3.2.1.3. UO3’e Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler

Şekil 3.2. UO3’ün Sınıfa Gösterdiği Resim (7. Sınıf ders kitabında geçen müslüman bilim insanlarıyla ilgili resim)

Kaynak: 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı

Diyalog 1

UO3: Yukarıda verilen resmi öğrencilere gösterip ‘Sizce bu resimdekiler hangi dine inanıyorlar ve ne yapıyorlar?’ diye sordu.

Öğrenci 1: Öğretmenim bunlar müslüman

Öğrenci 2: Bunlar müslüman ve araştırma yapıyorlar.

UO3: Resimdeki kıyafet özelliklerini göstererek ‘evet bunlar müslüman’ güzel bir tespit ve bilimsel bir çalışma içindeler. Çok güzel bir tespit. **(Genel övgü)**

Diyalog 2

UO3: Bildiğiniz müslüman bilim insanları var mı? Söyleyebilir misiniz?

Öğrenci 3: İbn-i Sina

Öğrenci 4: Ali Kuşçu

Öğrenci 5: Piri Reis

Öğrenci 6: Biruni

Başka cevaplar gelmedi

UO3: Evet verdiğiniz cevaplar çok doğru ancak sınıfta bahsedilen İslam bilim insanları konusunda, bazı önemli isimlerin eksik olduğunu fark ettim. Örneğin, El Cezeri, İbn-i Haldun, Farabi, Hazini gibi İslam dünyasının katkılarıyla ön plana çıkan bilim insanlarının da değinilmesi gerektiğini düşünüyorum. **(Yanlış veya eksik düzeltme)**

Diyalog 3

Öğrenci 7: Öğretmenim müslüman bilim insanları bilime çokça katkı sağladılar dediniz. Peki neden ders kitaplarımızda birçok bilimsel çalışmanın avrupalılar tarafından yapıldığı söyleniyor

UO3: Belki de Müslüman bilim insanları hakkında daha derinlemesine araştırma yapabiliriz ve ardından sınıfta bu bilgileri paylaşabiliriz. Sen ne dersin, bu konuda nasıl bir yol izlemeliyiz? **(Teşhisi öğrenciyle birlikte koymak)**

Öğrenci 7: Öğretmenim ben bu konuda izin verirseniz bir araştırma yapmak istiyorum.

UO3: Tabi ki. Ancak araştırmanı yaparken farklı kaynaklardan araştırma yapmayı unutma. **(Tavsiye)**

Diyalog 4:

UO3: Sınıfta daha önceden verdiği bir çalışmanın uygulamasını yaptı. Bazı öğrencilere farklı bilim insanlarını sınıfta tanıtmalarını istedi. Bu öğrencilerden biri İbn-i Sina'yı tanıtmak için tahtaya kalktı ve sunumunu yaptı. UO3 bu sunum sonrası 'Dersimizde Müslüman bilim insanlarıyla ilgili konuyu çok ilginç bir şekilde ele aldın. İbn-i Sina'nın yaptığı katkının önemini vurgulayarak öğrencilerin ilgisini çekmeyi başardın, bu harika bir işti' dedi. **(Duygularını olumlu bir şekilde ifade etme)**

3.2.1.4. U1'e Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler

Şekil 3.3. U1'in Sınıfa Gösterdiği Resim (Yeryüzü şekillerinden akarsuyu gösteren resim)

Kaynak: Genel ağ (Sosyal bilgiler biz internet sitesi)

Şekil 3.4. U1'in Sınıfa Gösterdiği Resim (Yeryüzü şekillerinden dağı gösteren resim)

Kaynak: Genel ağ (Sosyal bilgiler biz internet sitesi)

Şekil 3.5. U1'in Sınıfa Gösterdiği Resim (Yeryüzü şekillerinden deltayı gösteren resim)

Kaynak: Genel ağ (Sosyal bilgiler biz internet sitesi)

Şekil 3.6. U1'in Sınıfa Gösterdiği Resim (Yeryüzü şekillerinden adayı gösteren resim)

Kaynak: Genel ağ (Sosyal bilgiler biz internet sitesi)

Diyalog 1

U1: Yukarıda verilen resimlerde cevapların yazılı olduğu kısımların kapalı olduğu şekliyle soruyu sınıfa yöneltti ve bu resimlerin hangi yeryüzü şekli olduğunu sordu.

Öğrenci 1: Bu bir akarsu

Öğrenci 2: Dağ

Öğrenci 3: Buzullar

Öğrenci 4: Ada

Öğrenci 5: Hayır ada değil yarımada

U1: Yeryüzü şekilleri konusunda daha fazla örnek ve uygulama yapabiliriz. Örneğin, kendi çevrenizde gözlemlediğiniz farklı yeryüzü şekillerini tanımlayıp veya birbirinizle karşılaştıralım. **(Yanlış veya eksik düzeltme)**

Diyalog 2

U1: İnsanların televizyon, gazete ya da genel ağdan hava durumu tahminlerine bakmalarının nedenleri ne olabilir? Diye bir soru yöneltti sınıfa.

Öğrenci 1: Yola çıkarken havayı bilmek için

Öğrenci 2: Kıyafet seçimi için

Öğrenci 3: Tarım ürünleri için

Öğrenci 4: Bayram şekeri toplamaya gidilebilecek mi? Diye

U1: Dersimizde iklimin insan yaşamına etkisi üzerine yapılan tartışmalarda sizlerin ortaya koyduğu görüşler, dersin daha da zenginleşmesini sağladı. Her birinizin farklı bakış açılarıyla konuya yaklaşması harikaydı. **(Tatlı söz söyleme)**

Diyalog 3

U1 bir önceki derste öğrencilere dilsiz bir Türkiye haritası vermiş ve buna ülkemizde görülen iklimleri gösterin demişti.

U1: Bir önceki derste öğrencilere haritanın boş halini vermişti. Bu haritada Türkiye’de görülen iklimlerin görüldüğü yerleri ve özelliklerini belirtmeleri istendi.

Şekil 3.7. Öğrenci 1'e Ait Ödev (Canva programıyla yapılmış bir afiş)

Kaynak: Öğrenci 1

Öğrenci 1 yukarıda verilen ödevi yapıp öğretmene getirdi

U1: Bunu Bilgisayar'da mı yaptın?

Öğrenci 1: Evet

U1: Nasıl yaptın?

Öğrenci 1: Canva diye bir programla yaptım

U1: Ödevinde farklı iklim tiplerini çok iyi tanımlamışsın. Ancak, ödevde Karadeniz ikliminin özelliklerini biraz daha detaylı açıklaman iyi olurdu. (**Öğrencinin yaptığı işin çeşitli yönlerini açıkça ifade etme**)

Diyalog 4

U1: Önceki derste sormuş olduğun ve araştırılmasını istediğin 'İnsanlar, hangi özelliklere sahip alanlara yerleşmeyi tercih eder?' sorusunu hatırlatıp derse başladı.

Öğrenci 1: Öğretmenim yaptığım araştırmada iklime dikkat ediyor insanlar.

Öğrenci 2: Ben daha çok iş imkanlarına bakıyor diye biliyorum

Öğrenci 3: Köydekiler toprağa bakıyor

Öğrenci 4: Bizim bir komşu vardı kansere yakalanmıştı. Ailesi tedavi için iyi bir hastanenin olduğu yeri seçmişti.

U1: Araştırmalarınız güzel. (**Genel övgü**) Konuya daha fazla derinlik katmak için, nüfus ve yerleşme konusunu gerçek yaşam örnekleriyle desteklemenizi öneririm. Öğrenci 4'e bakarak söyledi. Mesela, farklı bir bölgedeki insanların yerleşmelerinin ekonomik ve kültürel faktörlere nasıl bağlı olduğunu inceleyebilirsiniz. (**Tavsiye**)

3.2.1.5. U2'ye Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler

Tablo 3.11. Ders Kitaplarından Alınan Konuyla İlgili Etkinlik

		Doğal	Beşeri
A	İstanbul, Ankara ve Bursa gibi şehirlerde ulaşım imkânlarının gelişmiş olmasına bağlı olarak nüfus fazladır.		
B	Toprak yapısının tarımsal faaliyetlere uygun olmaması nedeniyle Teke Taşeli Platosu'nda nüfus az		
C	İzmir ve Eskişehir'de eğitim, sağlık vb. hizmet sektörlerinin gelişmiş olmasına bağlı olarak nüfus fazladır.		
D	Tuz Gölü çevresinde yağışın çok az olması nedeniyle nüfus azdır		
E	Doğal kaynaklara bağlı olarak sanayinin geliştiği Batman ve Zonguldak'ta nüfus fazladır.		

Ders kitabından alınan etkinlik

Diyalog 1

U2 Doğal ve Beşeri kavramlarını anlattıktan sonra yukarıda verilen tabloyu sınıfa etkinlik tarzında yaptırdı. Her öğrenciye bir satırı yaptırdı.

U2: Şimdi A satırındaki soruyu okuyun ve doğal mı beşeri mi olduğunu parmak kaldırarak söyleyin.

Öğrenci 1: Öğretmenim A satırı beşeri olmalı çünkü ulaşım faaliyetleri beşeridir.

U2: Aferin deyip o öğrenciyi alkışladı. (**Öğrencinin başarısını takdir etme**)

U2: Şimdi B satırını yapıyoruz.

Öğrenci 2: Beşeri olmalı

U2: Verdiğin cevap ile satırdaki bilgi uymadı. **(Onaylamadığını belirtme)**
Toprak yapısının tarıma uygun olup olmamasında insanların bir etkisi yoktur. Bu nedenle bu durum doğal olmalıdır. **(Yanlış veya eksiği düzeltme)**

Diyalog 2

U2: Doğal afetlerle ilgili konuya başlamadan önce ‘Çevremizde yaşanan doğa kaynaklı afetler ve çevre sorunları bir tesadüf müdür?’ sorusuyla giriş yaptı.

Öğrenci 1: Bence tesadüf değildir. Bizim yaptıklarımızın sonucudur.

U2: Neler yapıyoruz ki?

Öğrenci 1: Bingöl’de fay hatlarına yakın yerlerde evler yapılıyor ve bu durum zarar veriyor.

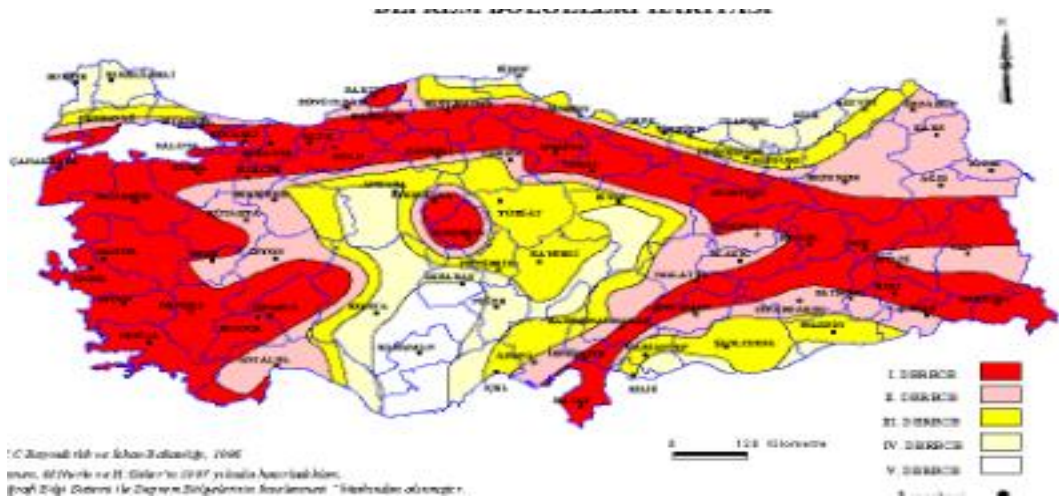
U2: Bu bölgedeki depremlerin zararlarını azaltmak için alınabilecek önlemler neler olabilir? Bu önlemlerin etkili olmasını nasıl test edebiliriz? **(Teşhisi öğrenciyle birlikte koymak)**

Öğrenci 1: Sağlam evler yapalım ve faylardan uzaklaşalım.

U2: arkadaşınız çok güzel söyledi aferin **(Öğrencinin başarısının takdir edilmesi)**

Diyalog 3

Şekil 3.8. U2'nin Sınıfa Gösterdiği Resim (Ders kitabında yer alan deprem haritası)

Kaynak: 6. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı

U2: Bu harita ne ile ilgili olabilir?

Öğrenci 1: Öğretmenim bu harita deprem haritası

U2: Çok güzel tebrik ederim alkışlayın arkadaşımız (Öğrencinin geniş kitleler tarafından takdir edilmesi)

U2: Bingöl fay hattı üzerinde mi?

Öğrenci: Evet

Öğrenci: Hem de 1. Derece

Öğrenci: Riskli bölgedeyiz

U2: Hepinizi tebrik ediyorum (genel övgü)

Diyalog 4:

Şekil 3.9. U2'nin Sınıfa Gösterdiği Resim (Matbaada yapılan bir çalışmayı gösteren resim)

Kaynak: 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı

U2: Gösterdiğim resimle ilgili neler söyleyebilirsiniz?

Öğrenci 1: Ressam birisi resim çizmiş onu gösteriyor

Öğrenci 2: Bilimsel bir şeyler var ama tam emin değilim

U2: Bilimsel bir şey derken

Öğrenci 2: Bir araştırma yapıyorlar sanki

Öğrenci 3: Öğretmenim sanki arkadaki makine gibi bir şeyde kâğıda bir fotokopi çekmişler.

U2: Çok yaklaştın. Ancak fotokopi değil matbaa makinesiyle Gutenberg adında bir kişinin yapmış olduğu kâğıda bir baskı çalışması. **(Doğrusunu söyleme veya yol gösterme)**

3.2.1.6. U3'e Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler

Diyalog 1

Şekil 3.10. U3'ün Sınıfa Gösterdiği Resim (Matematik konumu ifade eden resim)

Kaynak: 6. Sınıf ders kitabı

U3: Yukarıda gösterilen resim sinema salonunu göstermektedir. Sizce rakam ve harflerin sinema salonlarındaki koltuklarda kullanımının amacı ne olabilir?

Öğrenci 1: Film izlemeye gelenlerin oturacakları koltukları rahat bulsunlar diye.

U3: Evet çok doğru. **(Genel övgü)** Teşekkür ederim verdiğin cevap için. **(Öğrencinin başarısını takdir etme (teşekkür))**

Diyalog 2:

U3 ekvator, paralel ve meridyen kavramlarını görsellerle anlattı ve aşağıdaki resmi öğrencilere göstererek şu bilgileri verdi;

1-Ülkemiz Ekvator'un kuzeyinde, başlangıç meridyeninin ise doğusunda yer almaktadır.

2-Ülkemizin en kuzeyi ile en güneyi arasında 6 paralel fark ve 666 km uzaklık vardır.

3-Ülkemizin en doğusu ile en batısı arasında 19 meridyen fark ve 76 dakikalık yerel saat farkı bulunur.

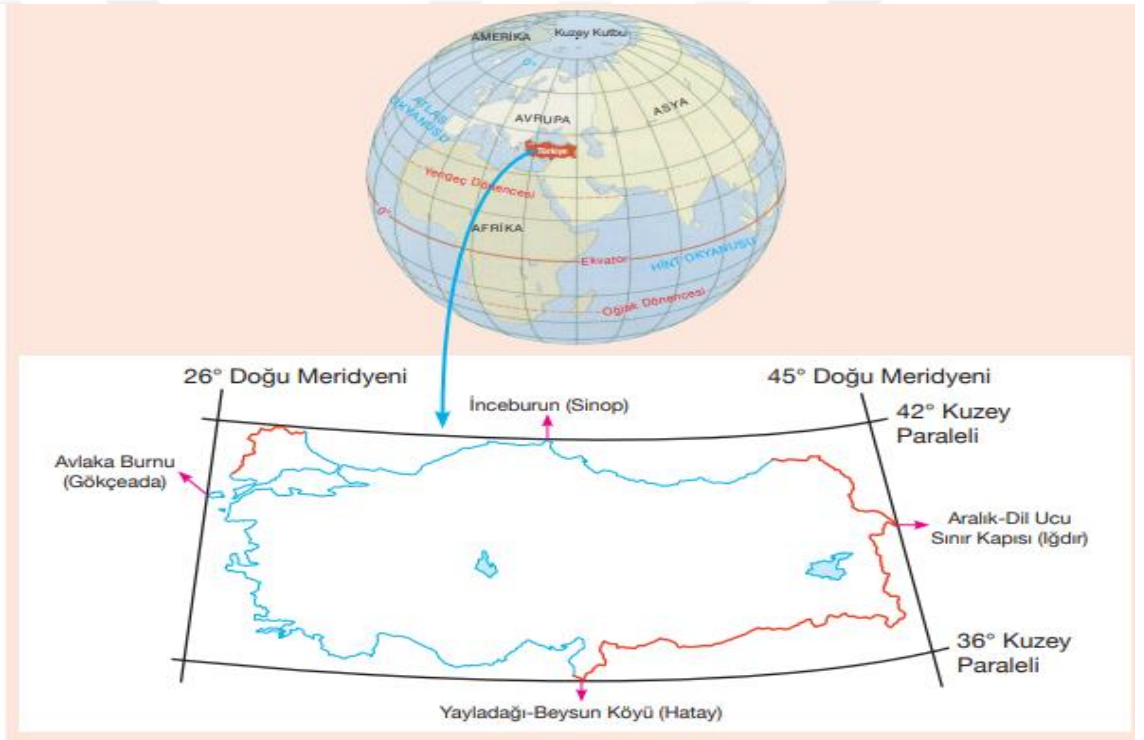
4-Ülkemiz orta kuşakta yer aldığı için ülkemizde dört mevsim belirgin olarak yaşanır.

5-Ülkemiz, Ekvator'un kuzeyinde yer aldığı için güneyden kuzeye doğru gidildikçe güneş ışınlarının gelme açısı küçülürken sıcaklık genel olarak azalır.

6-Ülkemizde dağların kuzey yamaçları güney yamaçlarından daha soğuktur.

7-Ülkemizde kuzeyden esen rüzgârlar sıcaklığı düşürürken, güneyden esen rüzgârlar sıcaklığı yükseltir

Şekil 3.11. U3'ün Sınıfa Gösterdiği Resim (Ülkemizin matematik konumunu ifade eden resim)

Kaynak: 6. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı

U3: Sevgili öğrenciler Karadeniz'den Akdeniz'e doğru gidildikçe sıcaklıkların düşmesi hangi bilgiyle açıklanır?

Öğrenci 1: Beşinci maddeyle açıklanır

U3: Arkadaşımızı alkışlayın lütfen. (**Öğrencinin geniş kitleler tarafından takdir edilmesi**)

U3: Bir soru daha. Ramazan ayında sahur ve iftar vakitleri arasında iller arasındaki farklılık hangi bilgiyle açıklanır?

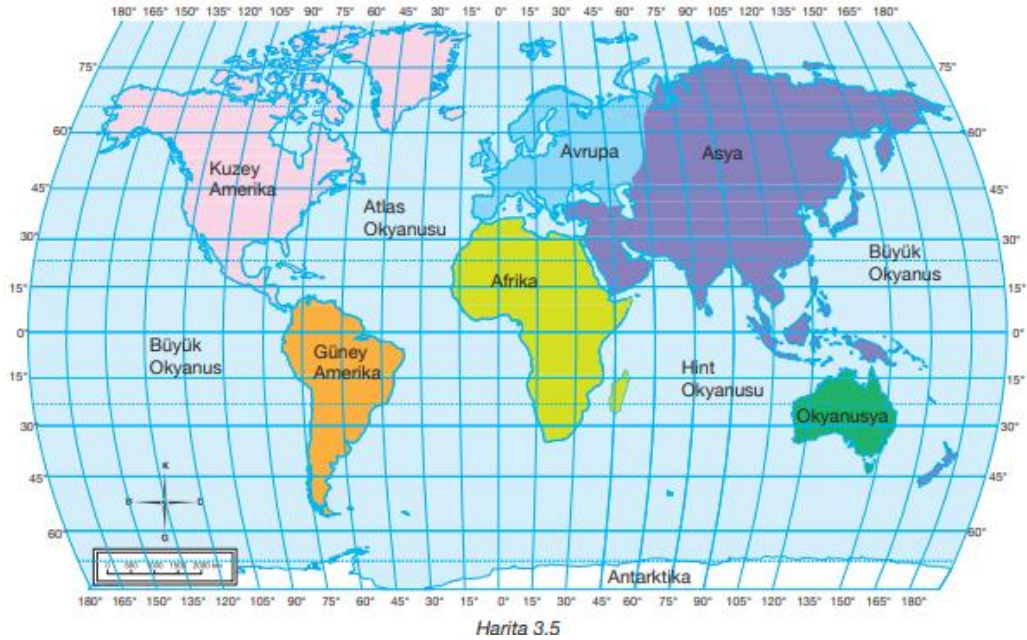
Öğrenci 2: Öğretmenim 7. Maddeyle açıklanır.

U3: Öğretmenin yüzü düştü ve kaşlarını çatır gibi oldu. (**Olumsuz yüz ifadesi**) Sevgili öğrencim 7. Madde olmaz ki. Verdiğin cevap olmadı.

Diyalog 3

U3 kıtalar ve okyanuslarla ilgili genel bilgileri verdikten sonra aşağıdaki resmi akıllı tahtada yansıtıp bazı sorular sordu.

Şekil 3.12. U3'ün Sınıfa Gösterdiği Resim (Kıtalar ve okyanusları gösteren resim)

Kaynak: 6. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı

U3: Sevgili öğrenciler Asya kıtasının yerini ekvator, paralel ve meridyenleri kullanarak kim belirtebilir?

Öğrenci 1: Öğretmenim Asya kıtası ekvatorun güneyinde ve başlangıç meridyeninin batısında yer alıyor.

U3: Kollarımı çapraz bir şekilde bağlayıp derin bir iç geçirerek (**Olumsuz el kol hareketi**) maalesef olmadı deyip başka bir cevap alalım

Öğrenci 2: Öğretmenim Asya kıtası ekvatorun kuzeyinde olup başlangıç meridyeninin doğusundadır. Çünkü ekvatorun üst tarafı kuzey, başlangıç meridyeninin sağ tarafı doğu olur.

U3: Konuyu öğrenme adına etkili bir öğrenme göstermişsin. Bu şekilde öğrenme gerçekleştirirken çok zorlandın mı? (**Öğrenciye başarısı üzerinde düşünme fırsatı sunma**)

Öğrenci 2: Hayır öğretmenim.

Diyalog 4

U3 ülkemizin fiziki özelliklerine ait genel bilgileri anlattıktan sonra aşağıdaki görseli öğrencilere sunup bazı sorular yöneltti.

Aşağıda yer alan görsel ve sorularla birlikte verilen geri bildirim türleri belirtilmiştir.

Şekil 3.13. U3'ün Sınıfa Gösterdiği Resim (Ülkemizdeki iklimleri karşılaştırma adına gösterilen resim)

BASINDAN

Doğu'da kar çilesi, Batı'da deniz keyfi

Türkiye'nin doğusunda kar yağışı etkili olurken, Ege kıyılarında hava sıcaklığı 25 dereceye kadar ulaştı.

Türkiye'nin doğusunda kar yağışı etkili olurken Muğla'nın Bodrum ilçesinde yazdan kalma günler yaşanıyor. Bodrum'da sıcak havayı fırsat bilen vatandaşlar güneşin yüzünü göstermesi ile birlikte sahil kenarlarına akın etti. Kars ve Erzurum'da kar yağışının etkili olduğu, Ardahan'a ise Sibiryaya soğuklarının geldiği öğrenildi. Ardahan'da hava sıcaklığı sıfırın altında 28 dereceye kadar düşerken (Görsel 3.8) Ege kıyılarında hava sıcaklığı 25 dereceye kadar ulaştı.

Görsel 3.8

Bodrum'da (Görsel 3.9) yazdan kalma bir gün yaşandığını belirten vatandaşlar, "Sıcak havayı fırsat bilip sahil kenarına geldik. Yaz sıcaklığı var, sahil sessiz, biz de denize girerek serinliyoruz." dedi. Meteoroloji'den edinilen bilgiye göre Bodrum'da hava sıcaklığının hafta sonuna kadar mevsim normallerinin üstünde olacağı öğrenildi.

Görsel 3.9

Genel Ağ'dan özetlenerek alınmıştır (20.04.2018).

Kaynak: 6. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı

U3: Ülkemizin farklı yerlerinde aynı zamanda neden sıcaklık farklılığı olmaktadır? Diye metinden yararlanıp cevaplandırmalarını istediği soruyu yöneltti.

Öğrenci 1: Öğretmenim bunun nedeninin yükselti farklılığı olduğunu düşünüyorum ancak tam emin değilim.

U3: Güzel düşündün ancak fikirlerinde net olman adına iki farklı bilgiyi karşılaştırarak net bilgiye ulaşabilirsin. Bu durumda da düşüncelerini sunarken daha güvenli açıklarsın. **(Tavsiye)**

Öğrenci 1: Tamam öğretmenim.

U3: Diğer bir soruya geçiyorum. Ülkemizdeki sıcaklık farklılığı insanların yaşamını nasıl etkilemektedir? dedi.

Öğrenci 2: Giyimlerini etkiliyor

Öğrenci 3: Ulaşım durumlarını etkiliyor.

Öğrenci 4: Tarım ürünlerini etkiliyor.

U3: Türkiye'nin farklı bölgelerindeki iklim koşulları, tarım ürünlerinin çeşitliliğini ve ekonomik faaliyetlerini etkiler. Örneğin, Doğu Anadolu Bölgesi'nin soğuk iklimi, hayvancılığa uygun koşullar sunar. Harika bir bağlantı kuruyorsunuz! İklimin tarım ve ekonomi üzerindeki etkilerini gözlemlemek, Türkiye'nin farklı bölgelerinde nasıl farklılık yarattığını anlamamıza yardımcı olur. **(Açıklamayla övgüyü birlikte kullanmak)**

3.2.1.7. BÖ1'e Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler

Diyalog 1

BÖ1: Eskiden uzaktaki arkadaş, dost ve akrabalarımıza mektup yazar, onlardan da mektup beklerdik. Mektubun gitmesi de gelmesi de günler alırdı. Şimdi ise cep telefonu ile yollanan kısa mesajlar var. Sizce teknolojide yaşanan gelişmeler insan ilişkilerini nasıl etkilemiştir? Diye bir soruyla konuya giriş yaptı.

Öğrenci 1: Teknolojinin olumsuz tarafları değerlerimizi unutturdu bize.

BÖ1: Değerlerimizi unutturdu derken neyi kastettin?

Öğrenci 1: Babam diyor ki, eskiden hasta ziyaretleri yapar, birbirimizi sormak için uzun yollar giderdik. Şimdi ise imkanlar çok ama insanlar birbirini sormuyor.

BÖ1: Tebrik ederim güzel bir yorum. (**Öğrencinin başarısını takdir etme**)

BÖ1: Peki bunda teknoloji mi yoksa insanların mı etkisi oluyor?

Öğrenci 2: Bence teknoloji insanları çok değiştirmedir. İnsanlar zaten bozulmaya müsait

BÖ1: Kaşları çatıldı yüzü düştü. (Olumsuz yüz ifadesi). Genellemenin yapman olmadı

BÖ1: Teknolojinin gelişimiyle birlikte, insanlar arasındaki iletişimde büyük değişiklikler yaşandı. Geleneksel iletişim araçları yerini dijital iletişim araçlarına bıraktı. Evet, doğru düşünüyorsunuz. Teknolojinin iletişim üzerindeki etkileri çok fazla, insanların nasıl etkileşim kurduklarını ve iletişim biçimlerinin nasıl değiştiğini anlamamızı sağladınız. (**Teşhisi öğrenciyle birlikte koymak**)

Diyalog 2

Şekil 3.14. BÖ1'in Sınıfa Gösterdiği Resim ve Metin (Teknoloji bağımlılığını ifade eden resim)

Teknoloji, hayatımızı kolaylaştırıyor; diğer taraftan da bizi kolaycılığa alıştırıyor. Bayram, doğum günü, yılbaşı gibi özel günler için birileri tarafından hazırlanmış mesajlardan gönderiyoruz. Değer verdiğimiz insanların ziyaretlerine gitmek yerine sosyal medya üzerinden onları takip ediyoruz. Seslerini duymaya gerek görmeden mesajla gideriyoruz hasretimizi. Sevgimizi, mutluluğumuzu hatta öfkemizi iki nokta, parantez ve emojilerle anlatıyoruz. Hatta aynı evin içinde yaşadığımız kardeşimiz, anne ya da babamızla haberleşmek için bile mesaj yazıyoruz. Uzun süredir görüşemediğimiz arkadaşlarımızla sosyal medya aracılığıyla görüşüyoruz. Önce masanın, sonra kendimizin fotoğraflarını çekip sosyal medyaya koyuyoruz. Bilgimizi, fikirlerimizi başka insanlarla paylaşmak tabii ki güzel ama yediğimiz, içtiğimiz, giydiğimiz, gezdiğimiz ve gördüğümüz her şeyi paylaşıyoruz. Neredeyse sosyal medyada paylaşmak için bunları yapıyoruz. Eskiden arkadaşlarımızla sofralarında ekmeğimizi paylaşıyorduk şimdi çektiğimiz öz çekimlerimiz...

Kaynak: 5. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı

BÖ1: Yukarıdaki görseller ve metinden hareketle teknoloji kullanımının sosyalleşmeyi ve toplumsal ilişkileri nasıl etkilediğiyle ilgili neler söylersiniz? Diye bir soruyla başladı.

Öğrenci 1: Soldaki aynı bizim ev.

BÖ1: Biraz anlatabilir misin nasıl bir ortam var evinizde:

Öğrenci 1: Annem ve babam telefonla uğraşüyor ben de tabletle.

BÖ1: Birbirinizle konuşabiliyor musunuz?

Öğrenci 1: Telefon ve tablet bizimle daha çok konuşuyor.

BÖ1: Yaptığın tespit çok güzel deyip öğrenciyi alkışladı. (**Öğrencinin başarısını takdir etme**)

BÖ1: Bu sorun nasıl çözülecek peki?

Öğrenci: Teknolojiye mağlup olmadan kullanarak

Öğrenci: biz teknolojiyi yönetirsek

Öğrenci: dengeyi sağlayarak

BÖ1: Çok doğru söylediniz. Tebrik ederim. (**Genel övgü**)

Diyalog 3

Şekil 3.15. BÖ1'in Sınıfa Gösterdiği Resim (Medya okuryazarlığını ifade eden resim)

Kaynak: 5. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı

Yukarıdaki görseli öğrencilere gösteren BÖ1 daha sonra aşağıda yer alan etkinliği öğrencilerle birlikte yapmıştır. Etkinlikle ilgili sorular ve geri bildirimler aşağıdadır.

Şekil 3.16. BÖ1'in Sınıfa Uyguladığı Etkinliğin Görseli

Sosyal medyadan kar yağışı nedeniyle okulların tatil olduğu haberini okudunuz. Kar yağışı nedeni ile okulların tatil olup olmadığını merak ediyorsunuz. Bilinçli bir medya okuryazarı olarak verilen basamakları takip edip basamakların bazılarında boş bırakılan yerleri tamamlayınız.

1. Kar yağışı nedeniyle okullar tatil edildi mi?
2. Kar yağışı nedeni ile okulların tatil edilip edilmediği bilgisini bulmam gerekiyor. Bu bilgiyi nereden bulabilirim?
3. Arkadaşlarım, komşularım ya da ailemdeki hangi kişiden bu bilgiye ulaşabilirim?
4. Başka hangi kaynaktan bu bilgiye ulaşılabilir?
5. 5 ayrı kaynaktan gerekli bilgiye ulaştım. (TV, genel ağ,)
6. Alt yazı geçen kanal, ulusal kanal mı, yerel kanal mıydı?
7. Genel ağ sitesi resmî miydi? Resmî site ise bilgi güncel miydi?
8. Edindiğim bilgilere ve değerlendirmelerime göre yarın okullar
9. Kimlere haber vermeliyim?
10. Nasıl?

Kaynak: 5. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı

BÖ1: Yukarıdaki soruları birlikte yapalım. 1. Sorudan başlayalım okuyup parmak kaldırıp cevaplayalım.

Öğrenci 1: Okullar tatil edilmiştir.

BÖ1: 2. Soruya geçelim

Öğrenci 2: Valilik internet sayfasına bakarım

BÖ1: Tebrik ederim doğru yol deyip alkışladı. (**Öğrencinin başarısını takdir etme**)

BÖ1: 2. Soruya başka cevap var mı?

Öğrenci 3: Haberin geçtiği internet sayfasının telefonunu ararım.

BÖ1: Sevgili öğrencim aradığın telefona cevap verileceğini mi zannediyorsun?
(Onaylamadığını belirtme)

Diyalog 4

BÖ1 teknoloji kullanımıyla ilgili genel bilgileri verdikten sonra sanal mesajlaşma ile ilgili bazı bilgiler verdi ve aşağıdaki görseli sınıfa göstererek sorular yöneltti.

Şekil 3.17. BÖ1'in Sınıfa Gösterdiği Resim (Teknoloji bağımlılığını ifade eden resim)

Kaynak: 5. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı

BÖ1: Görselin hemen altındaki soruyu dikkatlice okuyup görselden faydalanarak cevaplayınız?

Öğrenci 1: Öğretmenim çocuk karşılıklı olarak bilgisayardan mesajlaşıyor.

BÖ1: Fikrini belirttin ancak daha derinlemesine düşünebilirsin. **(Gelişimi sağlamak için olumlu eleştirilerde bulunma)**

Öğrenci 2: Çocuk canlı ama karşıdaki bilinmiyor bence.

BÖ1: Sence karşıdaki canlılık işareti var mı? **(Doğrusunu söyleme veya yol gösterme)**

Öğrenci 3: Öğretmenim sanal kavramından bahsetmiştiniz. Bence bu resim onu anlatıyor.

BÖ1: Evet sanal kavramını güzel anlamışsın tebrikler deyip öğrenciye teşekkür etti. **(Öğrencinin başarısını takdir etme)**

3.2.1.8. BÖ2'ye Ait Ders Süreçlerinde Kullandığı Geri Bildirim Türlerine Örnekler

Diyalog 1

BÖ2: Ülkemizin nüfusu ile ilgili konuya bir soru ile başladı. Ülkemizde nüfus neden her yere eşit bir şekilde dağılmamıştır?

Öğrenci 1: İnsanlar büyük şehirleri tercih ediyor öğretmenim.

BÖ2: Peki neden?

Öğrenci 2: Öğretmenim her şehrin kendine ait özellikleri var bu durum insanları kendine çekebilir.

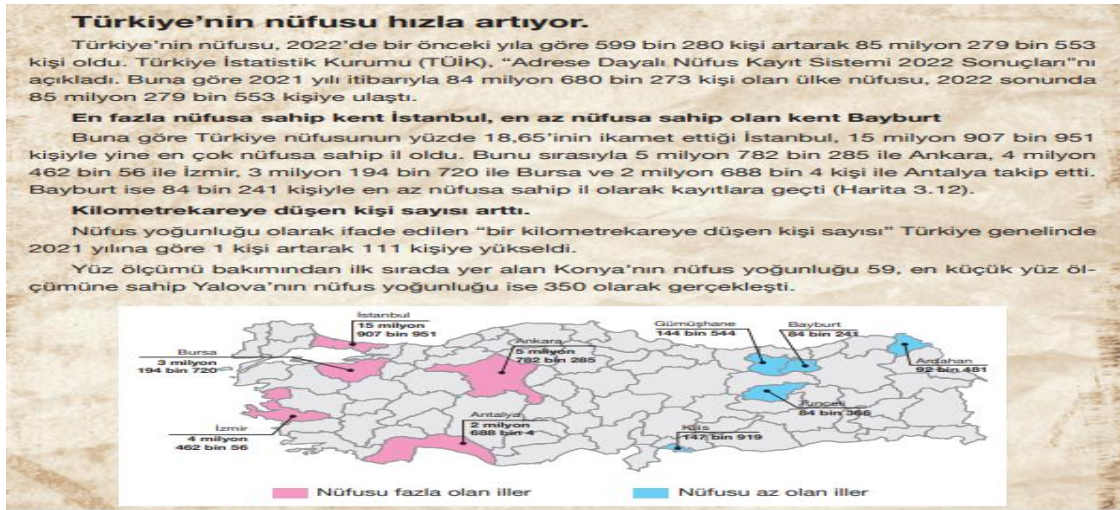
BÖ2: Biraz örnek verebilir misin?

Öğrenci 2: Mesela İstanbul'da iş imkanları var ve bu orada nüfusu artırmıştır.

BÖ2: Bravo, tebrik ederim. (**Öğrencinin başarısını takdir etme**) Arkadaşınızı alkışlayın. (**Öğrencinin geniş kitleler tarafından takdir edilmesi**)

Diyalog 2

Resim 3.18. BÖ2'nin Sınıfa Sunduğu Resim (Türkiye'de yer alan bazı illerin nüfus durumunu gösteren resim)

Kaynak: 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı

BÖ2: Yukarıdaki metni ve haritayı dikkatlice inceleyin bazı sorular soracağım dedi. Ülkemizde nüfusun en fazla olduğu il hangisidir? Bu ilimizde nüfusun fazla olmasının sebepleri neler olabilir?

Öğrenci 1: Öğretmenim bunu bilmeyecek ne var ki. Tabi ki İstanbul. İstanbul'da iş imkanları çok, turizm fazla, ulaşım iyi bunlar aklıma geldi

BÖ2: Öğrenciye bakarak gülümsedi. **(Olumlu yüz ifadesi)** Sana teşekkür ederim çok samimi cevaplar verdin. **(Öğrencinin başarısını takdir etme)**

BÖ2: Sevgili öğrencilerim! Ülkemizde nüfusun en az olduğu il hangisidir? Bu ilimizde nüfusun az olmasının sebepleri neler olabilir?

Öğrenci 3: Öğretmenim Tunceli.

BÖ2: Haritayı iyi incele ve rakamlar arasındaki farklılığa dikkat et. **(Doğrusunu söyleme veya yol gösterme)**

Öğrenci 3: Evet tamam Bayburt şimdi anladım.

BÖ2: Biraz dikkat başarıyı bize getirir. **(Başarının durumunu belirtme)**

Diyalog 3

BÖ2: Toprakla insan arasındaki ilişki tarih öncesi devirlere kadar uzanır. İnsanlık için hiçbir dönemde önemi azalmayan insan ve toprak ilişkisi bakınız aşağıdaki şiire nasıl konu olmuştur?

Şekil 3.19. BÖ2'nin Sınıfa Gösterdiği Resim (Aşık Veysel'e ait şiir)

Kaynak: 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı

BÖ2: Önce şiiri bir öğrenciye okuttu ve şu soruyu sordu. Âşık Veysel toprağı neden sadık yâr olarak adlandırmıştır?

Öğrenci 1: Öğretmenim yar ne demek?

Öğrenci: Bağlanılan, sevilen şey anlamında kullanılır. Bazen de eş anlamında kullanılır.

BÖ2: Mükemmel, tebrik ederim. (**Öğrencinin başarısını takdir etme**)

Öğrenci 2: Dostlardan fayda görmedi topraktan gördü.

Öğrenci 3: Toprak insana dost olduğu için.

BÖ2: Nasıl dost olur peki

Öğrenci: Öğretmenim toprak cansız nasıl insana dost olur ki

BÖ2: Yüzü asıldı, eller çapraz bağlandı. (**Olumsuz yüz ifadesi**). Görünürde cansız ama insan her türlü gıdayı veriyor.

Öğrenci 4: Ne ekersen toprağı toprak onu verir, bu yüzden de insana bağlıdır toprak.

BÖ2: Evet söyledikleriniz doğru. (**Genel Övgü**)

Diyalog 4

BÖ2: Toprak yönetimi ile ilgili tarihten birkaç örnek verdikten sonra günümüzde devletlerin toprak üretimi ile ilgili çalışmalarının önemini vurguladı. Ardından aşağıdaki görseli sınıfa gösterdi.

Şekil 3.20. BÖ2'nin Sınıfa Gösterdiği Görsel (Tarım ve Orman Bakanlığının tarıma sunduğu destekler)

Aşağıda T.C. Tarım ve Orman Bakanlığının üretime yönelik desteklerine yer verilmiştir.

Kaynak: 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı

BÖ2: Yukarıdaki görselden hareketle T.C. Tarım ve Orman Bakanlığının üretime yönelik desteklerinden hareketle devletin üreticiye verdiği destek hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Öğrenci 1: Bence devlet az destek veriyor.

BÖ2: Sence verilen destek nasıl artırılabilir?

Öğrenci: Para, mazot, gübre ve tohum desteği sunularak

BÖ2: Bu bilgilere ulaşmada nasıl bir yol izledin? (**Öğrenciye başarısı üzerinde düşünme fırsatı sunma**)

Öğrenci: Tarımı bilsek herhalde yeter

Öğrenci 1: Para desteği sunulabilir

BÖ2: Peki verilen destekler dolaylı olarak para desteği değil mi? Mesela mazot ve gübre desteği direkt para ile alınmıyor mu? (**Teşhisi öğrenci ile birlikte koymak**)

Öğrenci 1: Evet çok doğru.

BÖ2: Devletin sunduğu destekler genellikle parayla ilişkilidir.

3.3.1. Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına Yönelik Bulgular: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin etkili geri bildirim verme konusunda yeterlilikleri nasıldır?

Araştırma kapsamında öğretmenlerle yapılan görüşmelerde Sosyal bilgiler öğretmenlerinin etkili geri bildirim verme konusunda yeterliliklerinin nasıl olduğuyula ilgili inceleme yapılmıştır. Bu alt amaca yönelik bulguları elde etmek için 4 farklı soru oluşturulmuştur.

Tablo 3.12. Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına Yönelik Sorulan 1. Sorudan Elde Edilen Bulgular

Tema	Kodlar	Frekans	Yüzde
Geri Bildirim Verme Süreci	Geri Bildirimin Gerekliliği	7	46,66
	Geri Bildirimin Niteliği	5	33,33
	Geri Bildirimin Önemi	3	20,00
Toplam	3	15	100

Üçüncü alt amaca yönelik sorulan 1. Sorudan elde edilen cevaplar incelendiğinde, ‘Geri bildirim gerekliliği, geri bildirim niteliği ve geri bildirim önemi’ konularında görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların özellikle ‘Geri bildirim gerekliliği’ noktasında sıklıkla görüş bildirdikleri bunun yanında geri bildirim niteliği üzerinde de durdukları görülmüştür. Üçüncü alt amaca yönelik sorulan 1. Sorudan elde edilen alıntılar aşağıda verilmiştir.

Örneğin UO2 geri bildirim gerekliliği konusunda “Şimdi derslerde her an yeteri kadar geri bildirim kullanmaya özen gösteriyoruz.” UO3 geri bildirim gerekliliği konusunda “Öncelikle etkili bir geri bildirim vermek gerekiyor çünkü. Yani çocuk ne kadar anlamış veya seviyesi ne durumda bize dönütünü yani geri dönütünü öğrenmek için bunu mutlaka yapmamız gerekiyor.” UO2 geri bildirim gerekliliği konusunda “Onun dışında öğrencilerin hani o geri bildirimlerini alması için ve onları katkı sunacak şekilde kendilerini dersle ilgili yani konuları özümsemelerinde gerekli görüyorum.” U3 geri bildirim gerekliliği konusunda “Süreç içerisinde dersin işlenişi esnasında ders planını daha önceden yapmışsak daha etkili geri bildirimler verdiğimizizi görüyorum.” BÖ2 geri bildirim gerekliliği konusunda “Dersimin dersin işlenişine bağlı olarak sıklıkla geri bildirim kullanırım.” UO2 geri bildirim gerekliliği konusunda “Özellikle

ders esnasında öğrencilere yönelik sorular soruyoruz. Bu soruların yani öğretmen açısından öğrenciye ne kadar yani alıcıya ne kadar ulaşıldığını görmek değerlendirmek açısından sık sık kullanıyoruz." U3 geri bildirim gerekliliği konusunda "Öncelikle etkili bir geri bildirim vermek gerekiyor çünkü. Yani çocuk ne kadar anlamış veya seviyesi ne durumda bize dönütünü yani geri dönütünü öğrenmek için bunu mutlaka yapmamız gerekiyor." U2 geri bildirim gerekliliği konusunda "Eğitimde geri bildirim verme konusunda yeterlikler bir eğitimcinin etkili ve yapıcı geri bildirim sağlamak için gereken beceri ve nitelikleri ifade eder." U1 geri bildirim niteliği konusunda "Öğrencilerin nasıl öğrendiği ve geliştiği konusunda anlayışa sahip bulmak geri bildirim sürecini yönlendirmede önemlidir." U1 geri bildirim niteliği konusunda "Eğitimcinin geri bildirim verirken yapıcı, özgün ve somut olmaları gerekir." UO2 geri bildirim niteliği konusunda "Geri bildirim, öğrencilerin güçlü yönlerini ve gelişim alanlarını belirlemelerine ve bunlar üzerinde çalışmalarına yardımcı olur." U2 geri bildirim önemi konusunda "Öğrenciler, öğretmenlerinden aldıkları geri bildirimle neyin beklediğini ve nasıl geliştirebileceklerini daha iyi anlarlar." BÖ2 geri bildirim önemi konusunda "Öğrenciler, geri bildirimleri dikkate alarak kendi çalışmalarını ve performanslarını değerlendirirler ve sorumluluk alarak gelişimlerine aktif olarak katkıda bulunurlar."

Tablo 3.13. Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına Yönelik Sorulan 2. Sorudan Elde Edilen Bulgular

Tema	Kodlar	Frekans	Yüzde %
Geri Bildirim Ve Mesleki Yeterlilik	Gözlem Yeteneği	4	40,00
	Alan Bilgisi Seviyesi	2	20,00
	Empati ve İletişim	2	20,00
	Öğrenci İhtiyaçlarını Bilme	2	20,00
Toplam	4	10	100

Üçüncü alt amaca yönelik sorulan 2. Soruya katılımcıların verdiği cevaplar incelendiğinde 'Geri bildirim ve mesleki yeterlilik' temasına ulaşılmış olup 'Gözlem yeteneği, alan bilgisi seviyesi, empati ve iletişim ve öğrenci ihtiyaçlarını bilme' görüşlere ulaşılmıştır. Gözlem yeteneği kodu katılımcıların en fazla vurguladığı kod olarak karşımıza çıkmıştır. Diğer kodlar eşit şekilde frekans değeri oluşturmuştur. Örneğin, U2 mesleki yeterlilik içerisinde yer alan gözlem yeteneği konusunda "Aynı

zamanda öğrenciler konusunda gözlem yeteneğinin iyi olması gerektiğini düşünüyorum.” U3 mesleki yeterlilik içerisinde yer alan gözlem yeteneği konusunda “Tabi derslerde öğrenci ihtiyaçlarını belirleyecek gözlemlere ihtiyaç var ki geri bildirim etkili olsun.” BÖ1 mesleki yeterlilik içerisinde yer alan gözlem yeteneği konusunda “Mesleki anlamda doğru gözlemci olmak gerek öğrenci neyi bekliyor diye.” UO3 mesleki yeterlilik içerisinde yer alan gözlem yeteneği konusunda “Mesleki anlamda en önemli olan kısmın öğrencinin performansını gözlemlene yeteneğinin olması gerek diye düşünüyorum.” UO1 alan bilgisi seviyesine yönelik olarak "Özellikle üniversitede eğitim bilimleri fakültesinde okuduğumuzda eğitim bilimleri dersi vardı ve burada alanımızla ilgili az da olsa kendimizi geliştirdik orada edinmiş olduğumuz bilgileri şimdi kendi eğitim öğretim sürecimizde uygulamaya çalışıyoruz." U1: “Özellikle öğrencilere vereceğim konunun ayrıntılarını da hâkim olmak işimi kolaylaştırmaktadır” UO2 empati ve iletişim yönüne yönelik “Ben kendi adıma mesleki anlamda iletişim yönümü iyi tutmaya çalışıyorum ki bu durum geri bildirim de olumlu etkiliyor diye düşünüyorum.” BÖ2 empati ve iletişim yönelik “Çok önem verdiğim konu ise olumlu dil kullanmak ve öğrencileri anlamaya çalışmak.” BÖ2 öğrenci ihtiyaçlarını bilme yönüne yönelik "Çünkü sınıfta çok farklı özelliklere sahip öğrenciler var bunlara uygun plan yapmak gerek" BÖ1 öğrenci ihtiyaçlarını bilme yönüne yönelik " Her öğrencinin anlama kapasitesine göre yaklaşılması gerek bu şekliyle.”

Tablo 3.14. Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına Yönelik Sorulan 3. Sorudan Elde Edilen Bulgular

Tema	Kodlar	Frekans	Yüzde %
Geri Bildirim ve Mesleki İş Birliği	Öğretmenler Odası Etkileşimi	3	30,00
	Sosyal Medya Etkileşimi	3	30,00
	Toplantı ve Sohbet Etkileşimi	2	20,00
	Yöntem ve Teknik Etkileşimi	2	20,00
Toplam	4	10	100

Üçüncü alt amaca yönelik sorulan 3. Soruya verilen cevaplar incelendiğinde ‘Geri bildirim ve mesleki iş birliği’ teması oluşturulmuş olup ‘Öğretmenler odası etkileşimi, sosyal medya etkileşimi, toplantı ve sohbet etkileşimi ve yöntem ve teknik etkileşimi’ kodlarına ulaşılmıştır. Katılımcıların en fazla değindiği kodlar ‘Öğretmenler odası etkileşimi’ ve ‘Sosyal medya etkileşimi’ olmuştur. Elde edilen kodlara ait bazı alıntılar aşağıda verilmiştir.

Örneğin, UO1 öğretmenler odası etkileşimine yönelik "Elbette öğretmen odasında genelde muhabbetimizin konusu teneffüslerde bu oluyor." BÖ2 öğretmenler odası etkileşimine yönelik "Şöyle bunun farklı ayakları var mesela öğretmenler odasında öğretmenlerle bulduğumuzda ya görüşmelerimizde, sohbetlerimizde özellikle fikir alışverişi yapmaktayız." U1 öğretmenler odası etkileşimine yönelik "Bir de öğretmen arasındaki konuşmalarımız." UO3 sosyal medya etkileşimi yönüne yönelik "Bunun dışında sosyal medyada veya diğer alanlarda zümre arkadaşlarımızla bilgi alışverişi yapıyoruz." BÖ1 sosyal medya etkileşimi yönüne yönelik "Sosyal medya alanları olsun, öğretmenlerimizle sık sık bu konuları paylaşıyoruz. UO1 sosyal medya etkileşimi yönüne yönelik "Sosyal medyada takip ettiğimiz, incelediğimiz konularda bu şekilde. Faydalanmaya çalışıyoruz." UO3 toplantı sohbet etkileşimine yönelik "Zümre toplantılarında bunu yapıyoruz." U1 toplantı sohbet etkileşimine yönelik "Toplantılardaki fikir alışverişlerimiz bize bu konuda fayda sağlamaktadır. UO2: "Ayrıca sizin gibi değerli hocalarımızın da derslerine katılarak bu konuda yeteri kadar verim alıyoruz zaten." BÖ2 yöntem ve teknik etkileşimine yönelik "Sınıf yönetimiyle ilgili aktarımları dikkate alıyorum. İş birliği konusunda onların kendi sınıflarında kullanmış olduğu yöntem teknikleri işte geri bildirim özelliklerine öğrenciyle yaklaşımla ilgili davranışla ilgili."

Tablo 3.15. Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına Yönelik Sorulan 4. Sorudan Elde Edilen Bulgular

Tema	Kodlar	Frekans	Yüzde %
Lisans Eğitimi ve Geri Bildirim	Eğitim Bilimleri Ve Geri Bildirim	6	50,00
	Geri Bildirim Eğitimi Eksikliği	4	33,33
	Mesleki Etkileşim	2	16,66
Toplam	3	12	100

Üçüncü alt amaca yönelik sorulan 4. Soruya katılımcıların verdiği cevaplar incelendiğinde ‘Lisans eğitimi ve geri bildirim’ teması oluşturulmuş olup ‘Eğitim bilimleri ve geri bildirim, geri bildirim eğitimi ve mesleki etkileşim’ kodlarına ulaşılmıştır. Katılımcıların ‘Eğitim bilimleri ve geri bildirim’ ilişkisine ait koda daha çok vurgu yaptıkları görülmüştür. Aynı zamanda geri bildirim için eğitimlerin eksikliği de katılımcılar tarafından vurgulanmıştır. Kodlara ait bazı alıntılar aşağıda verilmiştir. Örneğin, U1 eğitim bilimleri ve geri bildirim konusunda “Eğitim, bilim bilimle dersi içerisinde kısmen de olsa değinildi.” UO2 eğitim bilimleri ve geri bildirim konusunda “Eğitim bilimleri derslerinde bu konularla ilgili eğitimler elbette aldık.” U1 eğitim bilimleri ve geri bildirim konusunda “Geri bildirim için direkt aldığım bir eğitim olmadı ancak eğitim, bilimleri dersi içerisinde kısmen de olsa değinildi.” U2 eğitim bilimleri ve geri bildirim konusunda “Eğitim bilimleri dersinin içeriğinde bununla ilgili hani kısa da olsa çok fazla detaya girmeden küçük bir geri bildirim çalışması içinde bulunduk.” U3 eğitim bilimleri ve geri bildirim konusunda “Biz üniversitedeyken özellikle eğitim bilimleri. Derslerinde bu konuyla ilgili yani akademik anlamda bilgiyi aldık derslerden.” BÖ1 eğitim bilimleri ve geri bildirim konusunda “Bu eğitim bilimlerine ders olmasa da öyle bir eğitim aldık sayılır.” UO2 geri bildirim eğitimi eksikliği konusunda "Doğrudan geri bildirim için bir eğitim almadık. UO3 geri bildirim eğitimi eksikliği konusunda "Yeterince gördük mü? Hayır diyebilirim yani." U1 geri bildirim eğitimi eksikliği konusunda "Direkt geri bildirim diye bir ders eğitimi almadık." U2 geri bildirim eğitimi eksikliği konusunda “Üniversite eğitiminde geri bildirim için direkt aldığım bir eğitim olmadı” UO1 mesleki etkileşim konusunda “Hocalarımızdan işin uzmanlarından tabii. Okul bittikten sonra öğretmenlik hayatına başladıktan sonra aslında geribildirmenin hayatımızda ne kadar önemli olduğunu öğrenciler açısından ne kadar etkili olduğunu.” BÖ1 mesleki etkileşim konusunda “Bizler hocalarımızdan aldıklarımızı sonraki dönemlerde okullarda vermeye çalıştık.”

3.3.2. Araştırmanın Dördüncü Alt Amacına Yönelik Bulgular: Sosyal bilgiler öğretmenleri sınıf içinde geri bildirim uygulamalarını hangi amaçlar doğrultusunda gerçekleştirmektedirler?

Araştırmamızda dördüncü alt amacımız ‘Sosyal bilgiler öğretmenleri sınıf içinde geribildirim uygulamalarını hangi amaçlar doğrultusunda gerçekleştirmektedirler?’

şeklinde oluşturulmuştur. Bu amaca yönelik hazırlanan 1 soru katılımcılara sorulmuş ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Tablo 3.16. Araştırmanın Dördüncü Alt Amacına Yönelik Elde Edilen Bulgular

Tema	Kodlar	Frekans	Yüzde%
Geri Bildirim Verme Amaçları ve Etkileri	Öğrenmeyi Değerlendirme	6	40,00
	Motivasyonu Artırma	3	20,00
	Ders Hazırlığı Ve Öncesi Ölçüm	2	13,33
Toplam	4	15	93,33

Dördüncü alt amaca yönelik sorulan soruya verilen cevaplar incelendiğinde ‘Geri bildirim verme amaçları ve etkileri’ teması oluşturulmuş olup ‘Öğrenmeyi değerlendirme, motivasyonu artırma, ders hazırlığı ve öncesi ölçüm ve öğrenci gelişimini desteklemek’ kodlarına ulaşılmıştır. Katılımcıların ‘Öğrenmeyi değerlendirme koduna yönelik görüş bildirmeleri frekansı en yüksek kod olarak görülmüştür. Kodlara ait bazı alıntılar aşağıda verilmiştir.

Örneğin, UO2 öğrenmeyi değerlendirme konusunda "Verdiğimiz kazanımların öğrenci tarafından alınıp alınmadığını anlamamız için geri bildirimleri kullanıyoruz." UO1 öğrenmeyi değerlendirme konusunda "Belirlenen kazanımların ne derece öğrencilere verildiği ne kadar etkili olduğu, yani konunun anlaşılıp anlaşılmadığını, geri bildirimler sayesinde öğrenmeye çalışıyoruz." UO3 öğrenmeyi değerlendirme konusunda "Sonunda da anlatılan konu yani o dersin kazanımını çocuklar almışlar mı öğrenmişler mi öğrenmemişler mi? Bunu tespit etmek için kullanıyorum." BÖ1 öğrenmeyi değerlendirme konusunda "Özellikle işlediğimiz derslerde konunun iyi anlaşılıp anlaşılmadığını, verilen kazanımın. Ne derece verildiğini, çocuklar kavramışlar mı kavramamışlar mı? Tekrar buna değinmemiz gerekiyor mu? Gerekmiyor mu? Bu tarz durumlarda geri bildirim olayını kullanıyoruz." BÖ2 öğrenmeyi değerlendirme konusunda "Kazanımlara hangi düzeyde ulaşıldığını tespit etmek amacıyla geri bildirimde bulunuyorum." U3 öğrenmeyi değerlendirme konusunda "Genellikle dersini öğrenilip öğrenilmediği ve süreç içerisinde kazanımların pekiştirilmesi amacıyla geri bildirimler veriyoruz. BÖ1 öğrenmeyi değerlendirme konusunda "Ayrıca çocuk konuyu öğrenmişse zaten geri bildirimle motive oluyor." U1 geri bildirimi kullanımının

öğrencilerdeki motivasyonu artırma konusunda "Sosyal bilgiler dersinde yapılan olumlu geri bildirimlerden öğrencilere motivasyonu artırır. Başarılarının fark edilmesi ve takdir edilmesi, öğrencilerin öz güvenini artırır." BÖ2 geri bildirim kullanımının öğrencilerdeki motivasyonu artırma konusunda "Özellikle öğrencilerin motivasyonunu sağlamak dersi olan ilgilerini artırmak amacıyla da geri bildirimleri kullanıyorum." UO2 ders hazırlığı ve öncesi ölçüm konusunda "Ayrıca yeni konuya geçmeden önce de bu konunun ön hazırlığını yapmak için ve öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyesini ölçmek için geri bildirim konusunda dikkat ediyoruz." UO3 ders hazırlığı ve öncesi ölçüm konusunda "Öncelikle dersin başında sınıfı öğrencileri derse katmak derse hazır hale getirmek amacıyla bunu kullanıyoruz. Yani sınıfı hazır hale getirmek." UO3 ders hazırlığı ve öncesi ölçüm konusunda "Bir diğeri çocuklar bir önceki konuda bir önceki konuyu anlamışlar mı değiller mi? Yani yeni konuya hazırlar mı? Onu öğrenmek için dersin." U2 geri bildirim öğrenci gelişimini desteklemesi yönüne "Öğrencilerin güçlü yanlarını vurgulamak ve gelişim alanlarını belirlemek için de kullanılmalıdır." U3 geri bildirim öğrenci gelişimini desteklemesi yönüne "İyi bir geri bildirim kullanmak öğrencinin eksikliklerini görmesini ve bu alanda ilerlemesini sağlayacak planlar yapmasını sağlayabilir."

3.3.4. Araştırmanın Beşinci Alt Amacına Yönelik Bulgular: Sosyal bilgiler öğretmenleri geri bildirim öğrencilere etkilerine yönelik ne düşünmektedir?

Araştırmamızda beşinci alt amacımız 'Sosyal bilgiler öğretmenleri geri bildirim öğrencilere etkilerine yönelik ne düşünmektedir?' şeklinde oluşturulmuştur. Bu amaca yönelik hazırlanan 1 soru katılımcılara sorulmuş ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Tablo 3.17. Araştırmanın Beşinci Alt Amacına Yönelik Elde Edilen Bulgular

Tema	Kodlar	Frekans	Yüzde %
Geri Bildirimin Öğrenciye Etkileri	Olumlu Yaklaşım ve Motivasyon	7	43,75
	Eksikleri Fark Etme ve Düzeltme	6	37,50
	İletişimi Güçlendirme	3	18,75
Toplam	3	16	100

Beşinci alt amaca yönelik sorulan soruya verilen cevaplar incelendiğinde ‘Geri bildirim öğrenciye etkileri’ teması oluşturulmuş olup ‘Olumlu yaklaşım ve motivasyon, eksiklikleri fark etme ve düzeltme ve iletişimi güçlendirme’ kodlarına ulaşılmıştır. Katılımcıların ‘Olumlu yaklaşım ve motivasyon’ ve ‘Eksiklikleri fark etme ve düzeltme’ koduna yönelik görüşleri sıklıkla kullandıkları görülmüştür. Aşağıda ortaya çıkan kodlara yönelik alıntılara yer verilmiştir.

Örneğin, U2 geri bildirim öğrenci üzerindeki olumlu yaklaşım ve motivasyonu sağlama konusunda "Geri bildirim öğrenciye derse karşı olumlu yaklaşımların sergilemesine çok büyük katkı sağlıyor." U2 geri bildirim öğrenci üzerindeki olumlu yaklaşım ve motivasyonu sağlama konusunda "Öğrencinin dersi sevmesine ve derse karşı önyargıların kırılmasında çok büyük bir etkiye sahip." U2: "Özellikle bu şekilde geri bildirim verdiğim öğrenciler derse karşı daha motive edici davranışlar sergiliyor." BÖ2 geri bildirim öğrenci üzerindeki olumlu yaklaşım ve motivasyonu sağlama konusunda "Kesinlikle öğrencinin derse karşı ilgisini artırır, motivasyonunu artırır." BÖ2: "Eğer olumlu bir geri bildirimde bulunmuşsanız bir sonraki davranışı sergilemesi için ön ayak olursunuz." U1 geri bildirim öğrenci üzerindeki olumlu yaklaşım ve motivasyonu sağlama konusunda "Öğrencilerin başarılarının fark edilmesi ve takdir edilmesi özgüvenini artırır." U1: "Daha fazla çaba göstermeyi teşvik eder." BÖ2 geri bildirim öğrencilerdeki eksiklikleri fark etme ve düzeltme konusunda "Eğer öğrencideki bir eksikliği dillendirmişseniz geri bildirmeniz en azından öğrencinin eksik öğrenmelerinin de önüne geçmiş oluyorsunuz." BÖ1: "Mesela bir örnek verecek olursak, bu soru yanlış yapılır mı? Hani biz genellikle soru kullanıyoruz ya bunun yerine yanlış yapan soruyu bu soru yanlış yapılır mı diye çocuğu azarlayacağımıza bunun yerine burada kafana karıştıran bir yer mi var? Tarzı soru sorarsak, öğrencinin öğrenme olayı daha iyi olur." U1 geri bildirim öğrencilerdeki eksiklikleri fark etme ve düzeltme konusunda "Geri bildirimler, öğrencilerin öğrenme ilerlemesini izlemek için önemli bir araçtır. Öğrencilere güçlü yönlerini ve gelişim alanları hakkında geri bildiğimi sağlayarak öğrenme sürecinde nerede olduklarını anlamalarına yardımcı olur." U3 geri bildirim iletişimi güçlendirme konusunda "Geri bildirim verme sürecinde öğrencilerimle empati yapma anlamında bir iletişimim oluyor. UO2 geri bildirim iletişimi güçlendirme konusunda Öğrenciler endişelerini ve ihtiyaçlarını anlama yönüyle geri bildirim önem veriyorlar. BÖ2 geri bildirim iletişimi güçlendirme

konusunda: Geri bildirim sayesinde öğrenci etkili iletişim yönünü geliştirir diye düşünüyorum.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders süreçlerinde kullandıkları geri bildirimlerin buldukları kariyer basamakları konumlarına göre de incelemeyi amaçlamıştır.

Öğretmenin rolü değişen eğitim sistemi içerisinde daha önemli bir konuma yükselmiştir. Çünkü yapılandırmacı eğitim anlayışında öğretmen; öğrenciyi merkeze alan, soru soran, motive eden, sorgulatan, tartıştıran, yönlendiren, iş birliği yapabilen, değerlendirme yapan, öğrenciye sorumluk alma bilinci yükleyen ve tercih hakkı sunan aynı zamanda rehberlik yönü güçlü olan kişi konumuna gelmiştir (Akpınar, 2010; Baki, 2008; Güneş, 2008; Morgil ve Yılmaz, 1999). Bu bağlamda öğretmenlerin öğrencilere geri bildirim verme durumlarını incelemek önemli bir gelişme olarak görülmektedir. Bu şekliyle, sosyal bilgiler öğretmenlerinin geribildirimi ders süreçlerinde kullanma durumları incelenmiş ve elde edilen bulgular yorumlanmış ve alan yazında yapılan çalışmalarla tartışılarak sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

1. Alt amaca yönelik sorulan sorulardan elde edilen bulgulara göre geri bildirim; öğretmen adına öğrenmeyi değerlendirme, motivasyonu artırma, ders hazırlığı ve öncesi ölçüm, öğrenci gelişimini desteklemek; öğrenci adına olumlu yaklaşım ve motivasyon, eksiklikleri fark etme ve düzeltme, iletişimi güçlendirme işlevlerinin ön plana çıktığı görülmüştür. Geri bildirim kullanımının öğretmen ve öğrenciye etkisi üzerinde, kazanımların ve ders amaçlarının şekillenme durumlarına da yol göstermesi işlevselliği belirtilmiştir Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen araştırma bulguları incelendiğine Bingöl'de görev yapan ve görüşmeye katılan öğretmenlerin kariyer basamakları fark etmeksizin geri bildirim eğitim süreçleri içerisindeki önemi noktasında fıkırsel anlamda birlik sağladıkları fakat ders süreçlerindeki öğretim faaliyetlerinde geri bildirim kullanımında sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Öğretmenler, geri bildirim eğitim sürecinin vazgeçilmez bir parçası olduğunu ve öğrencilere yönelik etkili bir öğrenme aracı olarak kullanılabileceğini belirtmektedirler. Bu bulgular, geri bildirim eğitimdeki kritik rolünü ve öğretmenlerin bu konuda sahip oldukları farkındalığı ortaya koymaktadır. Öğrencilerin başarılarının artırılmasında ve güçlü yönlerinin belirlenmesinde, eksik öğrenmelerin tespitinin yapılmasında, motivasyon ve ilgiyi artırmada, düşünme becerilerinin geliştirilmesinde geri bildirim

önemi vurgulanmıştır (Aydın, 2011). Yapılan araştırmada geri bildirim öğretmenler tarafından kullanımının başarıya ve etkinliklere katılımı artırma yönüne etkisi araştırılmış olup geri bildirim kullanılan grubun olumlu tutum ve başarılı olduğu görülmüştür (Eraz ve Öksüz, 2015).

Birinci alt amaca yönelik elde edilen bulgulardan görüldüğü üzere katılımcı sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin tamamı geri bildirim kavramının içeriğine hâkim ve derslerinde mutlaka ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerin tamamı geri bildirim ile ilgili önemli bir öğretim aracı olduğu konusunda görüş birliği içindedir. Görüş belirten katılımcı öğretmenlerin birçoğu geri bildirim öğrencilerdeki motivasyonu artırmaya, öğrenci eksikliklerini görmede etkili, iletişimi güçlendiren işlevini belirtmişlerdir. Alan yazına bakıldığında ortaya çıkan bulguları destekleyen çalışmaların olduğu görülmektedir. (Bourget, 1999; Çelen, 2010; Scheeler vd., 2004;).

Araştırmanın yarı yapılandırılmış görüşmelerinden elde edilen bulgular yönüyle öğretim aşamalarında temel unsur geri bildirim etkili, kaliteli, akıcı ve kalıcı olmasıdır. Alan yazında yapılan çalışmalara bakıldığında öğretim süreçlerinde geri bildirim kullanımının önemi ve yeri noktasında birçok çalışmanın var olduğu görülmüştür. (Ayar, 2009; Büyükbay, 2007; Çetinkaya, 2015; Çetinkaya ve Bayat, 2016; Dökmen, 1982; Eyllenen, 2008; Hyland, 2013; Karaca, 2011; Kaya, 2005; Köğce, 2012; Köğce ve Baki, 2014).

2. alt amaca yönelik sorulan sorulardan elde edilen bulgularda geri bildirim türleri (Sözel geri bildirimler, Alkışlatma, Dokunma, Maddi ödüller (çikolata gibi), Simgesel ödüller (alkışlatma, jest ve mimiklerle onaylama), Yazılı geri bildirimler (yazılı raporlar, proje ödevleri ve sunumlar), geri bildirim zamanlaması, ödül ve iyileştirme, öğrenmenin değerlendirilmesi, çeşitlilik sağlanması ve analitik düşünmeye katkısı olacak geri bildirim türlerinin kullanımının önemi üzerinde durulmuştur. Buradan hareketle öğretmenlerin öğretim süreçlerinde geri bildirim hangi türlerini kullanacağı, hangi sıklıkta kullanacağı ve hangi aşamalarında kullanacağı önem arz etmektedir. Öğretmenin öğretim sürecinin belirli aşamalarına özgü geri bildirim türlerine yer vermesinin pek çok faydası vardır. Öğretmenler, öğrencilerin öğrenme sürecinde hangi aşamalarda olduklarını belirlemek için geri bildirim türlerini kullanabilirler. Bu, öğretmenlere öğrenci ilerlemesini daha iyi takip etme ve gerektiğinde müdahale etme

fırsatı verir. Öğrencilere aşamalara özgü geri bildirim vermek, onların ilerlemelerini görmelerini sağlar. Bu da öğrenci motivasyonunu artırabilir çünkü ilerleme kaydedildiğini görmek öğrencileri daha fazla çaba göstermeye teşvik edebilir. Öğretmenler, belirli bir aşamada öğrencilerin karşılaştığı zorlukları tanımlamak için geri bildirim türlerini kullanabilirler. Bu, öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini daha iyi anlamalarını sağlar ve öğretmenlere öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun destek sağlama fırsatı verir. Öğrencilere aşamalara özgü geri bildirim vermek, öğrencilere öğrenme hedeflerini belirleme konusunda rehberlik eder. Öğrenciler, hangi aşamada olduklarını ve neyi başarmaları gerektiğini daha net bir şekilde görebilirler. Öğretmenler, öğrencilere aşamalara özgü geri bildirim vererek kendi öğretim stratejilerini değerlendirebilirler. Hangi aşamalarda öğrencilerin daha fazla desteğe ihtiyaç duyduğunu veya hangi aşamalarda öğrencilerin daha iyi performans gösterdiğini belirleyerek öğretim sürecini iyileştirebilirler. Yapılan çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerde kullandıkları geri bildirim türleri incelenmiş olup bu inceleme sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin değerlendirici geri bildirim türlerini betimleyici geri bildirim türlerine göre daha fazla tercih ettikleri görülmüştür. Alan yazında bu bulguya paralel olarak ortaya çıkan benzer sonuçların varlığı görülmüştür. Matematik derslerinde sınıf öğretmenliği yapan öğretmenlerin 1. Sınıf ile 6. Sınıfa kadar olan sürelerin gözlemlendiği araştırmada, öğretmenler çoğunlukla değerlendirici geri bildirim türlerini tercih etmişlerdir (Knight, 2003). Çimer ve diğerleri (2010)'de benzer şekilde matematik derslerinde sınıf öğretmenlerinin hangi tür geri bildirimleri kullandıklarına yönelik yaptıkları araştırmalarında öğretmenlerin birçoğunun değerlendirici geri bildirimleri kullandıkları sonucuna varmışlardır. Bu bulguların yanında betimleyici geri bildirim türlerinin değerlendirici geri bildirim türlerinden daha çok kullanıldığı araştırmaların var olduğu gözden kaçmamıştır. Ortaokul matematik dersinde öğretmenlerin kullandıkları geri bildirim türlerini belirleme adına yapılan çalışmada, betimleyici geri bildirim türlerinin değerlendirici geri bildirim türlerinden daha fazla tercih edildiği gözlemlenmiştir (Köğce,2012). Öğretmenlik kariyer basamakları içerisinde yer alan baş öğretmenlik basamağına yaklaştıkça tecrübeyle birlikte değerlendirici geri bildirim türünün kullanım sıklığının arttığı görülmüştür. Uzman olan öğretmenlerin de değerlendirici geri bildirimleri sıklıkla kullandıkları görülmüştür.

Öğretmenler, öğrencilerinin performansını değerlendirirken bazen sadece ne yaptıklarına odaklanırken bazen de nasıl yaptıkları ve nasıl gelişebilecekleri hakkında daha derinlemesine bir değerlendirme yaparlar. Örneğin, Knight (2003) küçük yaştaki öğrencilerle yürüttüğü çalışmada, öğrencilerin eylemleri üzerine odaklanırken, ilkokul seviyesindeki öğrencilerle birlikte daha çok nasıl yapıldığı ve gelişim potansiyeli üzerine yoğunlaşan Çimer ve diğerleri (2010) olmuştur. Ders dışı etkinliklerde öğrencilerin matematik dersinde verilen geri bildirim türlerini inceleyerek benzer bir durumu araştıran Eraz (2014), 4. sınıf öğrencileriyle yürütülen bu çalışmada, öğretmenlerin en çok 'değerlendirici' geri bildirimlerde buldukları ve en az 'betimleyici' geri bildirimleri kullandıkları tespit etmiştir.

Yapılan çalışmada öğrencilerdeki sınıf seviyeleri yükseldikçe yeteneğe odaklı geri bildirim isteyen öğrenci sayısının azaldığını, ancak çabaya odaklı geri bildirim talep eden öğrenci sayısının arttığını vurgulamıştır (Burnett, 2001). Öğretmenler tarafından sınıf ortamında kullanılan geri bildirimleri ve bu geri bildirimlere öğrencilerin nasıl tepki verdiklerini inceleyen Burnett & Mandel (2010) araştırmalarında genel övgünün değerlendirici türdeki geri bildirimlerin sıklıkla kullandıkları geri bildirim olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca, 1 ile 4. sınıf seviyesinde öğrenim gören öğrencilerde genellikle kabiliyetlerine odaklanan değerlendirici türde geri bildirim türlerini daha çok kullandığı, ancak 5-7. sınıf seviyesindeki öğrencilerde gözlemlenen geri bildirim türlerinin çabaya odaklanan geri bildirim olduğudur. Köğce (2012) yaptığı çalışmada ortaya çıkan veriler ile bu çalışmada elde edilen verilerin karşılaştırılmasında görülen farklılıklar öğretim programlarının zaman içerisinde değişmesinin yanında öğretmen ve öğrenci özelliklerinin etkisi olabileceği vurgulanmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders aşamalarında kullanılan geri bildirimlere bakıldığında yüzde elliden fazlasının pozitif değerlendirmeye yönelik geri bildirim türlerinin olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders aşamalarında kullandıkları pozitif değerlendirmeye yönelik geri bildirimler içerisinde onaylama türü geri bildirimleri ödüllendirme türü geri bildirimlere göre daha fazla kullandıkları görülmüştür. Köğce (2012), Çimer ve diğ. (2010), Knight (2003)'in yaptıkları araştırmalarda ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında pozitif değerlendirmeye yönelik geri bildirim türlerinden elde edilen sonuçlarla uyum gösterdiği görülmektedir. Çimer ve diğ. (2010) ve Knight (2003)'in yaptıkları araştırmalarda matematik derslerinde sınıf

öğretmenlerinin ders süreçlerinde öğrencilere verilen geri bildirim türlerini ortaya koymayı amaçladıkları araştırmalarında onaylamaya yönelik geri bildirim türlerinin diğer türlere göre daha fazla olduğunu belirlemişlerdir. Çimer ve diğ. (2010) yaptıkları araştırmada onaylamaya yönelik geri bildirim türlerinin 4/1 oranında olduğunu belirtirken, Knight (2003) ise onaylamaya yönelik geri bildirim türlerinin 4/3 oranında olduğunu belirtmiştir. Ders aşamalarında matematik öğretmenlerinin kullandığı geri bildirimlere bakıldığında bunların yüzde ellisinin pozitif değerlendirmeye yönelik geri bildirim türlerinden olduğunu ve bu geri bildirim türlerinin çoğunlukla (yüzde otuz sekiz) onaylamaya yönelik geri bildirim türü olduğu gözlemlenmiştir (Köğce, 2012). Çimer ve diğ. (2010)'nun, Knight (2003) ve Köğce (2012)'ye ait araştırmalarda olduğu gibi bizim çalışmamızda olduğu üzere ödüllendirmeye yönelik geri bildirim türünün az kullanıldığı gözlemlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandığı 'öğrencinin başarısını takdir etme' geri bildirim türünün ödüllendirme türü içerisinde en fazla kullanılan tür olduğu görülmüştür. Sıklıkla kullanılan öğrencinin geniş kitleler tarafından takdir edilmesi ve öğrenciye ayrıcalıklı davranma geri bildirim türünün yedi öğretmen tarafından da kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Pozitif geri bildirim türünün değerlendirici geri bildirim içerisinde kullanım sıklığı öğretmenlik kariyer basamakları içerisinde yer alan uzmanlık sistematiği açısından da sıklık seviyesinin arttığı görülmektedir. Özellikle ödüllendirme ve onaylama geri bildirim türünün uzmanlık seviyesinin artmasıyla uyumlu olduğu görülmektedir.

'Genel övgü' ve 'Genel onaylama ifadesi' geri bildirimler içerisinde yer alan onaylama türünde Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sıklıkla kullandığı görülmüştür. Bu durumun ortaya çıkmasında geri bildirim türleri içerisinde geniş kapsamlı olma adına Genel onaylama ifadesinin ve genel övgü ifadesinin etkin olarak yer alması öngörülmüştür. Genel onaylama ifadesini UO2 öğretmenin kullanmaması dikkat çekicidir. Olumlu el kol kullanma türünü sadece UO3'ün kullanması dikkat çekici olarak görülmüştür. Sembol ve işaret kullanma türünün öğrenciye yıldız veya gülücük işareti olarak düşünüldüğünde veya başka bir anlam ifade edecek şekilde düşünüldüğünde bu türün hiçbir öğretmen tarafından kullanılmaması dikkat çekicidir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cezalandırma geri bildirimini kullanmadıkları görülmüştür. Bu durumun oluşmasında araştırmacının sınıf içerisinde bulunmasının etkisi olarak görülebilir. Eğitim sistemi yönüyle düşünüldüğünde cezalandırma geri

bildirim türünün kullanılmaması olumlu bir sonuç olarak görülmektedir. Bu sonuç alan yazında Köğce (2012) ve Knight (2003)'ün araştırma sonuçlarıyla uyumlu görülmektedir. Cezalandırma geri bildirim türünün çalışmasındaki oranını %0.5 olarak bulan Knight (2003)'ün yanında Köğce (2012) cezalandırma geri bildirim türünün kullanım oranını ise %0.2 olarak bulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders işleme süreçlerinde geri bildirim türleri içerisinde yer alan onaylamama türünün alt kategorilerinde yer alan sembol simge kullanma, öğrenciyi aşağılama ve olumsuz ifadeler kullanmak geri bildirimlerini hiçbir şekilde kullanmamaları cezalandırma geri bildirim türü ile ilgili elde edilen verilerle uyumlu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin onaylamama geri bildirim türü içerisinde yer alan onaylamadığını belirtme türünü sıklıkla kullanmaları genel onaylama ifadesi verileriyle paralellik göstermektedir. Katılımcıların onaylamama geri bildirim türünü sıklıkla kullanmamalarının bulgusu, Çimer ve diğ. (2010)'nin yaptıkları araştırmada buldukları %27 oranındaki yüksek veriyle uyuşmamakla beraber Köğce (2012)'nin araştırmasında bulunduğu %2.6 onaylamama verisiyle uyumlu olduğu görülmektedir. Bu durum Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders işleme süreçlerinde negatif geri bildirim türlerini sıklıkla kullanmadıkları sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda Öğretmenlik kariyer basamakları içerisinde yer alan öğrenciye olumlu yaklaşım ve motivasyonu sağlama adına olumlu görülmüştür. Özellikle başöğretmenlik basamağıyla birlikte negatif ger bildirim azaldığı görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin başarıyı belirtme geri bildirimlerini her aşamada kullandıkları görülmektedir. Başarının durumunu belirtmek geri bildirimi en çok kullanılan tür olduğu görülmüştür.

Sosyal bilgiler öğretmenleri ders işleme süreçlerinde en çok kullanılan değerlendirici geri bildirim içerisinde yer alan pozitif geri bildirimden sonra en fazla kullanılan türün betimleyici geri bildirim içerisinde yer alan gelişmeyle ilgili geri bildirim türü olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri geri bildirim türleri içerisinde sıklıkla kullandığı türlerin doğrusunu söyleme veya yol gösterme olduğu bunun yanında ise yanlış veya eksik düzeltme türünü sıklıkla kullandıkları görülmüştür. Elde edilen bu bulgunun Köğce (2012)'ye ait araştırmadaki bulgularla uyumlu olduğu görülmüştür.

Sosyal bilgiler öğretmenleri onaylama türündeki geri bildirimlerden sonra en çok kullanılan türün gelişme yolunu oluşturma türündeki geri bildirimler olduğu gözlemlenmiştir. Knight (2003) ve Çimer ve diğ. (2010)'nun alan yazında yapılan İlkokul seviyesindeki çalışmalarında yaptıkları araştırma ve gözlemlerde ders süreçlerinde öğretmenlerin gelişme yolunu oluşturmaya yönelik geri bildirimleri hiç kullanmadan süreci tamamladıkları görülmüştür. Knight (2003) ve Çimer ve diğ. (2010)'nun araştırması ilkokul öğretmenleriyle yapılmış olması elde edilen bulgulardaki farklılığın nedeni olabilir.

Öğretmenlik kariyer basamakları yönüyle bakıldığında gelişmeyle ilgili geri bildirim türlerinde baş öğretmen olan katılımcıların bu geri bildirim türlerini daha fazla kullandıkları görülmektedir. Bu durum öğretmenlikte geçen sürenin tecrübeye orantılı olmasına bağlanabilir. Uzman olmayan katılımcıların diğer kariyer basamaklarındaki öğretmenlere göre bu türü daha az kullanıyor olması meslekteki tecrübe eksikliği olabileceği düşünülmektedir.

Elde ettiğimiz verilere baktığımızda öğretmenlikteki tecrübeye derslerde geri bildirim kullanımı arasında pozitif bir ilişkiden bahsedemeyiz. Fakat, öğretmenlik mesleğinde tecrübeli olan ile mesleğe yeni başlamış bir öğretmen arasında eğitime bakış açısında bir farklılığın olduğu görülmüştür (Fuller, 1969; Odabaşı Çimer, 2000). Fuller (1969), yaptığı çalışmada öğretmenlik mesleğini deneyim esasına göre; öğretmenlikte yeni, öğretmenlikte deneyimli ve öğretmenlik mesleğinde son yıllar şeklinde 3 farklı kısma ayırmıştır. Fuller (1969), araştırmasında öğrencilerin öğrenmeye olan ihtiyaçlarını daha fazla dikkate alan, bu amaçla etkili öğretim çalışmalarının daha fazla yoğunlaştığı kısmın öğretmenlikte deneyimli olan grubun olduğunu belirtmiştir. Kariyer basamaklarında ilerleme ile geri bildirim arasında olumlu bir ilişkinin belirlenmesi adına örneklem gruplarının genişletildiği bir çalışmanın yapılması daha uygun görülmektedir.

Öğretmenlerin öğrencilere ders süreçlerinde kullandıkları geri bildirimler, öğretmenlik kariyer basamakları açısından önemli bir rol oynar. Uzman olmayan öğretmenler genellikle stajyer veya başlangıç seviyesindeyken, öğrencilere geri bildirim verme becerilerini geliştirmektedirler. Bu dönemde öğrencilerle etkili bir şekilde iletişim kurma, onların ihtiyaçlarını anlama ve geri bildirimleri doğru bir şekilde

sağlama becerileri kazanılır. Stajyer öğretmenler, bu becerileri geliştirdikçe kariyerlerinde ilerleme kaydetmeye başlarlar.

Uzman öğretmenler, genellikle öğretmenlikte on yıllık deneyime sahiptirler ve derslerinde daha sofistike geri bildirim teknikleri kullanırlar. Bu dönemde, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına daha fazla odaklanılır ve geri bildirimler kişiselleştirilir. Uzman öğretmenler, meslektaşları arasında liderlik rolleri üstlenmeye başlar ve okuldaki eğitim politikalarının geliştirilmesinde aktif rol alırlar.

Baş öğretmenler genellikle mesleklerinde geniş deneyime sahiptirler. Bu aşamada, öğrencilere sağlanan geri bildirimler genellikle daha derinlemesine ve kapsamlıdır. Ayrıca, bu öğretmenler sıklıkla stajyer öğretmenlere veya deneyimsiz meslektaşlarına mentorluk yaparlar. Mentorluk sürecinde, geri bildirim sağlama ve değerlendirme becerileri özellikle önemlidir.

Kariyerlerinin ileri aşamalarında bazı öğretmenler, okul yöneticileri veya eğitim liderleri gibi liderlik pozisyonlarına yükselirler. Bu aşamada, öğrencilere geri bildirim verme becerileri, liderlik ve yönetim becerileri ile birleştirilir. Öğrenci başarısını artırmaya yönelik stratejiler geliştirmek ve okul genelinde öğretim kalitesini iyileştirmek için güçlü geri bildirim süreçleri kurma becerisi, liderlik düzeyindeki öğretmenlerin kariyerlerinde başarılı olmalarını sağlar.

Özetle, öğretmenlerin öğrencilere ders süreçlerinde kullandıkları geri bildirimler, kariyerlerinin farklı basamaklarında önemli bir rol oynar. Bu becerilerin geliştirilmesi ve etkili bir şekilde kullanılması, öğretmenlerin profesyonel gelişimlerine ve kariyerlerinde ilerlemelerine katkıda bulunur. Bu nedenlerle, öğretmenlerin öğretim sürecinin belirli aşamalarına özgü geri bildirim türlerine yer vermesi, öğrenci başarısını artırmak ve öğretim sürecini iyileştirmek için önemli bir stratejidir. Öğretmenlerin kullandığı geri bildirimlerin öğrencilerdeki tutuma olan etkisi kendine güven, çaba ve yetenek üzerinde incelenmiş olup öğrencilerde derse karşı tutumun ve ilginin etkilendiği; öğretmenlerde ise öğretim yeterliliğine bilgi sağladığı belirlenmiştir (Nob, 2016). Özbaş (2009) yaptığı araştırmasında öğrencilere kelime öğretimi yapılan bir çalışmada açılımlayıcı geri bildirim ve doğrulayıcı geri bildirim kullanımının öğrencilerdeki başarıya etkisi incelenmiş olup kullanılan geri bildirim türlerinin öğrenme üzerinde olumlu gelişim sağladığı görülmüştür. Atalı (2008) araştırmasında,

öğretim sürecinde beden dili kullanarak motivasyonel geribildirim verme pratiği incelenmiş bu bağlamda, öğretmenlerin öğrencilere yönelik geribildirim verirken göz teması kurma, öğrencilere ismiyle hitap etme gibi beden dilini kullanma eğiliminde oldukları belirtilmiştir. Bu tür beden dili işaretleri, öğrencilerle etkileşimi artırabilir ve öğrenme sürecine olumlu bir etki yapabilir. Ders öğretim süreçlerinde kullanılan geri bildirim türlerinin incelendiği araştırmada matematik öğretmenleri betimsel türde geri bildirim kullandıkları, Türkçe öğretmenleri ise daha çok değerlendirmeci türde geri bildirim kullandıkları gözlemlenmiştir (Çetinkaya ve Köğce, 2014). Yapılan araştırmada görüldüğü üzere katılımcıların değerlendirmeci geri bildirimini daha çok tercih ettiği görülmektedir. Alan yazındaki araştırma sonuçlarına bakıldığında daha çok betimsel, açıklayıcı ve gelişme yolunu oluşturma türünde geri bildirim kullanıldığı görülmüştür. Chen, Nassaji & Liu (2016) yaptıkları yazmaya dönük araştırmalarında öğretmenler tarafından kullanılan geri bildirimlerin yalnızca yanlışı belirtmenin yanında öğrencilerin açıklayıcı geribildirim türünü de kullandıkları görülmüştür.

Araştırmanın 3. Alt amacına yönelik elde edilen bulgular bağlamında katılımcıların geri bildirimle yönelik mesleki yeterliliklerinin yeterli olduğunu ancak bu konuda lisans döneminde alınan eğitimlerin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Meslektaşlarla yapılan iletişim faaliyetleriyle geri bildirim konusunda kendilerini geliştirmeye çalıştıkları, yine sosyal medya platformlarıyla ve okul zümre toplantıları şeklinde etkileşim yaşayıp deneyim kazanmaya çalıştıkları noktasında fikir beyan etmişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders süreçlerinde etkili geri bildirim verme becerileri, öğrencilerin öğrenme sürecini desteklemek ve geliştirmek açısından oldukça önemlidir. Geri bildirimler, öğrencilerin gelişimini desteklemek için objektif ve yapıcı olmalıdır. Öğrencilere nesnel ve detaylı geri bildirimler sunarak, hangi alanlarda güçlü olduklarını ve hangi alanlarda gelişime ihtiyaç duyduklarını anlamalarını sağlamak önemlidir. Öğrencilerin farklı öğrenme stilleri ve hızları olduğunu unutmamak gerekir. Öğretmenler, her bir öğrencinin ihtiyaçlarına uygun olarak bireyselleştirilmiş geri bildirimler sunmalıdır. Bu, öğrencilerin kendilerini daha iyi anlamalarına ve gelişimlerini kişiselleştirilmiş bir şekilde takip etmelerine olanak tanır. Geri bildirimler sadece öğrencilerin geçmiş performanslarını değil, aynı zamanda gelecekte nasıl daha iyi yapabileceklerini de içermelidir. Öğretmenler, öğrencilere hedefler belirlemelerinde,

stratejiler geliştirmelerinde ve s¼rekli olarak gelişim g¼stermelerinde rehberlik etmelidir. ¼ğrencilerin ders s¼recine aktif olarak katılmalarını teşvik etmek i¼in geri bildirimler ¼nemlidir. Olumlu geri bildirimler, ¼ğrencilerin kendilerine olan g¼venlerini artırırken, yapıcı eleştiriler ise ¼ğrencilerin gelişimine y¼nelik motivasyonlarını destekler. Geri bildirimlerin a¼ık, anlaşılır ve yapıcı olması gerekir. ¼ğrencilere neyin iyi gittiğini, neyin iyileştirilebileceğini net bir şekilde iletmek, ¼ğrencilerin geri bildirimleri anlamalarına ve bunlardan faydalanmalarına yardımcı olur. ¼ğretmenler, ¼ğrencilerle empati kurmalı ve onların duygusal ihtiya¼larını anlamalıdır. İyi iletişim becerileri, ¼ğrencilerle sağlıklı bir ilişki kurmayı ve g¼ven ortamı oluşturmayı sağlar.

Bu beceriler, sosyal bilgiler ¼ğretmenlerinin ¼ğrencilerin akademik başarısını artırmak ve onların kişisel gelişimlerine katkıda bulunmak i¼in etkili bir şekilde geri bildirim vermesine yardımcı olacaktır.

Alan yazın, ¼ğretmenlerin etkili geri bildirim verme stratejilerini ¼ğrenmeleri ve uygulamaları gerektiğini vurgular. ¼rneğin, Black & Wiliam'ın (1998) "Inside the Black Box" araştırması, formative assessment (şekillendirici değerlendirme) tekniklerinin ¼ğretmenlerin ¼ğrenci ¼ğrenmesini nasıl iyileştirebileceğini g¼stermektedir. Ayrıca ¼ğretmenlerin ¼ğrenci yanıtlarını değerlendirme ve buna dayalı olarak geri bildirim verme yeteneklerinin ¼nemini vurgular. ¼rneğin, Hattie & Timperley'in (2007) ¼alıřmaları geri bildirim s¼recinin ¼ğrenci ¼ğrenmesindeki etkilerini inceler ve ¼ğretmenlerin geri bildirim etkili bir şekilde nasıl kullanılacağını anlamalarının ¼nemini vurgular. Bir başka araştırmada ¼ğretmenlerin ¼ğrencilere bireyselleştirilmiş geri bildirim sağlamalarının ¼nemini vurgular. ¼rneğin, Brookhart'ın (2008) araştırmasında ¼ğretmenlere ¼ğrencilerinin farklı ¼ğrenme ihtiya¼larına ve g¼çlü ve zayıf y¼nlerine uygun olarak geri bildirim verme stratejilerini ¼ğretir. Bazı araştırmalar, ¼ğretmenlerin kendi geri bildirim verme s¼re¼lerini değerlendirmelerini ve geliştirmelerini sağlayan ¼ğretmen geliştirme programlarının etkisini inceler. ¼rneğin, Timperley & diğ.. (2007) araştırmalarında ¼ğretmenlerin geri bildirim verme s¼re¼lerini nasıl iyileştirebilecekleri konusunda stratejiler sunar.

Bu ¼alıřmalar, ¼ğretmenlerin geri bildirim verme yeterliliklerini geliştirmek i¼in ¼eřitli stratejilerin ve araştırma alanlarının bulunduğunu g¼stermektedir. Bu alanlardaki

çalışmalar, öğretmenlerin derslerinde daha etkili geri bildirim sağlamalarına yardımcı olabilmektedir.

Öğretmenlerin lisans dönemindeki alacakları eğitim, öğretmenlere öğrenci davranışlarını anlama, öğrenci farklılıklarını değerlendirme ve öğrencilere etkili geri bildirimler sağlama becerilerini geliştirme konusunda yardımcı olabilir. Öğrencilerin bireysel öğrenme stillerini ve ihtiyaçlarını anlamak, öğretmenlerin geri bildirimlerini bu farklılıklara göre uyarlamalarında kolaylık sağlayacaktır. Bu alandaki eğitimler, öğretmenlere dijital araçlar ve teknolojileri kullanarak öğrencilere geri bildirim sağlama becerilerini geliştirmelerine yardımcı olacaktır. Örneğin, çevrimiçi değerlendirme araçlarını kullanarak anlık geri bildirimler sağlama veya dijital portföyler aracılığıyla öğrenci ilerlemesini izleme gibi beceriler öğretilir. Alınacak bu eğitimler, öğretmenlere etkili iletişim becerileri kazandırabilir ve öğrencilere verimli geri bildirimler sağlama konusunda destek olabilir. Öğretmenlerin öğrencilerle empati kurma, açık ve net iletişim kurma ve olumlu bir öğrenme ortamı oluşturma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Öğretmenlere farklı değerlendirme yöntemlerini kullanma ve öğrencilere bireysel, anlamlı ve yapıcı geri bildirimler sağlama konusunda bilgi ve beceri kazandırabilir. Formatif değerlendirme teknikleri, öğrenci öğrenmesini izleme ve geri bildirim sağlama konusunda özellikle önemlidir.

Öğretmenler arası mesleki etkileşimin öğrencilere ders süreçlerinde geri bildirim vermeyle ilgili yadsınamaz bir gerçektir. İş birliği, profesyonel gelişim ve izleme gibi etkileşimler, öğretmenlerin geri bildirim kalitesini artırmada yardımcı olmakta ve dolayısıyla öğrencilerin öğrenme deneyimlerini iyileştirebilmektedir. Çalışmamızda elde edilen bulgulara da baktığımızda katılımcı öğretmenlerin meslektaşlarıyla iletişim ve etkileşimin önemini vurgulamış ve bu etkileşimin sıklıkla kullanılmaya çalışıldığından bahsetmişlerdir. Alan yazında bu düşüncelere örnekler mevcuttur. Birchak, Connor & Crawford (1998) tarafından yapılan bir araştırmada, öğretmenler arasındaki işbirliğinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma, öğretmenlerin mesleki etkileşiminin, ders planlama, öğretme stratejileri ve öğrencilere geri bildirim verme gibi süreçlerde ortak anlayışın gelişmesine katkı sağladığını göstermektedir. Bu da öğrencilerin öğrenme süreçlerini iyileştirebileceği ve daha etkili geri bildirim alabilmelerini sağlayabileceği belirtilmiştir. Akiba, LeTendre & Scribner (2007) tarafından yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin profesyonel gelişim

programlarına katılmasının öğrencilere geri bildirim verme kalitesini nasıl etkilediği incelenmiştir. Araştırma, bu tür programlara katılan öğretmenlerin, derslerinde daha sistematik ve bireyselleştirilmiş geri bildirim sağladıklarını ve bu sayede öğrenci öğrenme çıktılarını artırdıklarını göstermektedir. Yoon & diğ. (2007) tarafından yapılan bir meta-analizde, öğretmenler arası mesleki etkileşimin öğretmenlerin sınıf içi değerlendirme ve geri bildirim pratiklerini nasıl etkilediği incelenmiştir. Bulgular, öğretmenlerin birbirlerinden öğrenme fırsatlarının, sınıf içi değerlendirme ve geri bildirim süreçlerini geliştirdiğini ve bu da öğrencilerin öğrenme sonuçlarını artırdığını göstermektedir.

4. alt amaca yönelik elde edilen bulgulara göre katılımcılar genellikle öğrenmeyi değerlendirme, motivasyonu artırma, ders hazırlığı ve öncesi ölçüm ve öğrenci gelişimini desteklemek yönünde fikirler beyan etmişlerdir. Geri bildirim uygulamaları, öğrencilerin akademik ilerlemesini izlemek ve değerlendirmek için kullanılabileceği gibi öğretmenler, öğrencilerin hangi konularda güçlü olduklarını ve hangi konularda zorlandıklarını belirlemek için geri bildirimleri kullanabilirler. Geri bildirimler, öğrencilere eksikliklerini ve güçlü yönlerini anlamaları konusunda yardımcı olabilmektedir. Öğretmenler, bu geri bildirimleri kullanarak öğrencilerin performansını artırmak için bireysel veya grup düzeyinde stratejiler geliştirebilirler. Pozitif ve yapıcı geri bildirimler, öğrencilerin motivasyonunu artırabilir. Öğrenciler, başarılarını takdir eden ve onlara yönelik övgüler alan bir ortamda daha fazla öz güven kazanabilirler. Geri bildirimler, öğrencilere doğru yönde rehberlik etmek için kullanılabilir. Öğrenciler, geri bildirimlerden aldıkları bilgileri kullanarak daha etkili öğrenme stratejileri geliştirebilir ve kendilerini geliştirebilirler. Öğretmenler, öğrencilerle iletişimi güçlendirmek ve öğrenme ortamını daha etkili hale getirmek için geri bildirimleri kullanabilirler. Öğrencilere verilen geri bildirimler, öğrencilerin öğretmenleriyle etkili bir şekilde iletişim kurmalarını ve ihtiyaçlarını daha iyi ifade etmelerini sağlayabilir.

Öğretim aşamalarında belirlenen hedeflere ulaşılma düzeyinin belirlenmesi geri bildirim sayesinde olmaktadır (Sönmez, 2019). Etkili geri bildirim alan öğrenci kendisine ait hedeflere ulaşılma yönünü kıyas edebilmektedir. Bu durum öğretmenler içinse sistemin belirlediği hedeflerin eksikliklerini ve durumu görme açısından önem arz etmektedir.

Singh, (2016); Man, Xu, & Toole, (2018) yaptıkları araştırmada öğrencilerdeki üst düzey düşünme becerilerini geliştiren ve etkili yeni fikirlerin meydana çıkmasını sağlayan geri bildirimdir. Öğrencilerdeki motivasyonu geri bildirimleri etkili kullanmak yoluyla artırmak öğrencilerdeki yansıtıcı düşünmeye karşı olan ilgilerini artırır (Çimen, 2017).

Araştırmada elde edilen bulgulardan da görüldüğü üzere öğrenmeyi değerlendirme öğretim sürecinin önemli bir parçasıdır. Joughin, (2008) yaptığı araştırmada kaliteli ve nitelikli bir öğretim faaliyetinin desteklenmesi ve öğrencilerdeki var olan başarının değerlendirilmesi geri bildirim etkin kullanımına bağlıdır. Alan yazın incelendiğinde etkili öğrenme adına farklı geri bildirim türlerinin kullanımının önemi üzerinde durulmuştur. Biçimlendirici geri bildirim türü bu türlerden birisi olup öğrencilerdeki düşüncelerin değişimini ve öğrenmenin iyi bir yöne doğru çevrilmesini hedeflemektedir (Shute, 2008).

Araştırmamızda elde edilen bulgular bağlamında öğrenci gelişimini desteklemek adına düzeltici geri bildirim kullanımının önemli olduğu görülmektedir. Alan yazında yapılan çalışmalara bakıldığında öğrencinin yaptığı davranışın yanlışlığı veya fikirlerin doğruluktan uzak oluşu yönünü görüp bunu düzeltme adına yapılan geri bildirim türünün düzeltici geri bildirim olduğu belirtilmiştir (Ellis, 2009). Aynı zamanda yapıcı geri bildirim vermenin de öğrenciyi cesaretlendirme ve motive etme yönüyle önemli bir tür olarak görülmektedir (Ovando, 1994).

Öğrenmenin görünen işlevini ortaya çıkaran öğretim aracının geri bildirim olduğu önemli bir gerçektir. Mesela, öğrenciler öğrenme faaliyetlerinin değerlendirmelerini yapabilmek için kendilerine sunulan hataları analiz edip yeteneklerini geliştirme yoluna giderler (Hattie, Gan, & Brooks, 2016).

Araştırmamızın 5. Alt amacına yönelik elde edilen bulgulara bağlamında öğrencilerin ders süreçlerinde öğretmenlerin kendilerine kullandığı geribildirimlerden derse karşı olumlu yaklaşım ve motivasyon, eksiklikleri fark etme ve düzeltme, iletişimi güçlendirmeye yönelik etkilerinin önemine yönelik görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin derslerde kullandığı geri bildirimlerin, öğrencilerde derse karşı olumlu yaklaşım ve motivasyon üzerinde önemli etkileri olmaktadır. Öğrencilere yapılan olumlu ve yapıcı geri bildirimler, öğrencilerin başarılarını takdir etmelerini sağlar ve

onları ders çalışmaya teşvik eder. Ayrıca, geri bildirimler öğrencilere neyi doğru yaptıklarını ve nerede gelişim göstermeleri gerektiğini göstererek, hedeflerine ulaşma yolunda motive olmalarını sağlar. Olumlu geri bildirimler, öğrencilerin kendilerine olan güvenini artırabilir. Başarılarını takdir etmek ve doğru yolda olduklarını göstermek, öğrencilerin kendilerine olan inançlarını güçlendirir ve daha zorlu görevlere daha fazla cesaret edebilmelerini sağlar. Öğrencilere yapılan yapıcı geri bildirimler, onların derse ve öğrenme sürecine duygusal olarak bağlı olmalarını teşvik eder. Öğrenciler, kendilerinin ve çabalarının değer gördüğünü hissettiğinde, derslere ve öğrenmeye daha fazla bağlanırlar. Olumlu geri bildirimler, öğrencilerin başarılarını artırabilir. Doğru yolda olduklarını ve hedeflerine ulaşabileceklerini gördüklerinde, daha fazla çaba gösterirler ve daha iyi sonuçlar elde ederler. Yapıcı geri bildirimler, öğrencilerin olumsuz duygularını azaltabilir. Öğrenciler, yapılan geri bildirimlerle eksikliklerini anlayıp bunları geliştirmeye odaklandıklarında, başarısızlık korkusu ve kaygıları azalır. Bu etkiler, öğretmenlerin derslerde geri bildirimleri doğru ve etkili bir şekilde kullanarak öğrencilerin derse olan tutumunu ve motivasyonunu artıracaklarını göstermektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders süreçlerinde kullandıkları geri bildirimler, öğrencilerin eksikliklerini fark etme ve düzeltme sürecinde önemli bir rol oynar. Sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrencilerin ders materyalini anlama ve uygulama becerilerini değerlendirmek için çeşitli değerlendirme araçları kullanırlar. Ödevler, sınavlar, proje sunumları ve sınıf içi etkinlikler gibi araçlarla öğrenci performansını izlerler. Bu değerlendirme sürecinde öğretmenler, öğrencilerin eksikliklerini belirlemek için geri bildirim sağlarlar. Örneğin, bir öğrencinin belirli bir konuyu anlamadığı veya belirli bir beceriyi geliştirmekte zorlandığı tespit edildiğinde, öğretmen bu konuda rehberlik edici geri bildirimler sağlayarak öğrencinin eksikliklerini belirler. Öğrencilerin eksikliklerini belirledikten sonra düzeltici geri bildirimler sağlarlar. Bu geri bildirimler, öğrencilere eksik oldukları konularda daha fazla pratik yapma, ek kaynaklara başvurma veya belirli becerilerini geliştirmek için stratejiler önerme gibi şekillerde olabilir. Düzeltici geri bildirimler, öğrencilerin hatalarını tanımlamalarına ve bu hatalardan öğrenmelerine yardımcı olur. Örneğin, bir öğrencinin belirli bir sosyal bilgiler konusunu yanlış anladığını fark eden bir öğretmen, öğrenciye doğru bilgiyi sağlayarak ve konuyu daha derinlemesine incelemesini teşvik ederek düzeltici geri bildirimde bulunabilirler.

Öğrencilerin eksikliklerini belirledikten sonra bireyselleştirilmiş destek sağlamak için çaba gösterirler. Bu destek, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına ve öğrencinin özgün eksikliklerine göre uyarlanabilir. Örneğin, bir öğrencinin belirli bir konuda zorluk yaşadığını tespit eden bir öğretmen, öğrencinin bu konuyu daha iyi anlaması için ek materyaller sağlayabilir veya ekstra destek oturumları düzenleyebilir. Bu noktalar, sosyal bilgiler öğretmenlerinin geri bildirimler aracılığıyla öğrencilerin eksikliklerini fark etme ve düzeltme sürecindeki rolünü vurgular. Bu süreç, öğrencilerin sosyal bilgiler alanındaki becerilerini geliştirmelerine ve başarılarını artırmalarına yardımcı olur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders süreçlerinde kullandıkları geri bildirimler, öğrencilerde iletişimi güçlendirme üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Sosyal bilgiler dersleri genellikle tartışma, grup çalışması ve sunum gibi etkileşimli aktiviteler içerir. Öğretmenler, bu aktiviteler sırasında öğrencilere geri bildirim sağlayarak iletişim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilirler. Örneğin, öğrencilere sunumlarını değerlendirirken konuşma becerilerini, mantıklı argümanlarını ve etkili görsel destek kullanımını göz önünde bulundurabilirler. Bu geri bildirimler, öğrencilerin iletişim becerilerini güçlendirerek daha etkili bir şekilde iletişim kurmalarına katkı sağlayabilir. Sosyal bilgiler dersleri, farklı kültürler, tarihler ve toplumlar hakkında öğrenmeyi içerir. Öğretmenler, öğrencilere bu konularda geri bildirim sağlayarak empati yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olabilirler. Örneğin, öğrencilerin bir konu hakkında farklı görüşleri anlamalarını ve değerlendirmelerini teşvik edebilirler. Bu tür geri bildirimler, öğrencilerin farklı bakış açılarını anlamalarını ve empati kurmalarını sağlayarak iletişimlerini zenginleştirebilir. Sosyal bilgiler dersleri genellikle eleştirel düşünme ve tartışma yeteneklerini geliştirmeyi amaçlar. Öğretmenler, öğrencilere bu süreçlerde geri bildirim sağlayarak eleştirel düşünme ve tartışma becerilerini destekleyebilirler. Örneğin, öğrencilerin argümanlarını desteklemek için kanıtlar kullanmalarını veya karşı argümanlara yanıt vermelerini teşvik edebilirler. Bu tür geri bildirimler, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirerek daha derinlemesine ve etkili iletişim kurmalarına olanak tanır. Bu örnekler, sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders süreçlerinde kullandıkları geri bildirimlerin öğrencilerde iletişimi güçlendirme potansiyelini ön plana çıkarmaktadır.

Alan yazın incelendiğinde elde edilen bulgularla uyuşan sonuçlar olduğu görülmektedir. Öğrencilerin öğrenmelerini sağlama adına öğretmenlerin sunduğu destek öğrencilerdeki bireysel durumlar ve anlama seviyelerine uygun verilmesinin uygun olduğu belirtilmiştir (Orsmond, Merry & Reiling 2005). Rowe & Wood, (2008) araştırmalarında öğrencilere yapılması gerekenleri ve nasıl yapacakları açık bir şekilde verildiğinde daha etkili ve hızlı bir öğrenme gerçekleştirecekleri ifade edilmiştir. Benzer bir durum Hattie (1987) araştırmasında görülmüş olup, geri bildirim uygun verildiği bir an öğrencilerdeki başarının artmasındaki en etkili araç olduğu görülmüştür.

Sosyal bilgiler derslerinde öğretmenler sıklıkla öğrencilere sorular sorar ve onların cevaplarını değerlendirir. Bu süreç, öğrencilerin derse katılımını teşvik eder ve öğrenciler arasında etkileşimi artırır. Örneğin, öğretmenlerin öğrencilere soru sorması ve ardından öğrencilerin yanıtlarını değerlendirerek onları yönlendirmesi, öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle etkileşimini artırabilir. Bu tür etkileşimler, öğrencilerin konuyu daha derinlemesine anlamalarına ve birbirlerinden öğrenmelerine olanak tanır (Doğan ve Sezer 2009.)

Araştırmada elde edilen bulgular ve bulgular bağlamında yapılan yorumlar ve sonuçlar düşünüldüğünde sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders süreçlerinde geri bildirim aracını olumlu ve etkili bir şekilde kullanmaya çalıştıkları görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerde kullandıkları geri bildirim türleri incelenmiş olup bu inceleme sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin değerlendirici geri bildirim türlerini betimleyici geri bildirim türlerine göre daha fazla tercih ettikleri görülmüştür. Aynı zamanda geri bildirim öğretimin faaliyetlerindeki önemi ve işlevi noktasında olumlu görüşler bildirmişlerdir. Öğrencileri motive eden, eksikliklerini gösteren ve öğrenmeyi geliştiren geri bildirim türlerini tercih etmeye çalıştıkları görülmüş olup bu yönde görüş bildirmişlerdir. Geri bildirim verme koşulunda genel anlamda yeterliliklerini normal seviyede gördükleri ancak lisans eğitimindeki geri bildirim eğitimindeki eksiklikleri vurgulamışlardır. Geri bildirim öğrenciye kendisini geliştirmesi adına önemli bir araç olarak görüp mesleki anlamda etkileşimin geri bildirim verem üzerinde etkili olduğu noktasında görüşler ön plana çıkmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular ve yorumlardan yola çıkarak aşağıdaki öneriler oluşturulmuştur.

Uygulayıcılara Öneriler

- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders süreçlerinde betimleyici geri bildirim türlerine de yeterince yer verilebilir.
- Öğrenmeyi etkili bir şekilde kolaylaştıran, çağın gerektirdiği eğitim anlayışına uygun geri bildirim türlerinin kullanımına ağırlık verilebilir.
- Öğretmenlerin öğrencilere geri bildirim verirken performansı artıracak tarzda ve anında geri bildirim vermeleri ve bunu sözel ya da yazılı bir şekilde yapılabilir.
- Geri bildirim verirken öğrencinin gelişim seviyeleri dikkate alınabilir.
- Geri bildirim verilirken öğrencilerin davranışlarına yönelik olmalı ve bireysel olarak verilebilir.
- Öğrenciye rehberlik yapacak geri bildirimlere ağırlık verilebilir.
- Geri bildirim verme konusunda mesleki etkileşimi artıracak etkinlikler ve ortamlar oluşturulabilir.
- Geri bildirim verilirken olumlu ve yapıcı bir dil kullanılabilir.
- Öğretmenlere değişen durumlara uygun tarzda etkili geri bildirim verme konusunda hizmet içi eğitimler verilebilir.
- Lisans eğitimi dönemlerinde eğitim fakültelerinde geri bildirim konusunda müstakil olacak tarzda bir ders konulabilir.

Araştırmacılara Öneriler

- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin daha geniş katılımının sağlanacağı araştırmalar yapılabilir.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin katılımının sağlanacağı deneysel araştırmalar yapılabilir.
- Geri bildirim konusundaki araştırmalar ilkökul ve lise düzeyindeki okullarda da yapılabilir.
- Geri bildirim alanlarının sınırlandırıldığı bir araştırma yapılabilir. Örneğin geri bildirim olumlu ve olumsuz türlerine yönelik bir çalışma yapılabilir.

- Geri bildirim türlerinden hangilerinin ne ölçüde öğrencilerdeki performansa olumlu etki ettiği ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adrienne, R. (1997). Feedback: Enhancing the performance of adult learners with learning disabilities. National Adult Literacy and Learning Disabilities Center, Washington, DC.
- Akiba, M., LeTendre, G., ve Scribner, J. (2007). Teacher quality, opportunity gap, and national achievement in 46 countries. *Educational Researcher*, 36(9), 369-387. <https://doi.org/10.3102/0013189X07308739>
- Akpınar, B. (2010). Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmen, öğrencinin ve velinin rolü. *Eğitime Bakış Dergisi*, 6(16), 16-20.
- Akpınar, E., ve İcen, M. (2012). Küresel vatandaşlık eğitiminin uluslararası sorunların çözümündeki rolü. *Erzincan Üniversitesi SBE. Dergisi*, 5(2), 285-302.
- Akpınar, M. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenleri hangi geri bildirim stratejilerini kullanıyor. *Evrensel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 1317-1327. <https://doi.org/10.13189/ujer.2018.060623>
- Akpınar, M., ve Özalp, M. T. (2023). Öğretmen! Lütfen yolumu aydınlatın: Sosyal bilgiler eğitiminde bireysel geri bildirim başarıya etkisi. *Uluslararası Eğitim ve Okuryazarlık Araştırmaları Dergisi*. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> <http://dx.doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.11n.4p.272>
- Atalı, A. (2008). The use of constructive feedback in speaking and writing tasks at Gazi University Research and Application Center for Instruction of Foreign Languages (Unpublished master's thesis). Gazi University, Ankara.
- Ayar, T. (2009). Öğretme-öğrenme sürecinde geribildirim: Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmen ve öğrencilerinin görüşlerine göre sınıfta geribildirim kullanımının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi, Adana*.
- Aydın, A. (2001). Eğitim fakültesi mezunu olan ve olmayan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yeterliliklerinin karşılaştırılmasına yönelik bir çalışma. Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Aydın, S. (2011). İlköğretim 5. sınıf matematik dersinde dereceli puanlama anahtarı kullanılarak verilen geribildirim öğrenci başarısına etkisi (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). Ankara Üniversitesi Ankara.
- Baki, A. (2008). Kuramdan uygulamaya matematik eğitimi (3rd ed.). Ankara: Harf Eğitim Yayıncılık.
- Benligiray, S. (2014). Yönelimsel bir araç olarak çok kaynaklı geribildirim. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Birchak, B., Connor, C., Crawford, K., Mand, Khan, L., Kaser, S., Turner, S., ve Short, K. (1998). Teacher study groups: Building community through dialogue and reflection. Urbana, Illinois: National Council of Teachers of English.
- Black, P., ve Wiliam, D. (1998a). Inside the black box: Raising standards through classroom assessment. London: Kings College School of Education.
- Black, P., ve Wiliam, D. (1998b). Assessment and classroom learning. *Assessment in Education: Principles, Policy ve Practice*, 5(1), 7-74.
- Bloom, B. S. (1979). İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme (D. A. Özçelik, Trans.). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Bloom, B. S. (2016). İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme (D. A. Özçelik, Trans.). Pegem Akademi.
- Boistrup, L. B. (2010). Assessment discourses in mathematics classrooms: A multimodal social semiotic study (Doctoral thesis). Stockholm University, Faculty of Science, Department of Mathematics and Science Education. Retrieved from <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:355024/FULLTEXT02.pdf>
- Bordoh, A. (2023). Social educator teacher trainees' use of feedback in assessing student learning in social studies lessons in basic schools in Ghana: A study of selected colleges of education in western and northern regions. *Social Educator*, 7, 27-43.
- Bourget, B. E. (1999). Use of feedback by more reflective and less reflective teachers (Unpublished doctoral thesis). Virginia University, USA.

- Brinko, K. T. (1993). The practice of giving feedback to improve teaching: What is effective? *The Journal of Higher Education*, 64(5), 574-593. <https://doi.org/10.1080/00221546.1993.11778449>
- Brookhart, S. M. (2008). How to give effective feedback to your students. Association for Supervision and Curriculum Development, USA.
- Broomes, G. (2011). The impact of feedback in a social studies classroom. *Journal of Social Studies Research*, 35(1), 17-28.
- Burrell, A., ve Bubb, S. (2000). Teacher feedback in the reception class: Associations with children's positive adjustment to school. *Education 3-13*, 28(3), 58-64.
- Burnett, P. C. (1996). Childrens' self-talk and significant others' positive and negative statements. *Educational Psychology*, 16, 57-68.
- Burnett, P. C. (2001). Elementary students' preferences for teacher praise. *Journal of Classroom Interaction*, 36(1), 16-23. Retrieved from
- Butler, D. L., ve Winne, P. H. (1995). Feedback and self-regulated learning: A theoretical synthesis. *Review of Educational Research*, 65(3), 245-274.
- Büyükbay, S. (2007). The effectiveness of repetition as corrective feedback (Unpublished master's thesis). Bilkent University, Ankara.
- Can, Ş. (2005). Öğretme-öğrenmede ipuçları ve pekiştireçlerin rolü. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, 14, 271-287.
- Çalışkan, H. (2011). Öğretmenlerin hazırladığı sosyal bilgiler dersi sınav sorularının değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 120-131.
- Çelen, B. (2010). Sanal alıştırma ortamlarında doğrulayıcı geri bildirim kullanılmasının motivasyona, akademik başarıya ve kalıcı öğrenmeye etkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Education Sciences Institute, İstanbul.
- Çelikkaya, T., Karakuş, U., ve Demirbaş, Ç. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme araçlarını kullanma düzeyleri ve karşılaştıkları sorunlar. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 57-76.

- Çetinkaya, G. (2015). Examining characteristics of teacher feedback in organizing written texts. *International Journal of Social Sciences ve Education*, 5(2), 322-331.
- Çetinkaya, G., Bayat, N., ve Alaca, S. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinde yazılı düzeltme geribildirimleri ve öğrencilerin edimsel çıkarımları. *Mediterranean Journal of Humanities*, 6(1), 85-98.
- Çetinkaya, G., ve Köğce, D. (2014). Ortaokul Türkçe ve matematik öğretmenlerinin öğrencilere verdikleri sözel geribildirimlerin incelenmesi. *Turkish Studies*, 18(2), 113-136.
- Çimen, O. (2017). Öğretmen adaylarına uygulanan geri bildirim modelinin motivasyon ve yansıtıcı düşünme eğilimlerine etkisi (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi. (461507).
- Çimer, S. O., Bütüner, S. Ö., ve Yiğit, N. (2010). Öğretmenlerin öğrencilerine verdikleri dönütlerin tiplerinin ve niteliklerinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 517-538. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/153419>
- Crooks, T. J. (1988). The impact of classroom evaluation practices on students. *Review of Educational Research*, 58(4), 438-481.
- Çobakçor, B. Ö., Akşan, E., Öztürk, T., ve Çimer, S. O. (2011). İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının matematik derslerinden aldığı ve tercih ettiği geri bildirim türleri. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 2(1), 46-68.
- Davies, P. (2003). Closing the communications loop on the computerized peer-assessment of essays. *Association for Learning Technology Journal*, 11(1), 41-54.
- Deci, E. L., ve Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
- Demirel, Ö. (2015). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme (24th ed.)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dempsey, J. V., ve Wager, S. U. (1988). A taxonomy for the timing of feedback in computer-based instruction. *Educational Psychology*, 28(10), 20-25.

- Dixon, H. (2005). The efficacy of using a feedback typology as a heuristic device to deconstruct teachers' feedback practice. *Waikato Journal of Education*, 11(2). Retrieved from <https://www.wje.org.nz/index.php/WJE/article/download/309/323>
- Duran, A. (2013). Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları alternatif ölçme değerlendirme tekniklerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Durmuş, S., ve Karakırık, E. (2005). Virtual manipulatives in mathematics education: A theoretical applications. 5th International Educational Technologies Conference, Sakarya, 25-27.
- Doğan, Y., ve Onur Sezer, G. (2009). The opinions of teachers, who teach social studies courses, related to themselves and their students. *E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 1C0026, 4(2), 327-345.
- Doğanay, A. (2005). Sosyal bilgiler öğretimi. In C. Öztürk ve D. Dilek (Eds.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (pp. 25-40). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dökmen, Ü. (1982). Farklı tür geribildirimlerin (feedback) öğrenmeye etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 15(2), 1-79.
- Ellis, R. (2009). Corrective feedback and teacher development. *L2 Journal*, 1(1).
- Ergin, A. (2012). *Eğitimde etkili iletişim* (6th ed.). Ankara: Anı.
- Eraz, G., ve Öksüz, C. (2015). Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin ders dışı matematik etkinliklerine ilişkin uyguladıkları geribildirimlerin etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 105-119.
- Eylenen, S. (2008). The effect of three different types of corrective feedback on writing performances of English language learners (Master's thesis, ODTÜ, Ankara).
- Fuller, F. F. (1969). Concerns of teachers: A developmental conceptualization. *American Educational Research Journal*, 6(2), 207-226.
- Fluckiger, J., Vigil, Y. T. Y., Pasco, R., ve Danielson, K. (2010). Biçimlendirici geri bildirim: Öğrenmeyi geliştirmek için öğrencileri değerlendirmeye ortak olarak dahil etmek. *Üniversite Öğretmenliği*, 58(4), 136-140.

- Gamlem, S. M., ve Smith, K. (2013). Student perceptions of classroom feedback. *Assessment in Education: Principles, Policy ve Practice*, 20(2), 150-169. <https://doi.org/10.1080/0969594X.2012.749212>
- Güneş, E. (2007). Web ortamında problem temelli öğrenmede farklı geribildirim stratejilerinden ve internet kullanımına yönelik tutumun öğrenme üzerindeki etkisi (Yüksek lisans tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hacıoğlu, F., ve Alkan, C. (1997). Öğretmenlik uygulamaları. Ankara: Alkım.
- Harlen, W., Gipps, C., Broadfoot, P., ve Nuttall, D. (1992). Assessment and the improvement of education. *The Curriculum Journal*, 3(3), 215-230. <https://doi.org/10.1080/0958517920030302>
- Hattie, J. (1987). Identifying the salient facets of a model of student learning: A synthesis of meta-analyses. *International Journal of Educational Research*, 11(2), 187-212. [https://doi.org/10.1016/0883-0355\(87\)90035-8](https://doi.org/10.1016/0883-0355(87)90035-8)
- Hattie, J. (1993). Measuring the effects of schooling. *SET*, 2, 1-4.
- Hattie, J. (1999). Influences on student learning.
- Hattie, J. (2009). Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement. London and New York: Routledge. Retrieved from https://apprendre.auf.org/wp-content/opera/13-BF-References-et-biblio-RPT2014/Visible%20Learning_A%20synthesis%20or%20over%20800%20Meta%20analyses%20Relating%20to%20Achievement_Hattie%20J%202009%20...pdf
- Hattie, J., ve Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77, 81-112.
- Hattie, J., Gan, M., ve Brooks, C. (2016). Instruction based on feedback. In R. E. Mayer ve P. A. Alexander (Eds.), *Handbook of research on learning and instruction* (2nd ed., pp. 290-324). Routledge.
- Harks, B., Rakoczy, K., Hattie, J., Besser, M., ve Klieme, E. (2014). The effects of feedback on achievement, interest, and self-evaluation: The role of feedback's perceived usefulness. *Educational Psychology*, 34(3), 269-290. <https://doi.org/10.1080/01443410.2013.785384>

- Hyland, K. (2013). Student perceptions of hidden messages in teacher written feedback. *Studies in Educational Evaluation*, 39(3), 180-187.
- Hawe, E., Dixon, H., ve Watson, E. (2008). Oral feedback in the context of written language. *Australian Journal of Language and Literacy*, 31(1), 43-58. Retrieved from <http://search.informit.com.au/documentSummary;dn=945790394842478;res=IELHSS>
- Higgins, R. (2000). "Be more critical!" Rethinking assessment feedback. Paper presented at the BERA Conference, Cardiff University, September 7-10.
- Higgins, R., Hartley, P., ve Skelton, A. (2002). The conscientious consumer: Reconsidering the role of assessment feedback in student learning. *Studies in Higher Education*, 21(1), 53-63.
- Joughin, G. (2008). *Assessment, learning, and judgement in higher education*. London: Springer.
- Davies, P. (2003). Closing the communications loop on the computerized peer-assessment of essays. *Association for Learning Technology Journal*, 11(1), 41-54.
- Deci, E. L., ve Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
- Demirel, Ö. (2015). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme (24. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dempsey, J. V., ve Wager, S. U. (1988). A taxonomy for the timing of feedback in computer-based instruction. *Educational Psychology*, 28(10), 20-25.
- Dixon, H. (2005). The efficacy of using a feedback typology as a heuristic device to deconstruct teachers' feedback practice. *Waikato Journal of Education*, 11(2). Erişim adresi: <https://www.wje.org.nz/index.php/WJE/article/download/309/323>
- Duran, A. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları alternatif ölçme değerlendirme tekniklerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü)*.

- Durmuş, S., ve Karakırık, E. (2005). Virtual manipulatives in mathematics education: A theoretical applications. 5. International Educational Technologies Conference, Sakarya, 25-27.
- Doğan, Y., ve Onur Sezer, G. (2009). The opinions of teachers, who teach social studies courses, related to themselves and their students. E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences, 1C0026, 4(2), 327-345.
- Doğanay, A. (2005). Sosyal bilgiler öğretimi. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (Ed: C. Öztürk ve D. Dilek). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dökmen, Ü. (1982). Farklı tür geribildirimlerin (feedback) öğrenmeye etkisi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 15(2), 1-79.
- Ellis, R. (2009). Corrective feedback and teacher development. L2 Journal, 1(1).
- Ergin, A. (2012). Eğitimde etkili iletişim. Ankara: Anı.
- Eraz, G., ve Öksüz, C. (2015). Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin ders dışı matematik etkinliklerine ilişkin uyguladıkları geribildirimlerin etkisi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 36, 105-119.
- Eylenen, S. (2008). The effect of three different types of corrective feedback on writing performances of English language learners. (Yüksek lisans tezi, ODTÜ, Ankara).
- Fuller, F. F. (1969). Concerns of teachers: A developmental conceptualization. American Education Research Journal, 6(2), 207-226.
- Fluckiger, J., Vigil, Y. T. Y., Pasco, R., ve Danielson, K. (2010). Biçimlendirici geri bildirim: Öğrenmeyi geliştirmek için öğrencileri değerlendirmeye ortak olarak dahil etmek. Üniversite Öğretmenliği, 58(4), 136-140.
- Gamlem, S. M., ve Smith, K. (2013). Student perceptions of classroom feedback. Assessment in Education: Principles, Policy ve Practice, 20(2), 150-169. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1080/0969594X.2012.749212>
- Güneş, E. (2007). Web ortamında problem temelli öğrenmede farklı geribildirim stratejilerinden ve internet kullanımına yönelik tutumun öğrenme üzerindeki etkisi. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi EBE. Ankara
- Hacıoğlu, F., ve Alkan, C. (1997). Öğretmenlik uygulamaları. Ankara: Alkım.

- Harlen, W., Gipps, C., Broadfoot, P., ve Nuttall, D. (1992). Assessment and the improvement of education. *The Curriculum Journal*, 3(3), 215-230. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1080/0958517920030302>
- Hattie, J. (1987). Identifying the salient facets of a model of student learning: A synthesis of meta-analyses. *International Journal of Educational Research*, 11(2), 187-212. Erişim adresi: [https://doi.org/10.1016/0883-0355\(87\)90035-8](https://doi.org/10.1016/0883-0355(87)90035-8)
- Hattie, J. A. (1993). Measuring the effects of schooling. *SET*, 2, 1-4.
- Hattie, J. A. (1999). Influences on student learning.
- Hattie, J. (2009). Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement. London and New York: Routledge. Erişim adresi: https://apprendre.auf.org/wp-content/opera/13-BF-References-et-biblio-RPT2014/Visible%20Learning_A%20synthesis%20or%20over%20800%20Meta%20analyses%20Relating%20to%20Achievement_Hattie%20J%202009%20...pdf
- Hattie, J., ve Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77, 81-112.
- Hattie, J., Gan, M., ve Brooks, C. (2016). Instruction based on feedback. In R. E. Mayer ve P. A. Alexander (Eds.), *Handbook of research on learning and instruction* (2nd ed., pp. 290–324). Routledge.
- Harks, B., Rakoczy, K., Hattie, J., Besser, M., ve Klieme, E. (2014). The effects of feedback on achievement, interest and self-evaluation: The role of feedback's perceived usefulness. *Educational Psychology*, 34(3), 269-290. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1080/01443410.2013.785384>
- Hyland, K. (2013). Student perceptions of hidden messages in teacher written feedback. *Studies in Educational Evaluation*, 1-8.
- Hawe, E., Dixon, H., ve Watson, E. (2008). Oral feedback in the context of written language. *Australian Journal of Language and Literacy*, 31(1), 43-58. Erişim adresi: <http://search.informit.com.au/documentSummary;dn=945790394842478;res=IELHSS>

- Higgins, R. (2000). "Be more critical!" Rethinking assessment feedback. Paper presented at the BERA Conference, Cardiff University, September 7-10.
- Higgins, R., Hartley, P., ve Skelton, A. (2002). The conscientious consumer: Reconsidering the role of assessment feedback in student learning. *Studies in Higher Education*, 21(1), 53-63.
- Joughin, G. (2008). *Assessment, learning and judgement in higher education*. London: Springer.
- Kangalgil, M. (2008). *Beden eğitimi derslerinde kullanılan farklı tür dönütlerin erişi, kalıcılık ve transfere etkisi. (Doktora tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 204158).*
- Karaca, E. (2011). Öğretimde geribildirim önemi, gerekliliği ve niteliğine ilişkin öğrenci algıları. *E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6(2), 1951-1960.
- Kaya, H. İ. (2005). *Geribildirime ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kafkas Üniversitesi, Kars.*
- Kaya Uyanık, G., ve Çalışkan, H. (2015). *Sosyal bilgilerde ölçme ve değerlendirme (Ed. Dönmez, C. ve Yazıcı, K.). Ankara: Pegem Akademi.*
- Knight, N. (2003). Teacher feedback to students in numeracy lessons: Are students getting good value. *Research Information for Teachers*, 3, 40-45. Erişim adresi: <http://educationgroup.co.nz/wp-content/uploads/2016/04/Teacher-feedback-to-students-in-numeracy-lessons-Knight.doc.pdf>
- Köğçe, D. (2012). İlköğretim matematik öğretmenlerinin geri bildirim verme biçimlerinin incelenmesi. (Doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 321918).
- Köğçe, D., ve Baki, A. (2012). İlköğretim matematik öğretmenlerinin geribildirim kavramına ilişkin inanışları. 10. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, 27-30 Haziran, Niğde, 1-11.

- Kulhavy, R. W., ve Wager, W. (1993). Feedback in programmed instruction: Historical context and implications for practice. In J. Dempsey ve G. Ales (Eds.), *Interactive instruction and feedback* (pp. 3-20). Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.
- Kulik, C. L., Kulik, J. A., ve Bangert-Drowns, R. L. (1990). Effectiveness of mastery learning program meta-analysis. *Review of Educational Research*, 60, 265-299.
- Küçükahmet, L. (1999). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım.
- MEB. (2005). *Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Sosyal Bilgiler 6. ve 7. Sınıf Programları*, s.7-40, Ankara.
- Mentor, P. (2016). *Giving feedback* (Çev. A. Kardam). İstanbul: Optimist.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (Ortaokul 4,5,6,7. sınıflar)*.
- MacDonald, R. B. (1991). Developmental students' processing of teacher feedback in composition instruction. *Review of Research in Developmental Education*, 8(5), 2-8.
- Man, D., Xu, Y., ve O'Toole, J. M. (2018). Understanding autonomous peer feedback practices among postgraduate students: A case study in a Chinese university. *Assessment ve Evaluation in Higher Education*, 43(4), 527-536. doi:10.1080/02602938.2017.1376310
- Mory, E. H. (1992). The use of informational feedback in instruction: Implications for future research. *Educational Technology Research and Development*, 40(3), 5-20.
- Mueller, C. M., ve Dweck, C. S. (1998). Praise for intelligence can undermine children's motivation and performance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(1), 33-52.
- Murtagh, L. (2014). The motivational paradox of feedback: Teacher and student perceptions. *The Curriculum Journal*, 25(4), 516-541. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1080/09585176.2014.944197>

- Nicol, D., ve Macfarlane-Dick, D. (2006). Formative assessment and self-regulated learning: A model and seven principles of good feedback practice. *Studies in Higher Education*, 31, 199-218.
- Nob, R. (2016). Development and validation of teacher attributional feedback scale. *Psychological Studies*, 61(3), 259-266.
- Quinn, R., ve Wilson, M. (1997). Writing in the mathematics classroom: Teacher beliefs and practices. *Clearing House Press*, 7(1), 14-20. Erişim adresi: <http://02124a2n2.y.http.eds.b.ebscohost.com.proxy.sakarya.deepknowledge.net/eds/detail/detail?vid=6vesid=f787fac5-175a-45e8-bdbe>
- Odabaşı Çimer, S. (2004). An investigation into biology teachers' perceptions of classroom assessment in secondary schools in Turkey. The University of Nottingham, İngiltere, Yayınlanmamış doktora tezi.
- Orlich, C. O., Harder, R. J., Callahan, R. C., Trevisan, M. S., ve Brown, A. H. (2007). *Teaching strategies: A guide to effective instruction* (8th ed.). New York: Houghton Mifflin Company.
- Orsmond, P., Merry, S., ve Reiling, K. (2005). Biology students' utilization of tutors' formative feedback: A qualitative interview study. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 30(4), 369-386.
- Ovando, M. N. (1994). Constructive feedback: A key to successful teaching and learning. *International Journal of Educational Management*.
- Özbaş, F. (2009). Bilgisayar destekli İngilizce kelime alıştırmalarında dönüt türlerinin öğrenci öğrenmesi üzerindeki etkinliğinin incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Panasuk, R. M., ve Lebaron, J. (1999). Student feedback: A tool for improving instruction in graduate education. *Education*, 120(2), 356-368.
- Roberts, N. (1978). Dinamik geribildirim sistemleri düşüncesini öğretmek: Temel bir bakış. *Yönetim Bilimi*, 24(8), 836-843.
- Ross, A. H., ve Stevens, K. B. (2003). Kapsayıcı öğrenme ortamlarında kelime dağarcığını kullanmadan önce sosyal bilgiler içeriği kelime bilgisinin yazımını

öğretme: Sabit zaman gecikmesi, gözlemsel öğrenme ve öğretici geri bildirimincelenmesi. Davranışsal Eğitim Dergisi, 12, 287-309.
<https://doi.org/10.1023/A:1025917824403>

Rowe, A. D., ve Wood, L. N. (2008). Student perceptions and preferences for feedback. Asian Social Science, 4(3), 78-88. Erişim adresi:
https://www.researchgate.net/publication/41846399_Student_Perceptions_and_Preferences_for_Feedback

Sadler, D. R. (1989). Formative assessment and the design of instructional systems. Instructional Science, 18(2), 119-144. Erişim adresi: <https://0210la2n7-y-https-linkspringercom.proxy.sakarya.deepknowledge.net/content/pdf/10.1007/BF00117714.pdf>

Sassenrath, J. M. (1975). Theory and results on feedback and retention. Journal of Educational Psychology, 67(6), 894-899.

Schweinle, A., Meyer, D., ve Turner, J. (2006). Striking the right balance: Students' motivation and affect in elementary mathematics. Journal of Educational Research, 99(5), 271-293.

Scheeler, M. C., Ruhl, K. L., ve McAfee, J. K. (2004). Providing performance feedback to teachers: A review. Teacher Education and Special Education, 27, 396-407.

Senemoğlu, N. (2020). Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya (27. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Shute, V. J. (2008). Focus on formative feedback. Review of Educational Research, 78(1), 153-189.

Singh, M. K. M. (2016). Graduate students' needs and preferences for written feedback on academic writing. English Language Teaching, 9(12), 79-88. doi:10.5539/elt.v9n12p79

Sönmez, V. (2019). Öğretim ilke ve yöntemleri (10. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Sönmez, V. (2003). Öğretmenlik mesleğine giriş. (Ed. Sönmez, V.) Ankara: Anı Yayıncılık.

- Sözer, E. (1998). Sosyal bilgiler öğretiminde ilke, strateji, yöntem ve teknikler. In G. Can (Ed.), Sosyal bilgiler öğretimi (ss. 73-88). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Straub, R. (1997). Students' reactions to teacher comments: An exploratory study. *Research in The Teaching of English*, 31(1), 91-119.
- Strandberg, M., ve Lindberg, V. (2012). Feedback in a multiethnic classroom discussion: A case study. *Journal Intercultural Education*, 23(2), 75-88. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1080/14675986.2012.686018>
- Stiggins, R. J. (2007). Assessment for learning: An essential foundation of productive instruction. In D. B. Reeves (Ed.), *Ahead of the curve: The power of assessment to transform teaching and learning* (pp. 59-76). Bloomington, IN: Solution Tree.
- Şevik, M. (2005). Questions, student responses, and teacher behaviours in the teaching of modern foreign languages. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(2), 1-19.
- Tekin, H. (2004). Eğitimde ölçme ve değerlendirme. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Taras, M. (2005). Assessment summative and formative: Some theoretical reflections *British Journal of Educational Studies*, 53(4), 466-478. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1111/j.1467-8527.2005.00307.x>
- Tuncel, G. (2011). Sosyal bilgiler dersinde rubriklerin etkili kullanımı. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 23, 213-233.
- Tunstall, P., ve Gipps, C. (1996). Teacher feedback to young children in formative assessment: A typology. *British Educational Research Journal*, 22(4), 389-404. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1080/0141192960220402>
- Turgut, M. F., ve Baykul, Y. (2011). Eğitimde ölçme ve değerlendirme (3. Baskı). Ankara: Pegem Yayınevi.
- Torrance, H., ve Pryor, J. (1998). Investigating formative assessment: Teaching, learning and assessment in the classroom. Philadelphia: Open University Press.
- Uçar, İ. (2009). İlköğretimde ölçme ve değerlendirme. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 101, 13-17.

- Van De Ridder, J. M. M., Stokking, K. M., McGaghie, W. C., ve Ten Cate, O. T. J. (2008). What is feedback in clinical education? *Medical Education*, 42(2), 189-197. doi:10.1111/j.1365-2923.2007.02973.x
- Van den Bergh, L., Ros, A., ve Beijaard, D. (2012). Feedback during active learning: Elementary school teachers' beliefs and perceived problems. *Educational Studies*, 39(4), 418-430. doi:10.1080/03055698.2013.767188
- Voerman, L., Meijer, P. C., Korthagen, F. A. J., ve Simons, R. J. (2012). Types and frequencies of feedback interventions in classroom interaction in secondary education. *Teaching and Teacher Education*, 28, 1107-1115. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.tate.2012.06.006>
- Yelken, T. Y. (2006). İlköğretim sınıf öğretmeni adaylarının sosyal bilgiler dersinde tamamlayıcı değerlendirme yaklaşımları konusundaki görüşleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 58-75.
- Yeşil, R. (2008). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf içi öğretimde sorulardan yararlanma yeterlikleri (Kırşehir örneği).
- Yoon, K. S., Duncan, T., Lee, S. W. Y., Scarloss, B., ve Shapley, K. L. (2007). Reviewing the evidence on how teacher professional development affects student achievement. *Issues ve Answers*. REL 033.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Weaver, M. R. (2006). Do students value feedback? Students' perceptions of tutors' written responses. *Assessment ve Evaluation in Higher Education*, 31(3), 379-394.
- Wood, D., Bruner, J., ve Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 17(2), 89-100.
- Wiggins, G. (2012). Seven keys to effective feedback. *Educational Leadership*, 70, 10-16. Erişim adresi: <http://www.ascd.org/publications/educational-leadership/sept12/vol70/num01/Seven-Keys-to-Effective-Feedback.aspx>

Yıldız, N. (2016). Dönüt verme ve düzeltme türlerinin altıncı sınıf öğrencilerinin yazma becerilerine etkisi. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(2), 312-327

EKLER

Ek 1: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Onam Formu

Sevgili Katılımcı,

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Aşamalarında Kullandıkları Geri Bildirimlerin İncelenmesi başlıklı bu araştırma, Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı öğretim üyesi Dr. Murat EKİCİ' nin sorumluluğunda Yüksek Lisans Öğrencisi Remzi EKİNEKER tarafından yapılmaktadır. Araştırma Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ders süreçlerinde kullandıkları geri bildirim türlerini kariyer basamaklarında buldukları konuma göre incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç çerçevesinde çalışma kapsamında elde edilen bulguların ilerideki araştırmalara ve MEB'e katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bu çerçevede çalışma kapsamındaki soruların tümüne içtenlikle cevap vermeniz büyük önem taşımaktadır.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler veri kaybının önlenmesi amacıyla ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınacaktır. Görüşmeler aracılığı ile elde edilecek bilgiler tamamen gizli kalacak, üçüncü şahıslarla paylaşılmayacak ve sadece araştırma amacıyla kullanılacaktır. Araştırmaya katılmanız gönüllülük esasına dayalıdır.

Çalışma ile ilgili herhangi bir sorunuz olduğunda aşağıdaki kişi (ler) ile iletişim kurabilirsiniz.

Dr. Öğrt. Üyesi Murat EKİCİ

Danışman

Remzi EKİNEKER

Sorumlu Araştırmacı

MAUN Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler

ABD Yüksek Lisans Öğrencisi

Çalışmaya katılmayı kabul ediyorsanız aşağıdaki ilgili yerleri doldurmanız gerekmektedir. Çalışmaya katılarak katkı sağladığınız için teşekkür ederiz.

Adı Soyadı

Tarih ve İmza

Ek 2: Katılımcılar ile Yapılan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

GÖRÜŞME SORULARI

1. Geri bildirim vermenin yeri ve önemi hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Sizce geri bildirim öğrenme süreçlerinde kullanılmasının öğretmenlere katkısı nelerdir?
3. Sosyal bilgiler dersinde hangi tür geri bildirimler kullanıyorsunuz? Neden? (Dersin hangi aşamalarında geri bildirim kullanıyorsunuz? Neden?)
4. Kendinizi etkili geri bildirim verme konusunda değerlendirir misiniz?
5. Geri bildirim verme konusunda mesleki yeterliliklerinizi değerlendirir misiniz?
6. Etkili geri bildirim verme konusunda meslektaşlarınızla iletişim kuruyor musunuz? Evetse nasıl bir iş birliği içindesiniz açıklar mısınız?
7. Etkili Geri bildirim konusunda lisans döneminizde herhangi bir eğitim aldınız mı? Evetse nelerdir bahsedebilir misiniz?
8. Sosyal bilgiler dersinde hangi amaçlar doğrultusunda öğrencilerinize geri bildirimler veriyorsunuz?
9. Sosyal bilgiler dersinde geri bildirim vermenin öğrenciye etkileri konusunda ne düşünüyorsunuz? (Öğrenmeye katkılarını nasıl değerlendirirsiniz?)

Ek 3: Ders Gözlemlerinde Kullanılan Tunstall ve Gipps'e Ait Form

DEĞERLENDİRMECİ			
POZİTİF GERİBİLDİRİM		NEGATİF GERİBİLDİRİM	
A1: Ödüllendirme	B1: Onaylama	A2: Cezalandırma	B2: Onaylamama
<p>A1-a) <u>Ödüller verme</u> A1-a1. Öğrenciye ayrıcalıklı davranma</p> <p>A1-a2. Öğrencinin başarısını takdir etme (alkış, teşekkür)</p> <p>A1-a3. Öğrencinin geniş kitleler tarafından takdir edilmesi (sınıf alkışı)</p>	<p>B1-a) <u>Sözel olumlu ifade</u> B1-a1. Genel övgü</p> <p>B1-a2. Tavsiye</p> <p>B1-a3. Olumlu karşılaştırma</p> <p>B1-a4. Duygularını olumlu ifade etme</p> <p>B1-a5. Tatlı söz söyleme</p> <p>B1-a6. Gayretin önemini ifade etme</p> <p>B1-a7. Genel onaylama ifadesi</p> <p>b) <u>Sözel olmayan</u> ba) Mîmik veya görsel ba1: Olumlu başını sallama ba2: Olumlu yüz ifadesi ba3: Olumlu el kol kullanma bb1. <u>Sembol simge kullanma</u></p>	<p>A2-a) <u>Ceza</u> A2-a1. Sevdiği bir şeyden mahrum bırakma</p> <p>A2-a2. Yaptığı çalışmayı ödevi tahrip etme çöpe atma</p> <p>A2-a3. Sınıfı veya grubu cezalandırma</p> <p>A2-a4. Öğretmenin kendini soyutlaması, muhatap almaması</p> <p>A2-a5. Fiziksel ceza</p> <p>A2-a6. Azarlama, gözdağı verme</p>	<p>B2-a) <u>Sözel olumsuz ifade</u> B2-aa. <u>Olumsuz hisler</u> B2-aa1. Öfke ve hayal kırıklığının ifadesi</p> <p>B2-aa2. Rahatsızlığın ifadesi</p> <p>B2-aa3. Tehdit</p> <p>B2-aa4. Ses tonu</p> <p>B2-ab. Öğrencinin şahsına dönük onaylamama ifadesi B2-ab1. Öğrenciyi aşağılama</p> <p>B2-ab2. Olumsuz ifadeler kullanmak</p> <p>B2-ab3. Suçlamak</p> <p>B2-ac. <u>Genel onaylamama ifadesi</u> B2-ac1. Onaylamadığını belirtme B2-ac2. Yetersizliği belirtme</p> <p>B2-b) <u>Sözel olmayan</u></p>

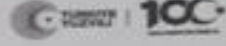
			<p><u>olumsuz ifade</u> B2-ba1. <u>Mimiksel veya görsel</u> B2-ba. Olumsuz başını sallama</p> <p>B2-ba2. Olumsuz yüz ifadesi</p> <p>B2-ba3. Olumsuz el kol hareketi</p> <p>B2-bb. <u>Sembol/simge kullanma</u></p>
BETİMLEYİCİ			
BAŞARIYLA İLGİLİ GERİBİLDİRİM		GELİŞMEYLE İLGİLİ GERİBİLDİRİM	
C1: Başarıyı belirtme	D1: Başarıyla ilgili açıklama	C2: İlerleme/gelişmeyi belirtme	D2: Gelişme yolunu oluşturma
C1-a1. Başarının durumunu belirtme	D1-a1. Öğrencinin yaptığı işin çeşitli yönlerini açıkça ifade etme	C2-a1. Yanlışı belirtme	D2-a1. Gelişmeyi sağlayıcı alternatif stratejiler veya öneriler ortaya koyma
C1-a2. Başarının belirli kıstaslarını belirtme	D1-a2. Öğrencinin şu anki başarısı ile önceki başarılarını karşılaştırma fırsatı verme	C2-a2. Yanlışı veya eksiği belirtmek ve gelişme için yol gösterme	
C1-a3. Açıklamayla övgüyü birlikte kullanmak	D1-a3. İleriki gelişmelere dönük övgü	C2-a3. Yanlışı veya eksiği düzeltme	
	D1-a4. Öğrenciye başarısı üzerinde düşünme fırsatı verme	C2-a4. Doğrusunu söyleme veya yol gösterme	D2-a2. Gelişimi sağlamak için olumlu eleştirilerde bulunma
		C2-a5. Daha fazla uygulama yaptırma	
		C2-a6. Öğretmenin beklentilerini belirtmesi	
		C2-a7. Öğretmenin kendi modelini sunması	D2-a3. Rollerini değiştirme

		C2-a8. Kendi kendini kontrol etmenin önemi C2-a9. Bağımsız/kendi başına öğrenmenin önemi	(öğretmenin, öğrencinin yardımcısı gibi davranması) D3-a4. Teşhisi öğrenciyle birlikte koymak
--	--	---	--

Ek 4: Araştırma Uygulama İzni Hakkında Valilik Onayı.

T.C.
BİNGÖL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-48605746-44-100027131
Konu : Yüksek Lisans Tez Çalışması

03.04.2024

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığı, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 20/01/2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 sayılı (2020/2) Genelgesi.
b) Bingöl Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün 22/09/2023 tarihli ve E-48605746-44-84813599 sayılı Valilik Onayı.
c) Muş Alparslan Üniversitesi Rektörlüğü, Genel Sekreterlik Yazı İşleri Müdürlüğünün 13.03.2024 tarihli ve E-51732808-605-135356 sayılı yazısı.

Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Ramzi EKİNEKER'in "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Aşamalarında Kullandıkları Geri Bildirimlerin İncelenmesi" konulu yüksek lisans tez çalışmasının ilimizdeki ortaokullarda öğrenim gören öğrencilere yönelik olarak uygulanması ilgi (c) yazı ile talep edilmiş olup; söz konusu araştırma çalışmasının ilgi (b) Valilik Onayı ile görevlendirilen Müdürlüğümüz "Araştırma Değerlendirme Komisyonu"na incelenmiş ve yapılan inceleme sonucunda ilgi (a) Geneğe esaslarına aykırı olmadığı ekte sunulan Araştırma Değerlendirme Formu ile tespit edilmiştir.

Buna göre; bir nüshası ekte sunulmuş olan yüksek lisans tez çalışmasının ilimizdeki ortaokullarda öğrenim gören öğrencilere yönelik olarak uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Muhiddin KAYA
Müdür a.
Şube Müdürü

EK:
1-Yazı ve Anket Formları (1 Tomar)
2- Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)

OLUR
Mustafa ÖZEL
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

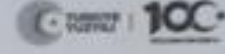
Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.
Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-efys>
Bilgi için
Ünvan : Müdür
İnternet Adresi : <http://www.meb.gov.tr>
Faks : <http://www.meb.gov.tr>

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <https://www.turkiye.gov.tr/meb-efys> adresinden 5438-8872-3868-b9e3-f51d koda ile teyit edilebilir.

T.C.
BİNGÖL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-48605746-44-100204255
Konu : Yüksek Lisans Tez Çalışması

04/04/2024

DAĞITIM YERLERİNE:

- İlgi : a) Muş Alparslan Üniversitesi Rektörlüğü, Genel Sekreterlik Yazı İşleri Müdürlüğü'nün 13.03.2024 tarihli ve E-51732808-605-135356 sayılı yazısı.
b) Bingöl Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünde 03/04/2024 tarihli ve E-48605746-44-100027131 sayılı Valilik Onayı.

Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Ramzi EKENEKER'in "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Aşamalarında Kullandıkları Geri Bildirimlerin İncelenmesi" konulu yüksek lisans tez çalışmasının ilimizdeki ortaokullarda öğrenim gören öğrencilere yönelik olarak uygulanması ilgi (b) Valilik Onayı ile uygun görülmüş olup; söz konusu Onay ile ilimiz Merkezindeki ilkokul öğrencilerine uygulanacak olan çalışmanın birer örneği ilişikte gönderilmiştir.

Bilimsel veri toplamak amacıyla ekte gönderilen araştırma çalışmasının tamamlanmasından itibaren en geç 30 gün içerisinde, CD'ye kayıtlı olarak bir örneğinin ilişikte gönderilen (Ek-1) form ile birlikte Valiliğimize (İl Millî Eğitim Müdürlüğüne) gönderilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Malik ÇALIŞIR
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK:

- 1-Valilik Onayı (1 Sayfa)
- 2-Araştırma Değerlendirme Formu (1 Sayfa)
- 3-Uygulama Metni (1 Tomar)
- 4-Taahhütname Tutanağı (1 Sayfa)

DAĞITIM:

- Merkezdeki Tüm Ortaokul Müdürlüklerine
- Muş Alparslan Üniversitesi Rektörlüğüne,
(Genel Sekreterlik Yazı İşleri Müdürlüğü)

Adres:

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ehys>

Telefon No:

Bilgi için:

E-Posta:

Uyvan - Memur

Kayıt Adresi: mebi@bilgi.gov.tr

İnternet Adresi: Faks

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. İmza adresi: mebi.gov.tr adresinden b166-fe8b-31ef-9ea4-be22 kodu ile yayın edilmiştir.

Ek 5: Araştırma İzni Hakkında Rektörlük Etik Kurul İzni

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

Toplantı Tarihi: 11.12.2023	Toplantı Sayısı: 10	Karar Sayısı: 57
<p>Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu, Kurul Başkanı Prof. Dr. Ekrem ALMAZ başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.</p> <p>KARAR-7: Eğitim Fakültesi Dekanlığının 22.11.2023 tarihli ve 118088 sayılı yazısı okundu ve ekleri incelendi.</p> <p>Yapılan incelemler sonucunda; Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalında görev yapmakta olan Dr. Öğr. Üyesi Murat EKİÇİ'nin sorumlu araştırmacı olduğu "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Aşamalarında Kullanılan Geri Bildirimlerin İncelenmesi" konulu araştırması Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından uygun görülmüş olup, durumun Eğitim Fakültesi Dekanlığına bildirilmesine,</p> <p style="text-align: center;">Oy birliği ile karar verildi.</p>		
BAŞKAN (e-imzalıdır) Prof. Dr. Ekrem ALMAZ Kurul Başkanı		
ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Canan DEMİR YILDEZ Eğitim Fakültesi Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Ramazan Şamil TATIK Eğitim Fakültesi Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Doç. Dr. Muhammed Fatih BİLİCİ Spor Bilimleri Fakültesi Öğr. Üyesi
ÜYE (e-imzalıdır) Dr. Öğr. Üyesi Yusuf AYDIN İktisadi İlimler Fakültesi Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Dr. Öğr. Üyesi Necmettin ÇİFTÇİ Sağlık Bilimleri MYO Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül KILIÇLI Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğr. Üyesi
ÜYE (e-imzalıdır) Dr. Öğr. Üyesi Gökhan DEMİREL İktisadi İlimler Fakültesi Öğr. Üyesi	ÜYE (e-imzalıdır) Dr. Öğr. Üyesi Gülsede YETİM Spor Bilimleri Fakültesi Öğr. Üyesi	

MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU DEĞERLENDİRME FORMU

Araştırmanın Başlığı:	"Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Aşamalarında Kullandıkları Geri Bildirimlerin İncelenmesi" adlı çalışma.
Bayyura Formunun Etik Kurula geldiği tarih:	22.11.2023
Bayyura Formunun Etik Kurulda incelendiği tarih:	11.12.2023
Karar tarihi	11.12.2023

SONUÇ

1.	☒ Kabul
2.	☐ Düzeltme gereklidir. Etik sorun olabilecek sorular/maddeler, stratejiler ya da unsurlar bulunmaktadır. Açıklama:
3.	☐ Ret Gerekte, Görül, Tavsiye ve Açıklamalar:

Bayyura dosyasının incelenmesinde hazır bulunan ve araştırmayla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkisi bulunmayan Etik Kurul başkanı ve üyelerinin ad soyad ve imzaları:

Başkan
(e-İmza) **Prof. Dr. Ekrem ALMAZ**

Üye
(e-İmza) **Doç. Dr. Canan DEMİR YILDIZ**

Üye
(e-İmza) **Doç. Dr. Ramazan Şamil TATIK**

Üye
(e-İmza) **Doç. Dr. Muhammed Fatih BİLİCİ**

Üye
(e-İmza) **Dr. Öğr. Üyesi Yusuf AYDIN**

Üye
(e-İmza) **Dr. Öğr. Üyesi Nurettin ÇİFTÇİ**

Üye
(e-İmza) **Dr. Öğr. Üyesi Aysegül KILIÇLI**

Üye
(e-İmza) **Dr. Öğr. Üyesi Gökhan DEMİREL**

Üye
(e-İmza) **Dr. Öğr. Üyesi Gökçe YETİM**